

RKK I. 315. / 1. péld.

Könyv. k. a. 12, 1 a. 1. péld.
Hb. 5. levél.

Gondos: az A-in levél.

Dedicatoria

Irta Beust Joachim 1595.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

DEDICATORIA.

nos cum in omni tentationum genere, tum
 maximè in agonis periculo consolatur. Ea-
 dem namq[ue] sola docet hominem ex prima di-
 gnitate excidisse, & per lapsum primorum pa-
 rentum, à cognitione in ignoratiam, & à sum-
 mo bono sic in abyssum mali prolapsus esse,
 vt in pristinum locum propria vi & facultate,
 nisi diuinitus adiuuetur, remeare nequeat.
 Hæc monstrat Draconem illum magnum, &
 rufum, serpentem antiquum, vocatum diabo-
 lum & Satanam (qui die noctuq[ue] summo stu-
 dio, totus in id incumbit, vt suis fraudibus &
 insidijs, animas nostras, sanguine filij Dei re-
 demptas interficiat) quibus armis & tormen-
 tis debellare possimus. Eadem ostendit quo-
 modo, tam potenti, callido, & astutissimo ho-
 ste deuictus, vitæ æternæ participes in Christo
 Iesu, vnico nostræ salutis assertore reddamur.
 Hæc non sunt in Ethnicorum nugis & scrip-
 tis, sed in solo verbo Dei, nobis patefæcte
 querenda. Huius rei n[ost]r[us] Nobilis & G-
 nerosus vir, pietate, doctrina & virtute pra-
 stans, Ioachim[us] à Beust in Planicio, I. G. Ger-
 berrimus, ante a[n]nos quinq[ue], volens con-
 stantitati salutari consilio, subuenire, s[ic] in

A iij

EPISTOLA

Enchiridion quoddam de arte bene beateq;
 moriendi, quod ego ex adhortatione & com-
 missione Spectabilis & Magnifici Domini Do-
 mini Francisci à Nadaſd, perpetui terræ Foga-
 ras & Comitatum Caſtri Ferrei & Soproni-
 eñ, Comitæ, Agazonum Regalium Magiſtri,
 Sac: Cæſ: Regiæq; Maieſtatis Conſiliarij, ac Su-
 premi partiũ cis Danubianarũ Capitanei, &c.
 patroni mei gratioſiſſimi, iuxta tenuitatem
 ingenij mei, in linguam Hungaricam ex latina
 tranſtuli. Cuius libelli quanta ſit utilitas, di-
 gnitas & neceſſitas, non niſi athei ac impeni-
 tentes illi, qui Dei numen aſiduè dedecorant,
 neq; ſuum exitium quaſi coniurant, inficias ire
 dent. Bene poſſe viuere, & conſectio huius
 egrinantis vitæ curriculo, ad æternas bea-
 tioritatis ſedes tranſvolare, eſt omni-
 poſectio humanorum operum, maximum
 ſtantiſſimum. Neq; enim arbitrandum
 eſt humanum præcipuè conditum eſſe,
 cuius vitæ miſerias, vt omnibus for-
 titer expoſitum, perpetuis calamitati-
 bus & excarnificetur: vel ad pom-
 pæ & alias fugaces huius vitæ volup-
 tates cœleſtibus, terrena ſectetur:

ſed

DEDICATORIA.

sed ad verâ Dei cognitionē inuocationē, & celebrationem, quarū finis, est felix in cœlestem patriâ transitus. Felices eramus, si in statu integritatis perstitissemus, iam verò cū per lapsum hebefactus sit intellectus, infatuata voluntas, eoque putridior, & deprauatior facta natura, quò excellentior fuit, generatio prior, nō alia ratione, ad amissæ felicitatis integritatem peruenire possumus, quàm si ad Deum, à quo excidimus, reuertamur, si Deo reconciliemur, si eius gratiam recuperemus, si nostris natalibus reddamur, vt eius aliquando faciem, in reditu videamus, qui reditus ad Deum, hic in reconciliatione cum Deo inchoatur, in altera autem demum vita, in perfectâ Dei visione consumabitur. Hæc omnia quomodo nobis contingant, & suauissimè & plenissimè tradit hic libellus. Si igitur periturae opes tantopere cumulantur, si diuitiæ summo studio congeruntur, si palatia extruuntur magnificentissima, si sumptuosa eriguntur ædificia, quæ futurissimè transitoria sunt, dignum profectum summum hoc bonum, per quod immortalitas confertur, & cœlestis vita acquiritur, habebis manibus summo conatu haurire.

EPISTOLA

iam arbitror tam ignaram, stupidam ac ab
 omni sensus & rationis culmine remotam esse
 personam, ex omnibus sub sole creatis homi-
 nibus, qui leuiore causas potioribus, transi-
 toria sempiternis. lucens aurum argento, fili-
 cem gemma, vitrum lapide precioso non com-
 mutaret. Verè longè præstantiora commoda,
 ex hac frugifera nascuntur arte. Nihil aurum
 nihil argentum, nihil gemmæ, lapides candi-
 dissimuli nullius precij, si comparas cum dulce-
 dine illa cœlesti, quæ ex palmifera ista benè be-
 ateq; moriendi ratione discitur & decerpitur.
 Extruantur palatia picturis varijsq; cellaturis
 refulgentis, regia condatur aula, auro rerumq;
 omnium luxu effulgens, hæc omnia vanitas
 vanitatû, & omnia vanitas, corruent aliquan-
 do temporis vicissitudine. At verò ars quæ
 hic tradit rationem redditus ad Deum, est arx
 Præpotentis Dei in æternum permansura, ca-
 sternum Christi munitissimum, murus S.S, fir-
 missimus, fidei vexillum, pietatis signum, æ-
 ternæq; salutis trophæum. Hæc omnia planio-
 rent & illustriora, si mandata Christi, & san-
 ctum in ecclesia Dei virorum, quibus nos
 imitemur, ut relictis omnibus impedin-

DEDICATORIA.

tis, in dies præparemus nos ad emigrationem
 ex hoc ergastulo, exactius nobis perpendenda
 duxerimus. Neq. n. existimandum est; sal-
 uatorē nostrum inani verbositate, hominum
 aures ferire & verberare. Scit etenim cum
 astutissimis Spiritibus uobis pugnam esse:
 scit huius senescentis mundi securitatem, &
 idē saluti nostræ benē consultū cupiens, to-
 ties hortatur, ut vitemus crapulam, ebrieta-
 tem, & curas huius vitæ, & vigilemus, quia ne-
 scimus quādo Dominus venturus sit, serō
 an media nocte, an galli cantu, an mane, ne,
 cum venerit repentē, inueniat nos dormien-
 tes. Idipsum faciunt & Apostoli dicentes:
 Scitis, quia dies Domini sicut fuit in nocte, ita
 veniet: igitur non dormiamus sicut & ceteri,
 sed vigilemus, sobrii simus, & oremus, quia
 aduersarius noster diabolus, tanquam Leo ru-
 giens circum it, quærens quem deuoret, cui
 resistamus fortes in fide. His & similibus
 adhortationibus si vnquam opus fuit, hoc
 profectō decrefcentis & iam iam finem accep-
 turi mundi tempore, quo & ecclesia Dei verē
 orphana inter sæuissimas procellarum tem-
 pestates miserē gemit: & diabolus cō feruen-
 tiori

EPISTOLA

tiori rabie suas in nos sagittas dirigit, quò minus temporis sibi reliquum esse videt, ad trahendum secum in æternum exitium, quàm plurimos: & homines carnali securitate inesciti, nolunt in se ipsos descendere) maxime omnium opus est: eoq; magis. quò cum callidiori, fortiori ac potentiori hoste certamen nobis ineundum est. Nam si pugnandum esset carni cum carne, utiq; pugnandi ratio, quoquo modo æqua esset: sed fragilem & mortalem hominem, cum immortali & inuisibili spiritu (qui potest se transformare in Angelum lucis, & cuius ictus ac insidiæ, neq; caueri neq; prospici possunt) pugnare debere, hoc demum & difficillimum & periculosissimum est. Hæc summa, artis benè beateq; moriendi, necessitas dignitas, & utilitas, ab ipso hominis fine, à mandato Dei, & sanctorum Dei virorum, ab hostis calliditate ac rabie, senescentis deniq; mundi securitate sumpta, non potest non impellere pias & salutis sue: cupida mentes, ut hunc libellum, autò tantoq; tantò preciosiorem, quanto lux, tenebris, & anima, corpore, summo studio, magnaq; cum animi alacritate appetant, discant, legant, & pe-
ctoris

DEDICATORIA.

& oris scrinio includant. Iam quod me at-
 tinet, ne fidi Meccenatis præsidio destitutæ
 in lucem emitterentur, hæ translationis meæ
 primitiæ, Tuz G: D. Magnifice Heros eas of-
 ferre visum est. Nam cum ob humanitatis
 studia linguarum cognitionem, multarumq;
 rerum peritiâ, necnon multiplicia, in ipsam
 Ecclesiam Christi beneficia hoc tempore col-
 lata, & pñs omnibus nota, illustris sit nominis
 tui gloria, nihil me virtute tua Heroica alic-
 num facturum putavi, si sub clarissîmi tui no-
 minis patrocínio hoc opus publicari curarem.
 Quo minus autem dubitarem M. D. Tuam
 patronum mihi deligere (deterrebat .n. me
 primum ab hoc proposito, subrusticus qui-
 dam pudor) animum addidit mihi Spectabi-
 lis & Magnificus Comes Franciscus de Na-
 dasd patronus meus gratiosissimus. Hic .n.
 mihi spem nõ dubiam fecit, hanc meam qua-
 lemcuq; opellam, M. V. non ingratam fore, eo-
 q; magis, quòd hoc olim sine Tua M. librũ hũc
 ipsi tradiderit, vt in vsum nationis Hũgaricæ
 transferretur. Quod igitur diuinæ bonitati
 gratum, & Ecclesiæ faustum & salutare sit, pro-
 dit hic liber sub tuo vir Magnifice nomine,

EPISTOLA

Quare tuam M. D. studio subiectissimò obnixè oro, vt hoc donum, quantitatis quidem parue, qualitatis autem magnæ, ita æqui boniꝑ consulat, quemadmodum Saluator munusculum illius pauperculæ, & me meaqꝑ studia sibi commendata habeat. Deum patrem Domini nostri IESV Christi, ardentibus votis toto pectore oro, vt M. Tuam D. diu conseruet incolumem, Spirituqꝑ suo sancto perpetuò gubernet, ab omni periculo defendat, ad veritatis cœlestis propagationem, ac eandem cum omni sua posteritate tandem æternæ salutis participem faciat. AMEN. Datum Sarvarini, in festo Decolationis Ioannis Baptistæ, qui dies lugubri habitu deplorat, miserabilem Ludouici Regis Hungarorum cladem, Anno virginici partus M. DC.

Gen. et M. D. V.

Seruitor addictissimus

Stephanus Magyarinus.
Senior in Ecclesia IESV
Christi verè Catholica.

AZ KERESZTIEN OL-

uasónac.

AZ nyomtatásban helyen helyen
vetec eset, Keresztien oluaso, mert az kö-
nyű nyomtato, nem tud Magyarul, s en
magam penig, nem lehettem minden-
kor ielen az corrigálásban: de könnyen
magadtolis(meg) emendálhatod, ahol
egy bötüt masert tot, auagy az igeket
meg szaggatta, meg kettösz tette, vagy
az bötüknek helieit meg változtatta,
bennec el hagot, Görög bötüi nem vol-
taci azoc helyet deackal elt. En az ok-
nac még iobbításat az kegyes oluasora
bíztam, meg elegenduén imez könyvet
kezendő vetkeknek meg igazításaua.
Te azért ki lelkednek örök iduesseget
szereted gyakran figielmetesen oluaso-
sad ez kis könyuetsket, és tanításat fo-
gadgyad: Melyre az atya mindenható
Isten szent fiaiert adgyon erő, segítse-
get, Amen.

Az

Az masodic lenelen, pro Pharoha, mond Pha/
fol 8. mond adatac, fa. 2. Vana igaz (raho.
fol 18. mond könnyen.

fol 34. fa. 2. ez iget vadolo töröld el azhol
vagyon, f. ted az vana kővetkzendő vers
vegeben, imigy, az iszonyu czeleketeknek
vadolo lelki ismerete.

fol. 35. mond meny dördül.

fol. 40. tört. fol. 42. melynek,

fol. 48. fa. 2. mond előbb az elgöben helyet

fol. 51. fa. 2. oluafd veteritem.

fol. 54. fa. 2. v. 7. had el az iget, nem, az hanem

fol 62. fa. 2. serken, akar. (van,

fol. 66. fa. leany előt.

fol. 68. oluafd noha,

fol. 71. fa. vgyan,

fol. 87. fa. 2. leszen.

fol 100. a szizonyac, fol 101. fa. 2. felé

fol. 103. fa. 2. felenc.

fol. 105. fa. 2. giötrelmenec.

fol. 108. az ó Angyalinac. fol. 112. fa. 2. het atya,

fol 115. hinnenc ő benne (fiakis.

fol. 121. fa. 2. modgyat telenti,

fol. 142. hogy az sokaig őszue.

fol. 147. fa. 2. iol ezem, meg tartottal, so/
giatkozik,

Az Iol

1735

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

¹
AZIOLES BO-
DOGV L VALO MEG

Halasnak tudomaniarul irat-
tatot kézbéli könyv-
uetske.

INDEN Mestere-
séget, meg tanol-
hatni, auagy az ter-
meszetnek folya-
sából, auagy em-
beri szorgalmatosságból, tanulás-
ból, és gyakorla-
ból, á mint erre
szepen meg tanit Plutarchus, az
giermekeknek fel nevelésbeli ok-
tatásokrol irot könyuetskeiben:
az meg halasnae mesterléget pe-
dig, csak á sz. Leleknek (kinek
világosítasanelkül semmi nints az
emberben) segítségéből tanulható

Pál. 90.
V. 12.

ni meg, az Isten igei enec giakora
ta valo oluafasabol, es elmekede
feből, s az Isten nec buzgosagga
valo segitsegül hiaasabol, a mint
az Isten nec embere Mozes, az ő i
matlagaban, meg mutattya, mond
uan: a. Tanits meg h minket V
ram, enec meg gondolafara, ho
gy meg kellyen hahnunk, had tud
hassuc meg az minapfainknac
szamat, hogy is rhassunc bōlts
szíuel.

Sirattya ez sz:ember, az embe
ri élet nec rövid voltat ebben, ho
gy az ő zōn viz elōt, az Patriar
chac nagy időfōc voltanac, es ki
lentz szaz esztendōnel tōbbet, fōt
köz el ezer esztendeig is élet nec
Gen. 5. v. volna, b. az ő zōn vize vtan pedig,
5. 11, 20, Isten nec haragjabol ez lōt legyen,
27.
hogy

hogy az Patriarchae ideieknek,
 csak tized részétis, alig érhetec
 el, az ő vtannoc való emberc. ^{c.} A
 braham, c. 175. esztendeig élt: ^{Gen. 25.} Isa-
 ac, d. 180. Iacob Pharaoh Kiraly ^{v. 7.}
 előtt monda: e. az en budosafom ^{d.} ^{Gen. 35.}
 nac esztendei. ec napiai, az es ^{v. 28.}
 harmintz esztendőc, keuesec, es ^{c.}
 niaualiasoc, es nem ertec az en at. ^{Gen. 47.}
 taimnac eleteknek esztendeinek ^{v. 9.}
 napiait, az mellyekben őc budos-
 tac. Minden napiay pedig Iacob
 életének lőnek az 47. esztendőc.
 Vegtere az emberi életnek hatara
 f. hetuen es 80. esztendőkre szá- ^{E. Ps. 90.}
 battatec. ^{v. 10.}

Ennec okaert, Moses ebben az
 ő Rönörgeleben nem haszontalan
 Kialtással él, mikor eszté mongya:
 Ki tudhattya meg az te haragod-
 nac ereiet? es Ki felia te harago-

dat' mint ha mondana, senki nem.
Akar tehát minket az mi bűneink
ról emlekeztetni, valamenieszer,
eszt a mi életünknek rövid voltat,
heusagat, es niaualias voltat, mi
magunkban megh érezzúc, és a
zoknak érzékélegiuel indittatunc.
Ennec okæert meltan kialtya Mo-
ses, hogy meg mondhatatlan az
Isten haragyanac ereie, az bűn el-
len, mely által az halál be iöt ez

g. Rom. 5. vilagra, g. mert az Isten az halalt

v. 11. nem teremtette. (a mint az böltsnel

h. irua vagyon, h.) hanem az ördögnek

Sap. 1. v. irigysegeből, az mi első szüleinke

13. 16. & nec velle egyyet értesec által iöue

Cap. 2. v. be ez vilagra. Az te edgyezesed,

24. vit tegedet oh ember az halálra,

vgy mond sz. Agoston, i. az ha-

i. In Ioan. 1. lal bér, kit az mi bűniünc által, az

Cap. 12. mi engedetlensegünkkel szerzes-

tunc

3
tűnc magunknac, azt mongya
Photinus.

Annak okaert int Moses, hogy
ha böltsfziuel akarunc iarni, ta-
nolliuk meg, hogy minekűnc meg
kelleffec hálnunc, az miképpen
Dauid tulaidon maganac valo he-
lyen imatkozik, monduan: K. Ie- k,
lench meg Vram ennekem az en Píal, 39
vtolso vegemet, és az én napiaim- V. 5.
nac szama menő legyen, had tud-
hassam meg hogy en csak egy is-
deig valo vagyoc. Ime egy teny-
erni meretekniue tőtted az en napia-
mat, es az en időm vgy mint sem-
mi te előtted, bizoniara merő hia-
ba valóság minden ember miglen-
élis. Az mi életünk nec napiai, o-
lyanoc ez földön l. mint az arni-
ec, melyben semmi allandóság nin-
tsen. Az Isten az embert föld-

B; böl

1,
1. Par. 19
v. 15.

m. böl teremtette, m. es viszontag
 Syra. 17. porra teszi őtet. Innet vagyon az
 v. 1. ma'z mind örökre meg maradandó
 n. Heb 9 do regy kötes n. hogy egytzer es
 v. 27. egytzer minden embernek megh
 Eccl. 14. kellestec halni. Minniaiunkat egy
 v. 12 lalnac vtat niomni, mind venek
 Psal. 31. halal varia, meg kel egitzer az ha
 v. 15. lalnac vtat niomni, mind venek
 Psal. 89. nec s. mind iffiaknac egy arant es
 v. 47. legiesleg meg kel halnioc, egy em
 bert sem fut meg, az pokolbeli kí
 ralne asz szony a kegyetlen Pro
 o. serpina, a mint Horati9 mógia, o.
 lib. 1, car. Az io es bölch feiedelem, az
 odc. 28. harmadic Frideric Chaszar, midőn
 arra kerdetneie'c egy olykor, mire
 kellene, leg főképpen embernek ez
 vilagon gondot viselnie, felele, ho
 gy az Isteni felelemre, es ez vilaga
 bol való kimulafra, mely felelet i
 gen igaz, a mikeppen, az felső 90.

Psal

7
Pſalmusban, nagy ſzepen eneklete
te az Poeta, monduan.

Noſſe Deum, & benè poſſe
mori ſapientia ſumma eſt.

Iſmerni Iſtent, es iol halhatni
meg, leg nagyob böltséſeg.

Mely mondaſſal ſz. Agoſtonis
p. edgyet ert, á hol azt mongya, p.
tract. 3ta
in Ioan.
Semmiről egyebről ebben az mi
budofaſunknac eléteben ne gon-
dolkodgyunc, hanem csak erről,
hogy nemis leſzün mindenkor
it, es ottis keſzitün magunknac
az iol eleſſel helyet, á honnat ſo-
ha el nem megüinc. Gregorius
mond, az bölts ember nec, mind
egeſz életene az halalrol valo
gondolkodafnac kel lenni. Iſmet:
igen ſzorgalmaſztattya magat az,
á io chelekedetben, az ki minden-
kor az ő vtolſo vegetől gondolko-
dic.

B4 Hogy

Hogy pediglen, az meg halas-
nac tudomaniat (melyről szólni kez-
dettem) valami rövid mód-
dal, az menyere Isten kegyelméből enne-
kem engedtetie, könnyűen értele-
mel taníthassam, és meg mutathas-
sam, ez könnyűeket rezeke oszt-
tom, holot az, az oluasonakis ked-
ves szokot legyen lenni, és minden fe-
le dologbanis nagy világosságot
hozni, az miképpen Socrates mód-
gya, q. es ez kézbeli könnyűeket
három részre osztom. Első rész-
ben neminemű Parantsolatokat
adoc arról, miképpen kellestec ezt
az életet rendelni, és ez világi időt
veghez vinni vgy, hogy iol és bo-
dogul, ebből az életből, az menni-
ey életre költőszhessünec. Az ma-
sodik részében. szolloc ez földi é-
let nec niomoruságirol, és az men-

niei

q.
In Phoc-
dro Pla-
tonis,

niei életnek vigafagos örömiről.
 Harmadik és utolsó részében, szo-
 loc az halálról, mitsodà és hany
 fele legyen, és az vigasztalásokrol
 az halálnak rettegési ellen, mind
 egész életünkben, és kiáltkeppen
 halalunk oraian, az mellyekkel el-
 hetünk. Mind ezekben az kö-
 nyuetskénec három részében, az
 sz. irással kel bizonyítani, mert e-
 zeknélkül az bizonyágoknélkül,
 az mi tettéünknek, és beszeller
 sünknek hitelen nintsen, à mint O-
 rigenes mondotta, super Hierem.
 hom. 1.

ELSŐ RÉSZ.

NEMELY MEGTARTAN-
 do Parantsolatokrol, hogy iol és
 szentül, ebből az testi életből, az
 mennieire mehess.

Bv Holot

ELSŐ RESZ AZ PA.

Holot az egész Philosophia,
Plato bizonylag tétele szerent
femmi egiéb ne légyen, hanem az
halalrol valo gondolkodas, és az
halalhoz valo Refzülés, és holot
minden mesterlégnec tulaydon
Parancholati legyenec, ezokaért,
ez vilagbol valo io ki mulafrol, és
bodog meg halafrol, (mely bizo-
niara, mesterlégeknek mesterlége,
és tudomanioknac tudomanya)
neminemű parancholatokat adoc
szemetec eleibe, mellyec arra int-
nec, miképpen kelleffec a Keresz-
tyén embernek, az ő életét el ren-
delni, hogy ezből az tisztatalan
vilagbol, iol és szentiül, által me-
hessen, az menniey tiszta hazaba.

ELSŐ PARANCZOLAT.

Az Istennek igéiét szeressed, és
az Vrat fellied. Te

TE akar ki legy, mingiaraft az
 te első iffiufagodtól fogva,
 Kezd el az Istennek igeiét szerez-
 ni, és az Vrat felni, az Prædicator
 Salomonnac amaz Parancholat-
 tya szerént, r. ahol azt mongya: r.
 emlékezzél meg az te teremtd, Ecc. 12,
 ról, az te iffiufagodnac ideiben, v. 3,
 mely mondaírol, vgyan valohan
 íruan sz: Agoston. így szol: At-
 kozot minden valaki az ő zödele-
 lő iffiufaganac szépséges és io il-
 latu viragat, az ördög nec adgya, Az Isten i
 az ő rusnia duda, es szémetes vén. felelem,
 ségenec pedig büdös sepreiet az nek hasz
 Istennek szenteli. Ha te szerez- na.
 ded az Istennek igeiét, és az V. és Isteni
 nak felelmében elendesz, gyűlölni felelem,
 fogod az kevelyseget, mellyet ha nek,
 nem chelekedsz el, az Isten, ki az a-
 lazatosoknac az ő Kegyelmet ad-
 gya,

ELSŐ RESZ AZ PA.

6.1. Pct, gya, s. ellened ali teneked, mert az
5. v. 5. mit az alazatos szű giút (á mint
szent Gergely mondgya) azt az ke-
uely szű el tőkozzollya. Ez légy-
en az te fő gondod, hogy az I-
stent tisztá elmével keresled, azt
mondgya Bernhardus.

Ezt az Istennek igéjét, és fé-
lelmet, mindenneknél inkább szeres-
sed és tanolliad. Mert bizonyos
dolog az, hogy valami tanittatic
az Istennek igéjében, az merő igaz-
ság legyen, és valami abban igirte-
tik bódogság. Mert az Isten cza-
lardágnélkül való igazság, gonof-
ságnélkül való ióság, szegeny-
ségnekül való bódogság, vgy
t. Pál 12. mond Chrysoftomus. Mert (á
v 7. 18. mint sz. David t. mondgya) az Vr-
v 30. nac beszédi tisztac, mint tüzzel
az kohban megh probaltatot es
hetőzer meg tisztittatot ezűst. Az

RANCHOLATTOK. 7

Istennec igéie, az erkölt: őknec
iobbulásokban mutattya meg az
ő természetit, az ő mélységét az iu
talmoknak igiretiben, rettenetes
nézését meg mutattya az büntetés
beli remitesekben. Mert igaz a
Parantsolatokban, mélységes az
igiretekben, rettenetes az feniege-
tésekben, (az mint Gregorius monda)

u. Az Istennec igéie oly vesztő őu. super
és palta x. mellyel meg vigaszt. Ezechie.
taltatunc, az, a mi szüünknek, y. hom. 6.
öröme és vigasaga: mely meg ele^{x. Psa. 23.}
ueniti, z. az lelkeket: az Istennec^{v 4.}
igéie, a mi hitünknek oly fegyver^{y. Hie, 15.}
re, a mellyel az gonosz ördögnek, z. Pl. 19.
minden tűzes nilait meg öltihatti.^{v 16.}
uc, és az örök életet, b el vehettiük.^{v 8.}
^{a. ephe. 6.}
^{v 146.}

Az Istennek minden beszede^{b. Ioan.}
(mint Salomon mondgya,) c igen ti^{v. 24.}
szta, paifoc az ő benne bizóknacc. Prou.
Mely^{30. v. 5.}

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

Mely Isten igéi éneke buzgósággal
 való tanolását, sz. David az iffiak
 d. Pf. 116. nac eckeppen aianlia, monduán, a
 v. 9. vallyon mi módon tisz tittya meg
 az iffiu az ő vtát? hanem az te be
 e. & v. szédit nec meg ő rzéséuel. Es vgye
 105. an azon Psalmusban, 'igy szoi:
 VVram az te igéd az én labaim
 nac égő szőuétneke, és az en ő sue
 nim nec vilaga. Az iffiusagnac ge
 riede zésé, és gonofra hailando ter
 mé szété meg iobbittatic, ha életét
 az Isten igeiéhez szabia, mert az
 Isten nec igéie, io vezér lő mestere
 lész en az iffiusagnac.

Az szűleknek is gondgyoc lé
 gyen rey. l, hogy kiczin ségektől
 fogua, az Isten igeiére szoktasac,
 Az szű- és oktassac őket az Isten nec igéi é
 lec id. a ben, hogy fellyec az VVrat, és az
 niczac magzat- bűntől meg szűni enec, és az keue
 tiokat. ly ségtől

CZOLATOKROL. 8

lyfégtől fustanac, á mikeppen ol-
ualluc f hogy Tobias az ő kis fiat^{f, Tob. 4.}
tanította. Es az Istenis Abraham^{v. 6.}
felől így szol, ³Tudom eszt, hogy g. ^{Ge. 18.}
ő meg hadgya az ő fiainac és az ő^{v. 19.}
haza nepenec ő vtanna, hogy meg
örizze az VVrnac vtat, és igassa-
got és itilletet czelekedgyenec. Ec-
keppen Ezechias Kiralis, az ő ha-
laadafában, mond ^{a. Isa. 38.} Hirdeti az a^{v. 19.}
tya, az fiaknac az te igassagodat.

Annac vtanna, Isteni félelem^{b. Prou. 1}
bennis ély, mely, ^b kez deti minden^{v. 7.}
böltsefegnec, mert az Isten félőnec^{Eccl. I. v.}
^c iol léfzen mind végiglen dolga,^{13.}
és az ő halalanac napian aldadic^{c. Psa. III.}
meg ő. Az ki gonoszul él, az v. 9.
gonoszulis hal megh, ély iol a^{Eccl. I. v.}
zert, hogy gonoszul ne haly^{12.}
megh, azt mondgya Szent^{Prou. I. v}
Ago^{33.}

ELSŐ RESZ AZ PA.

d.fermo, Agoston d Felliétec az Vrat e min
 24. den ő szenti, mert semmi fogyat
 e, Psa. 34. kőzafoc ninnen az őtet félőknek.
 v. 9. Mariais az ő énekében így szól, f
 f. Luc. 1. Az Vrnac irgalmassága, nemzet
 v. 50. ségről nemzetsegre vagyon, az o
 g. Psa. 25 kon kic őtet felic. Ismet ő kichon
 v. 13. da az ember ki feli az Vrat f meg
 tanitya aszt az vtra, kit valasztot
 maganac: Annac az ő lelke, az iok
 ban meg marad. és az ő magua ő
 rőksegül biria az földet: erőstegec
 az Vr, az őtet félőknek: és az ő
 frigyét meg nyilatkoztattya ő ne
 kic.

Mely Isten igéieről, és felelmé
 a. Psa. 34 ről, vgyan azon Daudid mond: e
 v. 8. Az VRnac törvénye tökéletes:
 meg nyugotuan az lelkeket. Az
 Vrna cigaz bizonylag tétele, böl
 cheséget aduan az Risdedeknek.

Az

CHOLATOKROL. 9

Az VVrnac parantfolati igazac:
 kie meg vidamityac az sziuet. Az
 Vrnac paranczolattyá tiszta: ki
 az szemeket meg vslagosittya. Az
 Vrnac felelme tiszta: meg marad
 mind öröckön öröcke. Az Vrnac
 itileti igaz mondas, mindenestől
 fogva igazac: sockalkiuanatosbac
 az tiszta arannal: és édesbec min
 den szín méznél. Mely soltarnac
 mindenic igéie, méltogondolko
 dasra. Először az Vrnac törvénye
 neuészetic, tisztanac és tökéletese
 nec, az emberi törvényeknec kü
 lömbflegére nézue, melliec gyakor
 ta, rut otsmanyoc, és tökéletlenec.
 Touaba mondatie erős bisonfag
 tétel nec: holet viszontag az em
 beri okossagoc, mindenkor téue.
 lyegyenec, és habozzanac. Az kis
 dedeket és egyigüueket oktattya,
 C ből

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

bőltséféget aduan az gorombak-
 b.i. Cor, nac, és az tudatlanoknak, és ez vi-
 1. V. 11. lag szerént b való bolondoknak,
 igaz örömmel meg vigasztaluan
 az szívet, és meg czendésituen az
 lelki ismeretet.

Mondatic az is, hogy az Vvr-
 nac Parantsolati igyenesec, mert
 ot nintsen, semmi horgas, félre hay-
 lot, auagy hamis, az mint széllel
 az emberi törvényekben lenni ta-
 laltatic. Meg vilagosittyac az sze-
 meket, de visszontag az emberi
 szerzés, körös környül merő se-
 tésfégetöntenec. Suma szerént iga-
 zac és hamisságnélkül valoc azoc,
 mellyeket Isten minékünc előnk-
 ben adot, kit az emberi törvények
 ben lenni nem tapasztalhatz.

Feye tehát az merő igaz böl-
 tsfégnec az, hogy szeressed az I-
 stennec

CZOLATOKROL. 10

stennec igéiét, és ő magát az Isten
 félyed, az mint Prædikator Salom. Eccl. 12
 mon mongya, hogy az Isten fél. v. 13.
 lyed, és az ő Parantsolatit tarcz d. Deu. 6
 meg es Mozesis, d Az te VVra. v. 13.
 dat Istenedet félyed, és őtet tisztel. cap. 10.
 lied. Es most Israel mit kiuan v. 12. 20.
 vgyan többet te tölled az te Vvrad cap. 31. v
 Istened: hanem ezac eszt hogy fel 12.
 lyed az te VVradat Istenedet, és
 eszt hogy iary az ő vtain, szerese
 sed őtet, és szolgálj ő neki az te tel
 lyes szivedből lelkedből. Malachi f. Malachi
 asis mond, f Az fiu tisztely az a 1. v. 6.
 tyat, és d szolgál az ő VVrat. Ha
 azért én atyatóc vagyoc hol az én
 tisztességem? és ha en VVr vagy. g. mal. 3
 oc. hol az en félelmem? Ismet g. v. 18.
 Terietec meg, és meg lattyatoc, mi a. cap. 4.
 tódá külömbség legyen az igaz v. 21
 és Istentelen közöt, az közöt, d ki

Cij szol

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

2. Cap. 4. V.2,
 szolgaj Istennec, és az ki nem szol
 gal ő neki. " Fel tamad ti nektec
 kic az en neuemet félitec az igaz-
 sagnac napya, és egészeleg leszen
 az ő szarnyai alatt, és elő mentec
 f meg sokasultoc, mint az megh
 hizlalt tul koc, és labatoc ala tapod
 gyatoc, az Istenteleneket, &c.

Eszt az Isten igéienec szerel-
 meről és az VVrnac felelméről va-
 lo parantsolatot, minden emberc,
 mingyaraft, meg kiczinsegektől
 fogua, tanollyac meg, mert az mit
 az első esztendőkbén, az gyerme-
 kec meg tanolnac, ahoz inkább ra-
 gaszkodnac á mint Horatius mon
 gya, hogy : az VVy fazec sokaig
 meg tartya aszt az első szagot,
 kit egytzer beleye töltöttec.

Es ez az Isteni tisztelet, minden
 re hasznos, biruan mind ez ielen
 valo

CZOLATOKROL. 11

valo életnek, s mind az iſuendő-
 nec meg aiandékozasának igireti-
 uel, a mint ſzent Pál mongya b. b. i. Thí.
 Minden ſolgáiban kedveſséges 4. v. 8.
 aratas embernek az Iſtenni tiszte-
 let.

Az ki Iſten félő kegyes ember,
 az nem tud az igaz ioknélkül ſzű
 kölködni. Az kazdag Iſteni tiszte-
 letnek mindene vagyon, aſzt mon-
 dgya Stigelius. Az Iſten meg ſza-
 badittya az Iſten félő kegyes em-
 bert, minden gonofz bol. Egyedül
 czac az egy kegyes Iſteni tiszte-
 let io, az embereknél, az mint La-
 ctantius mondgya: Az egy Iſte-
 nes kegyeſſég őriző vigyazas, me-
 rt az Iſten tiszteelő kegyes ember-
 nek ninczen gonoz élete, ſem á
 ſzerencze rajta nem Vralkodic:
 mert az Iſten minden gonofztol

C iſ meg

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

meg menti az keges embert, mert az emberekben ezac az egy kegyes seg egyedül id.

e. Tit. 2.
v. 11.
Az mi dolgunc az hogy it ez vilagon kegyesen ellyunc, mert a végre ielent meg az Istennek, és a mi szabaditonknac kegyelme, minden embereknek: tanitudn min ket, hogy meg tagaduán az hitetlen Istentelenseget, és ez vilagi kiuanságokat, mértékletesen, igazan és szentül ellyunc, it ez ielen valo világban, varuan amaz bodog remenleget, és amaz nagy Istennek, és az mi meg tarto Iesus Christusunknac diczösségének meg ielenését. Mert minékunc. Hic mind öröcké meg akarunc maradni, az öröc Istennek akarartyát kel ez ele

in orati.
onc Do-
minica.
kednunc, aszt mongya d Cyprianus, Ha öröcke meg akarsz maradni

CZOLATOKROL. 12

radni, szeressed (azt mondgya szene
Agofton. 6) az V Vrnac igéiét, me^{e. Tracta.}
ly öröcke meg marad. Az kic ötet^{7. in loa.}
szeretic, 7 az oc (azt mondgya az f. Eccl. 2.
bóls Syrac.) az ő mondását meg^{V. 21,}
tartyác.

Szeressük ez okàért mñs, és ő
rizzük meg az Istennek igéiét, me-
lyből az igaz Istennek ismeretire
iuthatunc, az iò lelki ismeretben
részteltetűnc, és ezből, az siralom-
nac nyomorúságos völgycből, bo-
dogul mulhatunc ki: mellyec bi-
zonyára amaz álhatatos, és mara-
dandò iòc, mellyeknél nagyobb-
kat embernek elméie nem gondol-
hat, és szíve nem kiűzhat. Annac
okaért gondot visellyűnc reyá, ho-
gy az Christusnac beszéde, bőse-
gel lakoz zéc mi bennűnc, Co-
los. 3, v. 16.

Masor

MASODIC PARANCZO.

lat. Iòzanon ély.

NAgy tobzòdásd töttec régen
 az Romayac, az mint Helio-
 gabalusról (ki hat czaz Strutz feyet)
 és Vitelliusról írýd (ki két ezer kü-
 lömb külömbféle halakat) hogy egy
 vaczórán vitettenee volna az ven-
 dégec eleyben. Végezetre némel-
 g. Lib. 5. lyec másféle elefégeckel, éltenee,
 cap. 18. li. czac buyaságos tobzòdásnac és
 7. cap. 16. magoc mutogatásnac kinyessége
 a. Lib. 5. cap. 8. & ből, mi keppen az Historiá, bizo-
 lib. 19. ca. nittyd. Lásd meg elzt ³ Gellius
 15. nal, ^a Macrobiusnal, ^b Pliniusnal
 b. Lib. 9. ^c Suetoniusnal, ^d Senecánal, ^e Ae-
 ca. 16. 18. lianusnal, el annira, hogy igazán
 c. Calig. cap. 87. mondotta legyen Chrysippus, ho-
 d. ad Lu. gy néminémü ételre geriesztő in-
 cil. Epif. gerlődesec tal. Altattac legyenec, ol-
 90. lyac, mellyec nem az életneec tapli
 c. Lib. 13. lásd

CZOLATOKROL. 13

láfára való szükséges élés által, ha-
nem az embereknek lator torkos-
ságokból találtattatnac, az elmé-
nek buya több odafa által, Idő va-
lo Lucianusnac f. amaz fen kialto^{f.} Lib. 3.
mondafa.

O minden dolgoknak tékozló
izifasága.

Mely soha meg nem elégszel
keues készülettel.

Es földön vízen kereset étke-
nek.

Tisztésség kívano ehége, és frís-
sen készitet asztalnak kérédeken-
sége.

Tanollyatoc meg mely igen kie-
czinnel hoszszabithatni meg az
életet.

Es meny ételt kívannyon az
természet.

D

De

ELSŐ RÉSZ AZ PARANCS

De mi az tobzodaft táuofztala
 fuc el, Christus V V runc intéféből,
 g, Luc. 21 ki így szol, ⁸ Meg lassatoc hogy
 v. 34. valómikor az ti sziueitec, meg ne
 nehezédgyenec tobzodafnac s-re
 szegségnecc miatta. Bőczülletet
 kel az testnec tenni, hogy elégse
 a, Col. 2. ges étellel taplaltasséc, ⁴ de nem
 v. 23. modnélkül és felettéb valoual.
 az refség
 seget el Nem kel nékünc magunknac
 kel táuof daru modra hoszszu nyakat ki-
 tatni. uannunc, mint amaz hazugsag v-
 tan nyalakodo Philoxenus czele-
 kedet, kinec illyen szokasa volt
 (az mint Plutarchus írja ő tola) hogy
 midőn vendéfében hiuattatot, az
 talba szokta volt az orrat funi, ho-
 gy ez dolognac rutlagat egyébec
 meg vtuhan: ezac egyedül ő ma-
 ga lakhatna fel az elefégeket. Il-
 b. Rom. lic hogy mi, ékefen iariunc, ^b szent
 13, v. 13, Pal

CZOLATOKROLI 14

Pál tanítása szerént, nem tobzoda
 fokban és részegségekben, nem a
 gyban való buyalkodásokban és
 mértékletlenségekben. Mert lám
 vgyanis sokan esznek ez életben
 ollyat, melyet az vtan az pokol
 belieknel emesztne meg, azt
 mondgya sz: Agoston, ^{c. in Pál} Meg ne
 részegüllyetec (sz. Pál is azt hadgya) ^{49.}
 d bortol, melyben buyasag vagy ^{d. Eph. 5.}
 on, Az holot sz: Pál, nem ez az az
 ital miat való meg zaiosodást til
 tya, hanem közönséges képpen min
 den buya tobzodást, és részegke
 nec szokások szerént való fene
 vad életetis. Az részeg emberek
 (vgymond Isaias.) ^{v. 18.} nem néznec az e, Isa. 5.
 VVrnac czelekedetire: sem az ^{v. 12.}
 kezeincc munkayat meg nem gon
 dollyac. Iuston eszünkbe, hogy
 az iozanlag vagy mértékletesség.

ELSŐ RESZ AZ PARAN

f. Gal, 5. f az léleknek gyümölcze legyen :
 v. 23. holot viszontag az bór, és részeg
 g. Ose, 4. seg z el ragadgyac az embernek
 v. 11. sziuet. Az borral feletteb valo
 tobzodas miat, és mohon valo
 torkosság miat, igen illendőkép-
 pen iegyesztetet volt meg, egy ne
 minemű Neapolisbeli részegés,
 imillyen koporsora irot verseckel
 Vina mihi vitam, mortem mihi vina de-
 (derunt,
 Sobrius auroram, cernere non potui.
 Ossa merum sitiunt, vino consperge se-
 (pulchrum,
 Et calice epoto chare viator abi.
 Elete met nekem iò bor tartotta, azis ólt
 (meg,
 Haynalt nem láttam, iòzanon èn so-
 (hais,
 Czontom szomiuhozic, bort most hints
 (ez temetésre,
 Soid ki pohár borodat, s vti barátom
 (eredgy.
 Meg

CZOLATOKROL. 15

Meg lassac az bor iszakoc, ho-
gy, valahogy ő nekikis, ne irate-
tasse, ilyen, auagy hasonlo kopor-
so vers, nagy kissebséges gyala-
zattyokra. Az bor azért adat-
tatot hogy gyönyörködgyűne,
nem azért hogy meg ruittassunc,
adattatot hogy neuessunc, nem
hogy meg neuetteessunc, hogy e-
gességelec legyűne, nem hog meg
betegedgyűne, hogy meg iobbis-
tluc egességünket nem hogy az
leleknek iszakagos czelekedetitel
hannyuc vgy mond Chriosto-
mus, " Gondollyuc meg hogy az
VVrnac templomi legyűne mi,
és az Istennec sz: Lelke lakozzec
mibennunc. Az reizegelec sem
az szent lelket meg nem tartyac,
sem az Istennec orszagat nem
birhattyac. Ha te Epicureus

a. Homi
71. ad po

pulú Ai
brioch,

b. i. Cor
3. v. 16.

2. Cor. 6
v. 16.

c. 1. Cor
6. v. 10.

D in dra,

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

dra, tobzodo részeges leszszes,
 az Istennek fiay között nem lesz-
 d. ser. 13. esz, aszt mongya sz: Agoston, d.
 de verb. Te részszeges szolgat tartani nem
 Apost, akarasz, se te ki Istennek szolgaya
 vagy, magadis részeges vagy, va-
 e. ser. 23, gymond, e vgyan azon sz: Ago-
 de temp. ston. Az részeg ember (a mint
 flib. 2. de Chrysoftomus mondgya f) lelkes dög.
 orat.

Mikeppen az füst, az méheket el-
 űzi: az képpen az tobzodo rész-
 eglégis el űzi az sz: lelket, és az lel-
 ki aiandékokat, a mint Basilus mo-
 ndgya. Mikor az embernek elmé-
 ie, meg vesztegetteti az bortol,
 hasonlo az olyan szekerekhez,
 mellyec az ő vezetőiőket el vesz-
 tettéc, a mint eszt Isócrates De-
 mocritushoz valo irasaban igen
 szépen emlékeztethen hatta.

Az régzfeség még az igaz em-
 bere

CHOLATOKROL. 16

bereketis parázna ¹agra vonta, az
 mint eszt, az Loth példája, ² meg g. Ge. 19.
 mutattya, ki mind az által nem ma ³v. 33.
 ga akarattya, hanem az ő maga
 Leányinac raufszágokból cza-
 lattatott volt meg, az mint Orige-
 nes ⁴ írja. Summa szerent igaz i. ⁵ in Gen
 mez régi versetske, 19, Hom
 Ho pollo pinon polla ke examaro ⁵.

(tanci.

Soc italokba, bizony gyakran,
 soc bünökis esnee.

Erről az részegségnek vtálatos
 vétkeiről, az ki többet akar oluaf ⁶ b. lib. 1. &c
 ni, holot it az részegségnek nē min ⁷ 7. Dialo.
 den vétkei számláltathassanac elő, 5. & 6. de
 az lassa meg Plátot ⁸ es ⁹ Senecat, LL. & de
 és Lucillushoz valo leuelében ¹⁰ a. Rep. li. 3.
 holot így szól: Az részegség, egy ¹¹ c. li. 3. mac
 orány időnek, akarat szerent valo ¹² quæst. 27.
 bolondságát, soc ideig valo meg ¹³ 20. & epi
 vnafa ¹⁴ 84.

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

vnással fizeti meg. Vgyan azon Seneca mond: Az borból ramedot észtelenségnec, szokásból meg gyökerezet vétkec, bornél küllis meg maradnac. Bernhardus sis mond: Az részegség nyaias árdög. Oh édes méreg, mellyel ha ki bir, az ő magaua nem bir, az ki bünt tészen, nem bünt tészen, ha nem egészsen vgyan ő magais bűn az. Eubulufis elő hozza Baccchust, mint ha így szólna monduan: en az egészséges emberek nec czae három pohar bort töltőc: edgyket az egészségnec pohárát, és eszt az első ollyat mely az eszt helyén tartya. másodikat szeretet nec pohárát sőt az harmadikat dolomét: mely három italt hozzáioc vőuen azoc, kie értelmesc, haza mennec. Az negyedic pohár im-

mar

ZCOLATOKROL. 17

mar nem enym, hanem az hosz-
szuságé, vgy mint az zaygasnac
szemlédgyayé. Lásd meg d. A. d. Lib. 2.
thenxust. cap. 1.

Az mit pedig az részegségnek, Az hiuol
és tobzodásnac el tauosztatafa fe-
lől parancz olram, vgyan azont ér-
tesed, minden egyéb vétkekről is, és
kiualtkeppen az henyélésnec el
tauosztatasarol, mert az hiuolko-
das, (ámint az bölts mondgya) Socr. Eccl. 33
gonossagra tanit. Imé ez volt
(vgymond az Velsten Ezéchiél Prophe-
ta által) f az te hugodnac Sodo. fezeh. 16
mának alnoksága, az keuelység. Kes. V. 49.
nyér elégsége, és hiuolkodásnac
bölcsége. Hieronymus Rusticusnac
iruan, nagy bölcszen intet az he-
nyélésnec el tauosztatasara. így
szoluan: Mindenkor az eleked-
gyél valamit hogy el iéuén az ér-
dög

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

dög, tégedet mindenkor valami
dologban talállyon foglalatofnac
lenni. Az vers szerző Ouidiusis
iruan az tilalmas szeretet nec el tá-
uoztatafarol, mond:

Ha te henyélelt futtz, nyila nem bant az
(szerelemnec,
Dolgozzal: s enged annac ő, s meg
(szabadulsz.

Az hiuolkodas taplallya és fel-
gerieszti, az gonosz kiuanfago-
kat, az mint irua vagyon Moles-
nel. 3 Igen meg hizot ez d nép, és
ellenem rugódozot. Ismet: 4 Le-
üle az nép enni, és innya, és fel ke-
le idtzodni. Mely helyen Chryso-
stomus imigy szol: Bátorfaggal
esznec vala, és isznac vala, és ez o-
kaért nem hisznec vala, szent Am-
brusis, az torkosságról, és kinyes-
giönyörűségekrol szöluan, b azt
mond.

g. Deut.
32. v. 15.
a. Exo. 32
v. 6.

b. in epist.
1. Timo.
cap. 5.

ZCOLATOKROL: 18

mondgya, hogy efféle hiuolkodo
kényeslégec aytay legyenec az bü
nöknek. Es szent Máthénal^c az c. Matth.
hiuolkodasrol vgan neuezet szc. 12, v. 44
rent mondattic: hogy az őrdög
pusztan talalta volna az hazat, a
uag á mint, az Görög börtüben va
gyon henylő hiuolkodásban.

Fussad tehát az részegséget,
tobzodást, és hiuolkodást, félegy
iőzan és vigyazo, mert (az mint sz.
Péter Apostol mondgya az ő leucében)
á á te ellenséged az őrdög, nem ny d, i. Pet
ugfzic, hanem mint az siuo orofz. 5. v. 8.
lan széllél jár, keresuén kit el nyela
lyen. Te pedig eszt az őrdögnek
hatalmat, könyved labod ala tipora
uan megh győszheted, ha vgyan
valóban, éyel és nappal az te bü
neidet meg öldöklőd, azt monda
gya Chrysoftomus Homil. 22.

HARMADIC PARACZO.

lat Poenitentiat tarcz,

AZ Poenitentia tartas (mely az bankodástól vőuen nevezetet, kőzönfeges néuel Istenhez valo, meg tēfnech iuattatic,) it ez világy életben, minden keresztyen emberektől meg kiuantatic. Mert az keresztyenec nem egyébbűnet ismertetnec meg hanem (ámint Tertullianus mondgya) * az előbbi vetkek nec el hagyasabol. Mond Nazianzenus : Az Isten semmi dolognac nem örül inkább, mint az ember nec meg iobbulasanac, és idueflégenecc mert az Isten nem sakaria, az emberek nec, el vesz éseket, hanem ki uannya, hogy mindenec meg téeryenec, és iduezüllyenec. Mi képpen ez, az ő és VVy Testamentomnac imez kőuetkezendő mondasibol meg tettzic. Az

e. ad sca.
pulam.

f. 2. Pet. 3.
v. 9.
& 1. Tim
2. v. 4.

ZCOLATOKROL. 19

Az ò TESTAMENTOM.

beli bizonságoc ezec.

Eleczen Isten (vgymond az VVR

Isten Ezechielnel,) ^{g. Ezech.} ki nem akarom

az bűnös embernek halalat, ha ^{18. v. 23.}

nem hogy meg téryen, és ellyen. & 31. &

Holot elzünkbe kel vennüne, ho. ^{cap. 33. v.}

gy az à mondas, ny luan kiuannya, ^{11.}

az bűnösnek Istenhez való meg te

rését: Mert így szól. ^{a. Ezech.} Az hitőtlen

embernek hitőtlen sége, nem art ^{33. v. 12.}

néki, az nap. mellyen ki térend, az

ò Istentelenségéből. Ismet Ieremi-

asnal mond. ^{b. Ier. 3.} Téry meg én hoz

zam te félre rugo Israel, aszt mon. ^{v. 12.}

dgya az VVR, és nem forditom

el az én ortzamat ti tölletec, mert

szent vagyoc én, aszt mondgya

az VVR, és nem tartoc haragot

mind öröcke. De mind az által is

merd meg, az te alnoc hamis tago-

E iij

dat,

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

dat, mert az te VVrad Istened elő-
 c. Ier. 18, len vetkeztél, Es ismet. ^c Téríen
 v. 11. meg mostan, ki ki mind az ő go-
 nosz vtartol, és iobbiztatoc meg,
 az ti vtaitokat, és az ti igyekeze-
 teteket.

Vgyan az on Ieremias Prophe-
 d. Ier. 31. ta masut d. igys ir: Téríts meg en-
 v. 18. gemet, és meg térec, mert te vagy
 az én VVram Istenem. Mert mi-
 nec vtanna meg térítettél engemet
 meg bantam s. poenitentiat tartot-
 tam: és minec vtanna meg ismer-
 tem magamat meg vertem az én
 izombomat, meg szégyenültem
 és el pírultam, mert az én iffiusa-
 gomnac gyalazattyat viseltem. Is-
 met mond ^c Ioel Prophetais: Tér-
 rietec meg én hozzam azti tellye-
 es szíveitekből, böytölésben, és si-
 rasban, es keférgésben, és szaga-
 gallat

v. Iol. 2.
 v. 12.

CZOLATOKROL. 20

gassatoc az ti szíveitek, és nem
 az tőrühaitokat, és térítetec meg az
 ti Vratokhoz Istenetekhez, mert
 ő kegyelmes és irgalmas, nag' tűr-
 hető, és soc irgalmassagu, s. meg
 tartozik az büntetéstől. Hadgya
 el (mond Esaiasis s.) az gonosz em- f. Isa. 55.
 ber az ő vtat, és az czalard ferfi az v. 7.
 ő gondolatig, s. téryen meg az Vra-
 hoz, és könyörül ő rayta, mert igen
 haylando az meg boczatafra. Is-
 met ^{g.} Zacharias: Térítetec meg Zach. 1
 én hozzam, s. enis megh térec ti v. 3.
 hozzatoc, azt mondgya az ferez-
 geknec VVra Istene. Keressetec a. Amos
 az VVrat (Amosis a. azt mondgya,) s. v. 4.
 és eltec. Esaiasis ^b Az meg repede b. Isa. 42
 zet nadat iobban el nem rontya, v. 3.
 és az füstőlő gyertya bétét, meg
 nem őltya. Ismet ^c En vagyoc, én c. Isa. 43.
 vagyoc az, ki az te alno' sagidat v. 25.

el

ELSŐ RESZ AZ PARAN

el tőrlöm, énnen magamert, és az
te bűneidről ennec vtanna meg
d. Is. 44 nem emlekezem. Ismet d El tőr
v. 22. löm d te alnokfagidat, mint egy fel
leget, és az te bűneidet, mint az fel
hőt, téry meg én hozzám, mert én
e. Ier. 31. váltottalac megh tegédet. Ismet e
v. 34. Meg kégyelmezec az ő alnoksa-
goknac, és az ő bűnokról többbe
meg nem emlekezem.

f. Psa. 145 Mond sz: Daudis, f Meg ta-
v. 15. mogattya az VVR az el esendő-
ket, és mind fel emeli azokat, kic
meg görbedtenec, az az, fel tamasz-
tya az VVR, az el estekeket, és sze-
mely valogatafnélkül, az Euangé-
liomi hűt által, fel emely az pce-
nitentiara és meg térefre.

Touaba, ha az igaz, hetszer
g. Prou. efic el napiaban, az mint irua, 3 vas
24. v. 16. gyon d Salomon pelda beszèdis-
ben,

ben, kérdettethetic, hogy legyen
 igaz, ha el esic s Ez kérdésre így
 felel Hieronymus, monduan: Az
 igaznac neuezetit, nem veszt el
 az, a ki hamar ismeg fel tamad poe
 nitentia tartas által. Te minden
 kor viaskodgyal az ördög ellen,
 és az te bűneid ellen, szüntelen
 valo poenitentia tartással, mert ha
 előb hartz nem leszen, győzede
 lem sem lehet. Mikoron pedig
 immar, az hartzola-beli ütköze
 ten meg lőt az diadalom, akkor az
 győzedelmec, meg Coronaszta
 nac. Es ide valo amaz mondas: ^{1. Apo. 2.}
 Emlkezzel meg rolla honnat es ^{v. 5, & 10}
 tál ki, s tery meg: Légy hű mind
 halalig, s az életnee Coronayat
 néked adom, Ismed: b Tery meg ^{b. Iere. 3.}
 vissza vonyò Israel, és el vész em ^{v. 12.}
 az en haragomat ti rollatoc, mert

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

Izent vagyoc én, és nem tartoc
mind öröcke haragot: Czac hogy
mind az által ismerd meg az te ha
mislégodat, mert az te VVradat
Istenedet hattad el.

c. Pfal. 7.
v. 13,
Meg kiuannya Isten (ki igaz bi-
ro) az meg térést, és naponként
fenyeget monduan: Ha meg nem
térendetec fegyuerét meg élesítet-
te, az ő kéz iyát meg vontá, és el a-
ranyosztá azt, és csinált magának
halalos nyilakat, az ő nyilait az el-
lenseg ellen készítette, vgy mond
sz: Dáuid.

Az VVy Testamentombais nem
homályosb biz onfágoc vadnac
az meg térésről, vgy mint,
mikor mondattatic

Tarczatoc Poenitentiát (Matth 3.
v. 2. & Cap. 4. v. 17. Marc. 1. v. 15.)

tér

téretetec meg. Mikoron Christus
 Vrunknac^d hirt hosztanac volna, ^{d.Lue. 13}
 az Gallilæabeliekről, kiknec vé^{v. 5.}
 reket Pilatus az ő aldozattyockal.
 őszue elegytette vala, feleluén Ie-
 sus, mōda nekic: azt vélitekè, hog
 ezec, a Gallilæabeliek minden Gal-
 lilæabelieknél, bűnősbec lőttene-
 c volna, miért hog ilyeneket szűe-
 dtecc? Nem mōdom tinektec, sőt in-
 kab ha meg nem tērtetec, tiis, minya-
 ian el vesztec hasonlatoskeppen:
 Esleg ottan eztis vtaña mondgya
 Christus Vrūc: vélitekè hog amaz
 18. emberek, kikre Silomnal az to-
 rony szakada, és meg nyomá őket
 minden egéb Ierusalembelieknel,
 bűnősbec lőttene- c volna? Nem,
 mondom tinektec, sőt ha meg nem
 tērtetec, tiis hasonlatoskeppen min-
 nyaian el vesztec. Fél őltőszttunc

ELSŐ RÉSZ AZ PARAN.

(vgy mond szent Pál,^e) de mind az által vgy, ha meztelen nem talaltatunc. Mond szent Pèteris, e.2. Cor. f azoknac, kic az Christust megh 5.v.3. fészitettec vala. Tarczatoc poenitentiat, és térietec meg, hogy az ti 3.v.19. bűneitec el töröltesse. Es szent g. Añtor. Pális b így szol: Mind az Sidok 26.v.21. nac, s mind a pogányoknac, hirdetem vala hogy poenitentiat tartanának, és térnének meg az Istenhez. Ismeg^a Az Isten szerent való bánat, iduefflegre való, hasznos poenitentiat szerez,

a.2. Cor, 7.v.10, Az Isten b bekeségesen czeles b.2. Pet. 3:v. 9: Készik mi velűnc, nem akaruan való kiket el vezni, hanem hogy mindenec poenitentiara igyekezzene. Mely szokot Luther Marton igen vilagoson így forditot Németül: Az VVr azt akarya hogy senki el ne

el ne veszfzen, hanem minden em-
 ber ő hoz zaya teryen, poenitentia
 tartas által. Aszt akaria isten, ho-
 gy mindenec poenitentiát tarcza-
 nac, d miképpen szent Pal^e tanit, c. A ktor
 Mert az vegre ielent meg az Istē 17.v. 30
 nec, amaz iduezitő kegyelme
 Ca mint vgyan azon sz: Paliria d. y min^e d. Tit. 2,
 den emberek nec, hogy müs min-v. 11.
 den Istentelenseget meg tagad-
 uan^e, és ez vilagi kiufasagokat,
 mértékletesen, igazan, és szentül
 ellyűnc, it ez ielen valo világon.

Hogy pedig len iób keduel
 poenitentiát tarthassunc, arra min^e
 ket inditson, Christus VVrunke-
 nac, imez édesseges igérete, mikor
 eszt mondgya^e Nagyob öröm les e. Luc. 15,
 szent az menyekben, egy meg térő v. 7.
 bűnös emberen, hogy nem mint
 99. igazakon, kic nem szűkölköd-

F iij nec

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

nec meg térésnélkül. Es igen édes-
deden kialtya sz: Bernhardis. O
mely, minemű, és ki igen nagy az
Istennec irgalmaslaga, ki az meg
térő bűnösön öruendez, és nem ke-
uesbé szereti őtet, mint ha vgyan
semmi bűnt nem tőt volna. Az
mi gyakran valo bűneinkert, gya-
korta valo meg térésis szűkséges.
Ha azért mondandgyuc, hogy bűn
telenec vagyunc s mi magunkat
czallyuc meg, s nem lésszen igaz-
ság mi bennűnc. Ha pedig meg
vallyuc bűneinket, hü és igaz az
Isten. hogy meg boczassa nekűnc
az mi bűneinket, és meg tisztí-
czon minket minden hamissagtól.

El. Ioa. 1.
v. 8.

g. Exod. V Vram még az artatlan. s sem
34. v. 7. artatlan te előtted. Ha mindene-
ket meg czelekedünk is mind az
a. Luc. 17.
v. 10. által azért vgyan mégis czac ha-
szon

haszontalan szolgac vagyunc.

Te valaki vagy, az poeniten. Az meg
tia tartást (mely nem áll, az té akarat tétet né
todban auagy erődben, hanem az Isten, kel halo-
nec kegyelmessége indit tegedet arra b.)^{gadni.}
ne halogasd naprol napra, se focb. Rom.
esztendőket ne igéry magadnac, se^{1.v.4.}
ez élet nec sic és bizontalan volta-
nac ne hídgy, miképpen amaz
gazdag czelekedic vala, monda
uan, ^c En lelkem, se esztendőre ^{c. Luc. 12}
valo el tőt iouaid vadnac, nyugod ^{v. 19.}
gyal, egyél, igyál, gyönyörködgyél
Kinec mind az által lelke, vgyan
azon éyel, el kiuantatec tölle, ha-
nem azon igyékézzél, hogy amaz
hü d és bölts szolga lehes, ki min^d. Matth
denkor készen varya az ő vradnac ^{14.v.46}
el iöuetelit, holot ne tudgyad aszt
^c mikor légyen ő el iöuendő, sūtete. Marc.
estueie, auagy cyselikör, auagy tie ^{13.v.35.}
szó:

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

szókor, auagy réggel, hogy vala
 hogy hertelen és véletlen az ha-
 lalnac őraydtul környűl ne' véte-
 f. Luc. 21. ssél, mint egy törbe eset madar, f
 v. 35. f. készűletlen ne talaltassal: Has
 nem igaz meg térésben, és poeni-
 tentia tartasban kiuankoz zal ez
 vilagbol ki költöz ni, és az te meg
 valto Christufoddal edgyűt leni

g. Phil. 1. ni. 8.

v. 23.

Czuda nagy vakfag, mikor az
 ember, napot akor magának ren-
 delni, ez iszonyű állapotban me-
 lyre meg akaryon térni. Mit vársz
 időt, melyben sokszor meg az te
 magad gondolatidnac sem vagy
 VVra? Miképpen hogy, soe hi-
 deg leldc, meg bolondultanac, mis-
 nec előtte meg gyógyultanac: a-
 zonképpen sokan előb meg hől-
 tanac, hogy nem meg tértenec vol

na, azt mondgya " Basilius. Gre^a, Homil
goriufis mond. Elég idegen az á^a sua ad dā
hittől, ki az meg térésre, az vénléguites,
gnee ideyét varya, felő, hogy mi
dön irgalmasságot remenl, valo
hogy el ne kārhoz zéc.

Ez az Istenhez való meg tē
rés, igaz készület az halálhoz, me
lynec az mi életünk nec minden i
deieben tartani kel: Ha ma az ő
szauat hallandgyátoc, meg ne ke
ményézetek b az ti sziveiteket. b. Psa. 95
Az á ma (vgy mond Clemens Alex. V. 8,
andrinus) öregbedic minden ő na
pian, mind addig valamig, mánac
neuezetic, mind világ végezetig,
és az ma. és a tudomány meg ma
rad, és akkoron az mely vgyan va
lóban igazán ma, mellyen el nem
fogy az Isten nec napja, mind az
öröc időckel ki tēryed, Minden

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

kor halljuc tehát az Istennek igé-
yét. Ezeket Clemens Alexandri-
nus monda.

Mindenkor poenitentiat tarts,
és azt ne halogassad napról na-
c. Eccl. 5. pra, az miképpen az bölts 'int, ha
v. 8. & ca. nem az tisztá vallás tétel, és meg
18, v. 22. térés által, ma, az az, minden nap
Istennel, és felebarátoddal meg be-
kéllyél. Ismerd meg az te büneid
det, és vallyad meg azokat az Vr-
nac, és kéréd a te büneidnek bo-
czánattyat, s igeryed életednek
d Par. 32. meg iöbbitását, miképpen a Ma-
v. 5. nassesis czelekedet. Mondgyad
te is eszt sz: Bernhardal: oh VV-
ram gonoszul éltem, botfásd meg
nékem az en büneimet, elég enné-
kem minden igassagra: ha ezac
te egyedül meg kégyelmész né-
kem, kinec ezac egyedül tenéked

veta

vetkeztem. Mondgyad esztis
 szent Daidtal, ^e Az én bűnöm ^e. Psal. 22
 VVram tenéked meg jelentettem, ^{v. 5.}
 és az én hamisságomat el nem fe-
 deszttem. Meg vallom tenéked, az
 én vétkeimet, kic ké paranczolat-
 dat által hágtam, és te meg bot-
 tottad az én bűneimnec hamissá-
 gat. Te néz az Christusra igaz
 hittel, ki az mi bűneinkért valo
 engesztelés, ^f s-nem ezac az mi bű- ^{1. Io. 2.}
 neinkért pedig, hanem ez egész ^{v. 2.}
 vilagnac bűneiértis. Es mond eszt
 Istennec báránya Iesus Christus, ³
 ki el veszed ez vilagnac bűneit,
 könyörűly én raytam. Oh VVram
 Iesus, miért időttél alá menyből ^{1. g. Io. 1.}
 mit miueltéléz vilagon ¹ miért at- ^{v. 29.}
 tad magadat az halálra ¹ hanem
 ezac ezért, hogy az bűnösöket id-
 uez itened, kic közűl én leg na-
 gyob vagyok.

Gñ O

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

O Io Iesus, az te neued édes,
 az te neued gyönyörűséges, az te
 neued oly ki az bűnösöket meg e-
 rősíti, bodog reménységnek neue.
 Mert miczoda az Iesus, hanem
 meg váltó? Annac okaért tennen
 magadért VVram Iesus, légy en-
 nekem meg tartom, légy ennekem
 kegyelmes meg váltom, vétkez-
 zém én, vétkeztem, a miből elis
 karhóztathat engemet, de te nē
 hattad azt el, az miből engemet
 iduezithetz, minden reménségem,
 és tellyes bizodalomomnac bizo-
 nyos vólta, a te drágalatos véred-
 ben vagyon ennekem, ki mi éret-
 tünc és az mi iduességünkert ki
 öntetet. Te Vrá nem akarod a bű-
 nös embernek halálát, sem az meg
 halóknac veszedelmekben nem
 gyönyörködöl, de főt inkább, hogy
 az

az meg holtac élnénec, azért holt
tal te meg, és az te halálod az bű-
nőknek halálát meg ölte. Kérlec
Vvram tégedet, ha ők te meg hal-
uan éltenec, hogy én, te élűen, ne
hallyac meg.

Es az vtan szorgalmatoson ör-
riszkedgyél, hogy az meg térés v-
tan, viszsza ne térj, az te előbbi
bűneidnek vétkeire, miképpen az
eb az ő okadása, és az most di-
sznó az sárnac fertőicébe, á mint sz.
Peter mondgya ^a mely mondaft, a. 1. Pet.
Sálonbol, ^b lattatic vőtnec len- 2. v. 22.
ni. Legy ez okaert okos, hogy az ^{b. Prou.}
meg térés vtán, ísmeg azt meg ne ^{16. v. 11.}
sebesicze az őrdög, á mit meg gy-
ógytot vőlt az Vv r, az mint sz:
Agoston ^c mondgya. Es iollehet, ^{c. de tem}
nem élhetz vgyan ennec ez világ. ^{po. serm:}
nac sepreicben, minden vétéknel ^{29.}

G in kül,

ELSŐRFSZ AZ PARAN-

kül, de mind az által ne legyen a
karatod az bün tételre, á mint v
d. de ecel
dogmat. gyan az on sz. Agoston int. 4 Bo
cap. 53. dog lélec az mely érezuén á bünt,
e. in lib. az bünnec nem enged, á mint sz.
de cōsci: Bernhard^c mondgya. Ne adgy
f. Eph. 4. helt f az őrdőgnec, hanem ály el
v. 27. lene ő neki s f. el fut tetőlled szent
g. Iac. 4. Iacabis azt mondgya.
v. 7.

Arra mindenkor szamot tarcz,
és soha el ne feleyezed, hogy az
Az meg poenitentia tartásnac, auagy Isten
térésnec hez való meg térésnec, it ebben sz
it és vilá vilagi életben kellellec meg len
gonkel ni, mert ez élet vtán, bé szegesz te
lenni. tet az meg térésnec aytaya, az ok
nac, kic meg térésnélkül holtanac
meg, nemis lehetséges az, hogy a
zoc, kic it ez életben, az poeniten
tiánac oruostágiual élni nem akar
tac, amot az más vilagon, Istennec
bünd.

bűnőket meg valhassac, holot im-
mar, semmi helye ne légyen ot az
meg térésnec, á mint Theodores-
tus^a mondgya. Ez életben vagy^{a. super}
on, az kegyelemnec és irgalmal^{psalm.6.}
sagnac helye, amot pedig czac az
igasságnac. Sz: Agostonis mond:
Az, á ki az meg térésre adattatot
időt el mulattya, czac hiába kóni-
sörög, az Christus itilő szeki előt,

Mely tudomanrol szöket elő
hozzattatni, amaz Salomon mon-
dasa, á holot^b így szol: Az heuab. Ecc. 11
efic az fa, auagy délre, auagy Esz. v. 1.
kra, de valamely helyre efic, ot ma-
rad meg. Mely szökat Hierony-
mus magyarázuan így szöl: Mi-
kor az halálnac veszetől el borít-
tatol, mint az fa, valahoua esendel,
mind szüntelenül ot maratz meg:
akar keménne és kegyetlenne:
sakar

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

szakar kegyesnek, és irgalmasnak
talállyon tegédet lenni az vtölso
c. in Psal. idő. Ismet masut ^c mond: Intlec
106. titőket, hogy addig tartlatoc pœ-
nitentiat, mig ez vilagon vattoc,
mert ezac it ez vilagon irgalmas,
mert amot itelő biro nem irgala-
mas. Mely tudomanrol, (tudni
illic, hogy ez vilagi élet vtan im-
már többbe vgyan semmi helye ne
légyen, az meg térésnek) last meg,
vgyan ezen Beust Ioachimot
(Kince munkaya ez kis könyű mellyet
en magyarrá fordítottam) az Vasár-
napi, és az szentec innepi Euan-
geliumoknak magyarázatyában,
huszon hatodic vasarnap szent
haromlag vtan.

d. lsa. 55.

v. 6. & 2.

Ennec okaért addig keressted
Got. 6. az VVrat ^d mig meg talaltathatic,
v. 2. addig hüad őret segítségül, mig

közel

közel vagyon. Mert bizonyos
 dolog az, hogy ez élet után, az I-
 stenteleneknek büntetéseknek, sem
 mi vége nem lesz, á mint sz:
 Agoston tanít Origenes ellen ^{e. lib: pe-} az
 holot meg hamisította Origenes ^{nult: de}
 nec vélekedést, ki azt alította, ho- ^{ciuit: dei}
 gy még valaha oly idő lenne, me- ^{cap. 11. et}
 lyben az ördögök, és az hitetlen
 emberek is végtére iduezülnének.
 Es vgyan ott esztis utanna tézi
 sz: Agoston, hogy az Isten paran-
 tálattyanac, tartoznac inkább en-
 gedni míg ideye vagyon azoc, kic
 az örök büntetés nélkül akarnac len-
 ni, Mert ez világi életben legya-
 en az hasznos meg térésnek ideye:
 minec utanna pedig az eleuenek-
 nec és holtaknac ítélő bírása eszt
 mondgya: Iőuetec el, mennyetec
 el &c. felette nagy vakmerőség

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

azt mondani, hogy valamellyk
nec ő közzüllőc őőcke valo bűn
tetése nem lenne Eddig Augusti
nus. Mely dolognac Gregorius
sis ilyen okat adgya: Mert (vgy
mor d) mind őőcké vetkezni ki
uānnac az gonosz hitőtlenec, kic
midőn élne, soha meg nem szűn
nec vétkezni, ezokaert meltannis
ítiltetnec soha el nem fogyó bűn
tetéseckel, az kemény birőtöl, ki
nem czac czelekedeteket, hanem
az embereknek akarattyokat és
szíuőketis meg hannya veti.

Niluan vagyon az regieknek
amaz mondásoc: az késő poeniten
tia, ritkan igaz, ha igaz nem késő,
mert annac, a ki még it ez vilá

f. cont. gon lakic, semmi meg térés nem
Demetrius késő, a mint Cyrillus íria. De a
um tract. 1. az késedelmes poenitentia, felet
1.

CZOLATOKROL. 30

te veszedelmes, á mikeppen az elő
hozot sz: Háromszag nap után va-
lo 16. vasárnapi prädikatióban e-
lődben adattatic, az holot lásd
meg. Ide valo sz: Agostonnac a-
maz mondása, mikor ezt monda-
gya. Az á poenitentia mely ezac
kerettetic az halálra valótol, igen
felec rayta hogy ő maga meg ne
hallyon az. Ide valo szent Bern-
hardnakis amáz mondása: Az ki
az meg térőnec (vgymond) bo-
czanatot igert, az eleuenne pe-
dig az holnapi napot nem igerte.

Ennec az poenitentianac ház-
nat (melyről szolunc) egy könyve. Az meg
térőnec
házna.
ben előnkben adgya Cyrillus á g. in Ioa.
höl így szöl: Tudgyuc hogy az lib. 16. ca
bünőöket Isten meg nem halgat- 19.
tya, akkor penig meg halgattat-
nac, ha mikor bünőköl fel tamad-

Hű nac,

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

nac, az meg lőt gonofzt köny hul-
 lataffal mofogattya, és fziüőc' fze-
 rent tagadgyac magokat annac
 lenni, az mic vòltanac. Mert ez
 altal, halálból èletre vitettenec al-
 tal, balkézfzről iòbra, az hamiffag-
 bol igaffagra. Ha mi az poeniten-
 tiának köny hullatafit vetendgyuc
 el, mindē kétfégnékül, az engede-
 lem nec bõséges aratafa tamad ne-
 künc, vgymond^a Arnobius. Az
 houa valo fzi. Agostonnakis a-
 maz mondása, mikor efszt mond-
 gya: A høl az betegfégnec meg
 vallása nintfen, ot az oruoffagnac
 betegfégre valo ragasztafais nin-
 tfen, Es mafut azon fzi: Agoston
 mond: Az ki tagadgy a magat
 bünõfnec lenni, az nem azon va-
 gyon, hogy büne ne légyen, ha-
 nem hogy boczanatot ne vegyen.

Tud

a. super
 psalmu
 graduu
 grad. 7,

Tudgyuc, hogy az meg iob-
 bultaktol, az boczanatot meg ne
 kellestec tagadni, vgymond Pro-
 sper, azokat pedig, kic mind végig
 az ő gonoszságokban maradnac
 meg, és az elebbi bűnökhoz, min-
 den nap vyabat vyabat raknac, és
 naprol napra gonoszba lesz nec,
 Isten semmikeppen meg nem hal-
 gattya, hanem azoknac könyörge-
 seket, el veti előlle, és igen vtallya,
 mikeppen az Propheta által mon-
 dgya. ^{b. Isa. 1.} Mikoron az ti kezeiteket ^{v. 15.}
 ki teriesztenditec, el forditom az
 én szemeimet ti előttetec, és mikor
 vgyan soc szòual imatkosztokis,
 nem halgatlac meg, mert az ti ke-
 zeitec rakuac vérrel. Ezeket Cy-
 rillus monda.

Iuffon eszedben, hogy teneked
 elődben adattatot legyen, az élet-
 nec

ELSŐRESZ AZ PARAN-

nec, és az halálnac vta, á mint az
 c. Ier. 21. VV^r Jeremias^c Propheta által
 v. 8. mondgya, Mert kettő az vt, ed-
 gyc szorofs, mely az életnec vta,
 és á másik tágas, mely az halálnac
 és veszedelemnec vta: mely kes-
 keny és széles vtrol, ő maga Chri-
 d. Matth^{stus} VV^runkis á az ő tanítuanyt,
 7. v. 13. és minketis minnyáian emlékeztet,
 mikor eszt mondgya: Menny-
 etec az szorofs vton bé, az örök
 életre, mert igen tágas kapu, és szé-
 les vt, mely az veszedelemre vi-
 szen, és sokan vadnac azóc, kic a-
 zoikon iarnac, szorofs kapu pedig
 és keskeny vt, mely az életre vi-
 szen, és keuefen talallyac meg aszt
 Te azért, ki meg tértel Isten-
 hez, és vgyan valóban meg szan-
 tad bantad bűneidet, tudgyad te
 magadat amaz keskeny vton len-
 ni,

ZCOLATOKROL. 32

ni, mellyen az halalból életre me-
 hetz által: Ha pedig poenitentiát
 nem tartottal, sem tartani nem a-
 karsz, hanem bűneidben akarasz
 meg maradni, tudgyad temagadat
 az bűnösöknec vton allani, és a-
 maz széles vton lenni, mely ves-
 szédelemre viszen. Mikeppen az
 czecczemő kis gyermetske, nagy
 veszédelemmel idő ki, az ő Annya
 mehénec szoros háylékorskaia-
 bol, ennec az éggnec szélefs vilas-
 gara, azonkeppen az meg tért em-
 ber, az halálnac szoros kapuya
 által. ezből az nyaualyas életből,
 menyországba repül, az öröcke va-
 lo örömökre, mellyec el nem vétet-
 nec ő tölle. Mely hasonlatosságot
 ő maga Christus VVrunkis^c e-
 lönkben adot.

c. Ioa. 16.
 v. 21.

Ha pedig, az meg nem tért em-
 ber,

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

ber, mind halálaig az széles vton
maradand meg, az nem áll meg az
ítéletben, hanem el vész az ő v
ta : az pokolba mégyen, á holot
semmi váltág nem lesz en, miképe
pen eszt, á kazdagnac és Lazara
nac 3 példaya meg mutattya, á hol
Abrahám az gazdagnac eszt fe
leli: Mi közöttünk es ti kösztetec,
oly nagy erős közbe vetés erősit
tetet, hogy az kic, innét mi töllünk
altal akarnac menni ti hozzatoc,
ne mehesse nec sem pedig onnet is
de nem iöhet nec mi hoz zanc. Kö
nyü (vgymond 4 Poeta) az po
kolba valo ala szallas, de onnet
viszha lépni, és ide fel ez világra
iönni, az nagy munka, és nagy fa
ratlag, Ismet. Az pokolbeli Pluto
Isten könnyen mindeneket széles
Kapuyan bé borsat pokolba, de
fenki

Ep̃sal. 1.
v. 6.

g. Luc. 16
v. 26.

a. Virgil.
lib. 6. æ
neid.

senkit onnat ki nem bocsád.

Annac okért mind Pokolba
mennec, az poenitentia nem tar-
tóc, Baluāyozóc, hittől szakattac,
az karomlóc, az Isten igéyéne-
meg vtaloy, és haborgatoy, kiket
nagy számoson számlal elő szent
Pál^b és szent^c Iános: és hogy is^{b. 1. Cor.}
gy szóual meg mondgyam, po-^{6. v. 9. &}
kolban mennec minden hitőtlenec^{10. et Gal}
mert minden valaki az fiubanc,^{5. v. 19.}
nem hiszen^{Apoc.} d immdris el karho-^{21. v. 8.}
zot. Es noha, az hiuec, az Chri-^{d. 102. 3.}
stus ki öntöt vérénec drága árran,^{v. 18.}
meg váltatuan, vgyan tellyesleg-
gel nem tudgac az poklot, d mint
edgyűt sz. Agoston irya: mind az
altal, az kérésztyn váltas, hiszi az
poklot lenni, az Apostoli credò
szerent, De hól, és mely helyen
legyen, te aszt felette niughatatla-

ELSŐRFSZ AZ PARAN-

nul ne kérdezzed, hanem tudgyad hogy az pokolnac gonosz kinnyat, senki vgy á mint vagyon meg nem mondhattya, auagy gondolhattya, mert azoc sz omoruaabbac, és gonosz bac, hogy nem mint ki mondathassanac, auagy meg gondoltathassanac, á mint vgyan azon sz: Agoston e monda e.de tri. plici hab gya. cap. 1.

Tanöld meg azért, hogy iób legyen azon tudakoznod, mi módon tauosz tathassad el az poklot, á mint iól mondotta Chrysostrmus. Czac az Christusban való hittel, és igaz meg téréssel tauosz tathatod pedig el az poklot, mikor ió vitelléget vitez kedel, f meg tartuan az hitőt, és az ió lelki ifog. in lib. meretet. Nilus Pispöc s mond: az praecip. lelki ifmerettel, vilagositó szöuet. torum, nekül

nekül, ^{ely} az czelekedetéb^ē. Mert
 az meg mutattyá tenéked, melly-
 ec legyenec ez életben az jó cze-
 lekedetec, mellyec pedig az gon-
 noszoc. Melyhez hasonlatos az
 zis á mit Thalassius ír, mikor eszt
 mondgya: Igaz tanító mester, az
 jó lelki ismeret, melyhez valaki
 halgatand az, á nyughatatlanfá-
 nac akadályos botrankozásfánél-
 kül maradhat.

Miképpen pedig hogy nagy ^{Az jó es}
 vigasztalas, jó lelki ismeretedne ^{gonosz}
 lenni, á mint az Poeta mondgya ^{lelkiisme}
 hogy az legyen erős kő falad, ho- ^{retről.}
 gy lelked ismereti semmiben ne ^{a. Horat.}
 vadollyon, és semmi vétecc miat ^{lib. 1. epi}
 meg: ne piruly, es sz. lobis ^b nem
 fedd meg engemet az én szíuem: ^{b. Job. 17}
 azonkeppen semmi büntetes nin- ^{v. 6.}
 czen nehezebb, az gonosz lelki is-

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

Iuena meretnel, az mint Isidorus mond
 lis Satyr, gya. Mely gonosz lelki ismeretet,
 12. az poganyoc illyen verfeckel ir-
 nac meg.

Mind az által te miért alitod azokat va-
 (dolo,

Meg menekettek nec lenni, kiket az iszo-
 (niu czelekedek nec,

Lelki ismerete meg remitet, és belső ver-
 (refeggel gyóró,

Titkon valo cfortt készituen nekic az
 (kinzo lelki ismeret é

Felette nagy blintetès pedig, es sockal
 (kegyetlemb azoknak:

Mellyeket auagy az méltóságos Cædis
 (tius talalt, auagy Rhadamanthus

Eyel és mind nappal szíuében hordozni
 (az ő bizonygat.

Ismet,

Valamit gonosz pelda adással verkezic
 (valaki,

Az ő magánacsem tettic az czelekedő-
 (nec, első bocszszu állás es hogy

Egy

CZOLATOKROL. 35

Egy bűnös sem szabadul meg, ő maga le-
 (uén biro, noha az nem iambor
 Kedueffőg meg birtá legyen, az ihamis
 (birónac tarfolyat,

Ismet.

Ez az az, kic rettegnek, és minden vil-
 (lamafra el fargulnac:
 Mikor az menydörgül, első menydör-
 (gēsteis holt eleuenec lesznek

Plutarchusis mond: Az gon-
 nosság és latorlag, az ő maga kén-
 zó helyét, kincc kincc ő magabol
 szerzi ki. Mond Seneca is: Az
 meg lőt latorlag, senkit az bűnte-
 testől és félelemtől meg nem ment.

Hogy annac okaért iò lelki
 ismerettel lehess, poenitentia tar-
 tasban ély, és iary azon az keske-
 ny vton, mely menyországba vi-
 fzen, Hogy ha mégis kételkedel
 benne, hogy ha az szoros vton

I in

va-

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

vagyé auagy az szelesen, sz. Da
 cPsa.139 uidtal így imatkoz zal Kéfért
 vi22, meg engemet VVR Isten, és lásd
 meg az en szíuemet, probaly meg
 engemet, és lásd meg az en gon-
 dolatimat, és lásd meg, ha vagy oné
 én bennem bős sz ufagodra valo,
 alnokfagnac vta, és hordoz az ő
 rőc vton engemet. Az Christus
 beszéde legyen tenéked á te vtad
 menybe, mert ezac ő maga egye-
 dül az Christus, az vt, az igazság,
 d.Ioa.14 és az élet, á mint sz: lanos mond
 v,6. gya,

NEGIEDIC PARANCZO. LAT.

Az VVR Vaczorà y áual gy
 akran ély.

TE ki, az igaz vallás tétel, es
 meg térésbeli poenitentia al-
 tal

ZCOLATOKROL. 36

tal Istennel meg békéllettél, gyá-
 korta tartozol élni az VVr Va-
 czorayaua, ezért hogy hidgyed
 és meg gondollyad, hogy az Vvr
 Christus, az te bűneidet halálaua
 el törölte, és hogy ő érte, az A-
 tyia Isten a te bűneidet el akarya
 fedezni, és teneked, ki még tértél,
 nem akarya ^e tulaydonítani. Az ^{c. Psa. 32.}
 Isten az ő mi hozzanc valoszerel-
 met. ebben aianlya minékünc, ^{v. 2.} ^{f. Rom. 5}
 gy, még mikoron bűnösök vol, v. 8.
 nanc, az Christus mi érettünc meg
 holt, sokkal inkább azért most mi-
 kor immár az ő véreuel meg igas-
 zultunc, meg tartatunc az harag
 ellen ő általa. Mert ha meg mi-
 kor ellenségi völtunc, meg engesz-
 teltettünc Istennek, az ő fi. / nac ha-
 l. / a által. sokkal inkább meg békela-
 uen, meg tartatunc ő általa, ki által
 most

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

most immar meg békéltetvőnek véle-
le. Ez a bűnnec botfanattya, és
meg békéltetés, az VVR Vaczo-
raának vételében, vgyan valoba
meg gondolando, és hiendő, tud-
ni illic, hogy ez Vaczorában, hir-
dettesec minékűnc, bűneink nec
botfanattya, a mint az vaczora-
nac igeyszolnac.

Eszt az magunc tulaidon hű-
tit, mindenkor elő kel vinnűnc, az
VVR Vaczoraya véuefekar, és
hittel vgy támaszkodnunc ez va-
czorához, mint amaz erős bot-
hoz, mellyel Iakob Patriarcha élt
akkor, mikor által ment az Iorda-
non, Gen. 32. v. 10.

Meg emlekezzűnc arrolis, ho-
gy ez, az Christus testenec és vé-
renec vétele (mely nem csak hittel ha-
nem szayilis lészén) az mi fel támas-
dásunk

dasunknac hasonlatossága legyen,
 mint az Nicenomi Canon (mely-
 ben, VVRunc születefe vtan 328.
 esztendőben, 318. Pispókóc volta-
 nac ielen) bizonytlya. Mert az, á
 haláadasnac élédele, nem meg e-
 mésztés, auagy massa változa-
 tal leszen, hanem az mi testünk-
 nálandóságot, változtattya az ő
 természetire, az az, halhatatlansá-
 gra, életre és diczőslegre, á mint ^{f. Apo. 1.}
 Iustinus Martyr f mondgya.

Emlékeztessen tehát minket,
 ez VVR Vaczoraiaual való élés,
 az több hasznai között, az mi tes-
 tünk nec fel tamadasárólis. Mert
 miképpen az Christusnac teste, ho-
 gy az halalban nem maradt, a-
 z onkeppen az mi testeinc sem ma-
 radandoc, kit az Crédőhannis
 vallunc mikor azt mondgyuc,

K hiszem

ELSŐ RESZ AZ PARAN

hiszem az testnec fel tamadasat.
Mert lehetetlen, hogy az mi teste-
inc, az koporsókban maradgya-
nac, holot legeltettenec az mi V-
g. lib. 4. runc Iesus Christusnac testeuel és
cap. 34. veréuel, á mint Irenæus mondgya
s Valentinianus ellen.

Mikeppen Christus által, el-
vétetteten az bűn, meg iőue az
igasság: az onképpen ő általa, az
meg holt életis víszha tēr, á mint
a, in ferm. sz: Bernhard mondgya ^a Es ho-
ad milit. lot az Christus kinnya, s. fel tama-
templi dása legyen, az mi bűneinc ellen,
cap. 11. vtolso őtalom és oruosság, az
b. ferm. mint vgyan azon sz: Bernhard ^b
22. super mondgya, ennec okaért éluen ez-
cantic. zel az VVrnac szentseges vaczo-
rai, aul, gondolkodgyunc az ő iő-
teteményiről, mellyeket nekűnc,
az ő kinnya és halála által szerzet,
és

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

d. Pál, 51 (á mint szent Dauid mondgya,) min-
v. 9. denkor te előtted forog.

Végezetre ály az VVr Va-
czoraiával, az pokol és őrdő kar-
hozat ellen, mellyec akkoron,
mind kegyetlembec leszűnec, mikor
az Sátán neked, minden féle te bű-
neidet, szemeid eleibe rakya, és a-
zokat őregbiti, kiualtképpen pe-
dig, mikor tenéked eszedbe iutat-
tya, az el választas felől valo, amaz
veszedelmes gondolatot, mellyet
pokol kékértetűnec hinc, ezokért,
mert az ki őtet meg győzendi, az
velle egyetemben, az poklot, bűnt
és halaltis meg győzi. ha az halál-
ban életet, az bűnben igazságot, es
az pokolban bodogságot hiszen
lenni.

Mind, ezec ellen, az czoda dol-
goc, ellen, te vesd ellene az őrdőg-
nec

CZOLATOKROL. 39

nec, az Christushac halalat, melyre
 ha szemeidet veted, diadalmat ves
 szesz és élsz, mikeppen élt igen
 szépen meg mutattya, az értz ki-
 gyonac példaya, á holot azoc, kic
 az kigyoktól meg sértéttenec va-
 la nem viaskodnac vala, azockal
 az eleuen kigyockal, kic őket meg
 martac vala: hanem ezac amaz
 értz kigyóra neznec vala, és^e leg^e, Num.
 ottan meg gyögulnac vala, Azon 21. v. 8.
 képpen, ha te az meg holt Chri-
 stusra (ki meg haluan, az halalt meg ron-
 totta, és fel tamaduan az életet meg vy-
 totta, mint az Anya szent egyház ene-
 kli) veted elmednec szemeit, éle-
 tet találz, és mind ázoé, az te bü-
 neidnec soc rutlagi sem arthatnac
 tenéked. Mert ezac egyedül az
 Christus, eleuen képe az halalnac,
 az halal ellen, á mint igen szépen
 k in^o elönk^o

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

elönkben adgya Luther Márton,
az ő halálról való praedikatioi-
ban. Tudgyad az ert, és erőssen
hidgyed, hogy az VVR Isten te-
néked, az mi VVrunc Iesus Chri-
stus által giőz edelmet adot legy-
en, az bűnön és halalon, és ez illy-
en nagy iő tetemenyeiért, melly-
f. 1. Cor. ben teged ez Vacz oraban rész el-
15. v. 57. tet, adgy halakat ő neki, à mint sz:
Pal tanit. f.

Az regi keresztyè nec, ez Va-
cz orat, igen szép, és fellette győ-
nyörűséges neucl, vti költségnec
hittac. Mert mikeppen hogy, sen-
ki veszedelmes hořszu vtra, nem
ered költségnélkül: az onkeppen
az oc, kic ez siralomnac vőlgyeből.
az mennyei hazankban menen-
dőc, ellenfegec által, fegyuerec, es
kereszt nec tűzei által; meltan erőf-
sitic

litic meg, emelic fel, és vastagitty
ac meg, az ő sziueket, az VV r va
czorai dual valo éleffel, mert ha ez
szent Vaczoraban fel fegyuerked
uen, nagy bizodalommal mulunc
ki ez világbol, fel megyűne ama
mennyei szent tornatza ba, mint ha
minden felől valami aranyas őltő
zetekben volnanc fel őltősztec, à
mint Chrysoctomus 3 mondgya. g. in r.

Latodé ez okdért hogy nagy Cor. 10.
oka vagyon, miért kellestec az Vr
Vaczorai dual gyakran élni, mert
auual ritkábban élni, veszedelmes
botrangozast szerez, és az ember
eket testi batracka teszi, és (à mint
Cyrillus irasban hatta) 4 affelék nec,
kie az VV r Vaczorai dual ritkan
elnec, ki feythetetlen törvet ele
ikben az őrdög.

2, in Ioan
lib. 3, cap
13.

8TÖDIC PARANCZOLAT

Könyörög Istennek bódog ez
világból való ki mulla-
fodert,

AZ emberi állatnac nagyobb
Arésze, ritkan gondolkoduan
az halálrol, Isteni félelem nélkül
él, tobz odic, és amaz Epicurusnac,
tantz eneket fudogallya, egyel, is-
gyal, iatx odgyal, holtod vtan nin-
tlen semmi gyöniörűségedis. Az
imatfagotis (mellyet Christus VV-
runc az ő tanituanynac, seminékunkis

b. Matth minnyáunknac, b. előnkben adot)
6. v. 9. & ezac igen ritkan mondgya vgyan
Luc. 11. valóban el, noha ez életben, gya-
v. 2. kran és szüntelen kellellec imat-
c. i. Thel, kozni. a mint sz: Pal paranczola-
5. v. 17. lya^e és ő maga CHRİstus tanit d
d. Luc. 18 monduan: Mindenkor imatkoz-
v. 1. ni kel, és nem kel abban meg re-
stálni,

CZOLATOKROL. 41

stólni, Es az bölts Syrach ^e mond: ^{c. Eccle.}
 Meg ne bantattál mindenkor, ^{18. v. 22.}
 imatkozni: mert gyakran és sokat
 imatkozni, kedves dolog Isten-
 nec, ^d mint sz. Ambrus mondgya.

Az pediglen az ki nem imat-
 kozic, ^s nem diczéri az Istent, sem
 az Istennel nem tézen Istent be-
 szelgetéseket, és azockal élni sem
 akar, az meg holt, életnélkül va-
 gyon. és elznélkül szűkös, ^d mint
 Chrysoström bizonytlya. Szent
 Agostonis mond: Az igaz em-
 bernek imatfága, menyorságnac
 kultsa. Az könyörgés fel megyen,
 és az Istennek könyörületessége le
 sz. ^{III.} Ezokaért legyűne szorgal- ^{f. Danie.}
 matosoc az könyörgésben. ^{6. v. 10.}

Daniel napiában ^f háromszor ^{& 13.}
 imatkozot: Szent Dávid mond: ^{g. Psalm}
 hetfzer mondotam napiában te- ^{119. v. 16}

L neked

ELSŐ RESZ AZ PARAN

a. Prou.
24.V. 16.

neked dicz éretet, a holot az het
szer, soc izbe valóiért vettettetic,
amaz mondás szerent a az igazis
hétszer esic el napiaban. Az holot
mond szent Agoston: Hét napo
kon minden czelekedetec el vés
gesztetnec. Clemens Alexandri
nuszis az on helyen így szól: Mely
ly dologert, sem az meg hataro
zot helyen, sem az valasztot tem
plomban sem az innep és előb el
rendeltetett napokban nem, hanem
mind egész életében, az értelmes
ember, minden helyen, ha szinten
ezac ő maga egyedül léfzenis, az I
stent tisztelheti. Christus azt pa

b. Matth 6.V. 6. ranchollya, b hogy ben az mi tit
kos kamarakban imatkozzunc,
aytò bè zaroluan.

c. de Csi no & A belecap. Mely mondaft sz: Ambrus c
így magyaráz meg: Az te titkos

CZOLATOKROL: 42

kamoradban, vgymond: belől:
 erzed az kamaran, nem azt mely
 az kő fal közzé rekesztetic, melly-
 ec á te tagaidat bé rekesztéc, ha-
 nem azt az titkos kamorat er-
 czed rayta: mely te benned vgy-
 on, melyben bé rekesztetnec az te
 gondolatid, melyben forognac az
 te erzékenfégid. Ez az imatlag-
 nac kamaraya, mindenűt ielen va-
 gyon te veled, és mindenűt titkos,
 melynet senki több ítélő biraya nin-
 ezen. hanem ezac egyedül az Isten
 Eddig szent Ambrus szolla.

Te magadban vgy imatkoz-
 zal, hogy Isten, temploma légy,
 mert ot halgat meg Isten, ahól la-
 kozic, azt mondgya sz. Agoston
 Gondunc légyen reya, hogy i. d. de ve-
 matkozásban hallyunc meg, mi-
 képpen Platois paranczollya, mo-
 ra inuo-
 cat. Cap.

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

nduan:könyörgésben kel meg hal
ni.

e.psal. 31
v. l. Az sz: Lelec az mi halalunka
nac ideien igy tanit minket imat
kozni^e Te benned bíz tam, so
ha meg ne gyalasztassam : az te is
gassagodbanszabadits meg enge
met : Az te kézedben aianlom az
én lelke met , meg váltottal enge
met VVRam igassagnac Istene.
Mely Soltarnac igeit,amaz hatal
mas es bölts ötödik Caroly Czaf
sar (kinec birodalma alatt,nem czac min
den^e tisztességes Deaki tudomannac,
mindenféle neméinec mesterlegi, vira
gosztánnac,hanem kézi mies, Mester em
berec miuekis igen szépen tündöklöt
tenec,és mind ket félében ieles főfő,tu
dos emberek völtannac) egy kéueffel
halala előtt, imatfágában szépen el
monda,és nagy czendesen el alu
uéc,VVRunc születése vtan,1558
eszt en^e

CZOLATOKROL: 43

elztendőben, őtuen kilentz elzten
dős korában, á mint az ő életében
Zenocarus irya.

Holot azért ily méltóságos fe-
iedelem, az sz: Leleknek, ez Sòla-
tar beli igeit, meg tanólta legyen,
és oly igen gyakorlotta legyen,
hogy még szinte halála oraiannis
az oc elzébe iutottanac, és azokat
könyörgésében el mondhatta. me-
nyuel inkább, ki ki mind miköz zül-
lunc, ezeket az sz. Leleknek igei-
it, tartozic kétkezzezel ragadni,
meg tanulni, és gyakran elis mon-
dani, hogy az ő halalanac oráian, is-
gaz hitből azokat, imatfágában
hasznoson el mondhatta. Azo-
kaért hogy vgyan valóban, gon-
dolkodhassal az halálról, és ez ni-
aualyds életből valo ki mulasról,
leg keuesbszer minden héten,

ELSŐ RÉSZ AZ PARAN-

Izombat napon, ez zel auagy ha-
 t. de S. S. fonlo imatfággal ély, nap keletre
 cap. 27. nézuén, kerésuén régi hazánkat,
 tudni illic amaz Paradiczomot,
 mellyet az Isten plantalt volt az
 Eden Kertébé, nap keletre, á mint
 Hilarius emlékefztet f rolla.

Miképpen kedig az oc, kic é-
 dededen akarnac ez életben alun-
 ni, gondot szoktanac arra viselni,
 hogy ő nehic gyenge pelyhekből
 czinalt puha vánhosokból vesse-
 nec dgyat, azonképpen az oc, kic
 ez életből bódogul akarnac ki-
 mulni, és az Christusban czende-
 sen el alunni, tartoznac velle hogy
 foglalatosoc legyenec az buzgó
 könyörgésben, hogy ki menuén
 ez keferues életből, hidgyenec az
 Istennek igéyénec, és azon, mint
 egy bódog vánkoston, alugyanac
 el,

el hogy az halalbol, életre mennyi
enec által. Ioan. 5 v. 24.

SZOMBAT NAPI IMAT.

sag, az Bodog ez vilagból
valo ki mulafért.

HAlakat adoc én tenéked, őrc
mindenhato Isten, minden te
iö tétéménydért, hogy engemet,
nem ezac ez mult éyel, hanem mie
nd ez egész héténnis, és az én éle
temnec minden ideiebbennis, meg
ötalmasztal az őrdögöknec, alnoc
czalárdtságoktól, hogy engemet
meg ne környékeznénec, és vtano
nam lefelkeduén el ne forditand
nac: és az te meg mondhattatlan
nagy irgalmassagodat, buszgósag
gal kérem, adgyad az te kegyelo
mes malasztodat ennékem, hogy
ez

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

ez máj nappal, és az teremtet al-
latoknak szolgálattyokkal gon-
szul heuságra ne éllyec: neis tegy-
ec afféle gonosságot, mellyec
az Lélec ellen vétkez kednec, és az
lelki ismeretet meg sértic, és igen
meg nehezitic. Hanem vezéry ke-
gyelmesen engemet, az te szent
Lelkoddal, és taníts meg engemet
arra, hogy megis kellesse chalom,
had legyec bõlts.

Boczaísd meg ennékem, min-
den bûneimet, mellyeket kirtin sé-
gemtõl fogva, ez ielen való ideig,
tuduan, és tudatlanfágból, gondo-
latimban, és iõra való rejtsegim-
ben, szõmban, és czelekedetim-
ben, az te akaratod ellen vétettem,
és kérem minden én bûneim nec
botlanattyát, valamellyekben tu-
táz engemet, valaha egész életem-
ben

CZOLATOKROL. 45

ben bűnösnek lenni, és adgy ma-
 lasztot énnekem, hogy napokent,
 á te félelmedben, kélsziczem magae-
 mat, ezből az en rabotafagomnac
 hazabol valo ki mulasfra, holot
 semmi bizonyosb az halálnál ne
 legyen, és bizontalambis az ha-
 lálnac óraianal. hogy tenéked en
 Istenemnek, iò vitésségetvitézke-
 hessem, meg tartuan hitömöt és iò
 lelki ismeretemet, varuan nagy vi-
 dámon, az en ki mulasomnac na-
 piat, és á te szent fiadnac, á mi meg-
 valto Iesus Christusunknac, iduel-
 séges meg ielenéset. Ved el en
 rollam aszt á mit az meg romlot
 természet meg rutitot, és tarts
 meg azt, az mit az te kegyelmed
 éppitet én bennem.

Engedgyed esztis ennékem,
 oh én sz. Atyam, hogy az te igia-
 M retido

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

redidhez ragazkoduan, vig, és idő
léleekkel mehessec, az örök, és men-
nyei hazánkba való ki mulasra.
Az te sz: Lelkedet, életem nec fo-
ha semmi idejében, és kiuallkép-
pen halalom őrayan, el né vegyed
én töllem, hanem engedgyed ke-
gyelmedből énnékem, hogy az te
sz. Lelked nec segítségéből, meg
menekeduén minden nehezfégek-
ből, és kétfertetekből, diadalmót ve-
hessec, érezuén a te szent Lelked-
nec ielen voltat, és hasznos segít-
ségét, hogy meg romoluan az én
szíuem nec ereye, és meg erőtlenu-
uén az én érzékenységim, az lelek-
nec meg valása miat, és iszonyu
nagy kinoc miat, mellyekkel az ter-
mészet meg rontatic, és az ember-
ri okosság meg bántatic, ne rohan
nyac káromlo, hitetlen, auagy az
keresze

kereſztyéni vallástól idegen ſzo-
kra. Hanem igazgaſſad az én el-
mémet és nyelüemet, az te ſz: Lel-
kettel, mind az én ſzámnae vtol-
ſo le helléſeig: és el iöuen az én ki-
muláſomnae orâya, akkoron ved-
fel az én lelke met a te ſz: kezeda-
ben. O ſzent háromſág, és egy
öröc Iſtenſég, ne hadgy el enge-
met, az te ſegítſégednelkül, az en
életemben és halalomban, Amen.

Ide valoc, Német nyeluen valo
egy nehany ſzép imatſágok is, mel-
lyeket igen édeſſeget verſeckel ira-
tanac egyebec, és en Magyarra
forditottam, az oc közzül elſő:

EBERVSPALE. Melly-
et Lauterbachius Ianoſ, az mikép-
pen Déac nyelűre forditot volt, en
aſzt Magyarul így forditottam:

Mű Ha

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

Ha akarod, az miattyan, ki vagy
menyekben: te fiaid szükségünk-
ben notaydrais el mondhatod.

CHristus Kiraly ember s. Isten
Kisoc szidalmat szenueduen
Kereszt fára feszítettél,
Kegyelmet atyadtol nyerél,
Kin szenuedéfédert kerlec
Kegyelmez nekem bűnösnek.

Mikor halálnac völgyebe,
Menendec küszkőduen velle,
Szememet halyog fogya be,
Süketül hallastol fulem
Szayamban meg nemul nyeluem,
Budosic romlasban sziuem.

Gondolattol elmem szünic
Segítségétől fosztatic
Segíts akkor VVR Christusom,
Engem vtolso oramon,
Végy ki szemoru vilagbol,

Mencz

Mencz ki halálnac kinyabol.

VVzd el a gonosz lelkeket,
Ielen legyen lelked ki szent
Ha testből lelkem ki megyen,
Ved VVr Isten szent kezében,
Nyugodgyec test hoporsóban,
Vtolso napig alomban.

Tamasz fel diczõült testben,
Szoszólom legy én igyemben,
Feleyez el minden én vétkem,
Sadgy életet kegyelmesen,
Mint fel fogattad igedben,
Melytől függõc most nagy hiuen.

Bizont mondasz annacszépèn
Hogy valaki benned hiszen
Az itiletre nem megyen,
Oerõc halallal meg sem hal
Testben õis noha meg hal
Oerõc életre meg fel all,

Hatalmason mert pokolból,
Ki mented õtet halálból,

M iñ

Ditõ.

ELSŐ RESZ AZ PARAN

Ditősegednec székiben,
Ellyen örökre mennyekben,
Ocrőmben veled bodogul,
Az houa vigy kegyelmedből.

Boczaſd meg Christus ſoc bü-
Had leheſſen keſzen lelkem (nőm
Aytot zőrdit ha halálom,
Ne fodgyon el kinban hitőm,
Igedben biz zéc erőſſen
Mig aluſzic teſt edeſden,

Ammonius vérus pedig, vgye
an az on Eberus Pal könyörgéſét,
igy fordította volt Deákra, mint
eg halot enekben Magyarul ſzóko-
tuc enekleni, mely illyen:

Iesus Christus Iſtennec ſzent fia,
Bűnös nepnec igaz meg voltor
Kereſzt fán ki haláloddal, (ya,
Attyad keduében iutatal,

Keſerő

CZOLATOKROL. 48

Keserues kin vallásodert,
 Kegyelmez nekem halálodert,
 Halállal bay viádsomban,
 Biztasd lelkem ki multaban.

Szememnec világossága,
 Fülncet mikor meg fogy hallása,
 Nyelűncet el iő meg allása,
 Közelpet szűncet romlása.

Bodolni ha kezd én elmem,
 El távoznac töllem segédim,
 Ne hadgy, ne hadgy oh Christus
 Segelyvtolso orámon. (som,

Ez életncet árnyékabol,
 Vegy ki halálnac nagy kinnyábol
 Oerdőgnec csalárdlagatol,
 Otalmaz alnoklagatol.

Lelkemnec adgy iő ki mulaszt,
 Kezedben aianlomaszt nagy biz
 (uast,

Tetemnec földben, nyuguust,
 El iőtődig adgy aluust,

Az

ELSŐ RÉSZ AZ PARAN.

Az te itileted napján,
Allas engem elgöben bátran,
Szószolom legyackor nekem,
Az életet ad meg nekem.

Mint igedben fel fogattad,
Esküvéssel bizonyítottad,
Bizony bizony mondom nektec.
igemben leszen életetec.

Ha azért ti meg tartandgyatoc,
Nem foithat meg soha halaltoc,
Es ha szinten most meg haltoc,
Czac álom leszen halaltoc.

Az én hatalmas kez emmel,
Azból ki hozlac nagy örömmel,
Országomban lesz lakaltoc,
Oerökös meg maradaftoc.

Velem leszen örömetec,
Kit czac en zerzettem tinektec,
Valtozic keferülésgetec,
Bodogság leszen tiyetec,

Enged neküuc mind ezeket,

VVr

CZOLATOKROL. 49

VVR Iesus ki nyerted ezeket,
Bocsásd meg mi bűneinket,
Adgyad valhassuc ezeket.

Mikor halálalnac oráyan,
El iő Lelkünknek ki mulasa,
Igéd tamasza hitűnket,
Czacc te ved hozzad lelkűnket.

MASODIC HERMAN MI-

klosé, mely az Deakból Magyar-
arra, illyen keppen fore-
dittathatic,

Mikor halálalnac oraya,
El iő életből ki hinya,
Legy vezérem en Christusom,
Kegyességed igazgasson,
Lelkemet halalomkoran.
Te kezeidben aianlom,
Otalma zárlat és adom.

Mikor lelkem ismereti,

N Sere

ELSŐRFSZ AZ PARAN.

Sereget feluen bűneit,
Ha bűnöm oly fœc mint fœueny,
Még sem esem én kétsœgben,
Forog eszemben halalod,
VVr Iesus Christus és kinod,
Hiszem bűnöm meg boczatod.

Té testednec vagyoc tagya,
Mely batorit én kinomba,
Te tœlled el nem szakadoc,
Nagy kinnyaban halalomnac,
Ha halokis neked haloc,
Oerœc életet zerzettel.
Ennekem te szent véreddel.

Hogy fel tamattal halalbœl,
Fel kelec énis az porbol,
Menybe menœsed vigaszal,
Fœlelmében az halalnac,
Az hol te vagy oda megyec,
Meg nyugszom œrœc életben,
Azert œrœmest meg haloc.

Harœ

CZOLATOKROL. 50
HARMADIC LOBVVAS
ferus Ambruse, mellyet Beust Io-
achim deakra forditasabol,
en igy magyarazoc ki.

O Iesus Christus Istenec sz: fiya,
Atya Istennek nagy szep abrazata
Eletet nekem kinec szolgalattya, (tya,
szerzetio volta
Tekints meg engem mely nyaualyas
(vagyoc,
Ki soc bündöckel meg sebhettue vagyoc,
Tetemtől fogua talpig bündös vagyoc,
de te fiad vagyoc,
Szét szemeiddel tekints ram mellyec
Szegeny tagado Peterre tekintel. (kel,
Ki teged Vráta tagada beszédvel,
nagy esküvőssel,
Es kikkel nézéd az bündös Magdolnat.
Ki hozzaad teruen fereszté labodat,
Köny hullatással, s-haiaual az okat.
meg tőle ezokokkal,
Nij Vegre

ELSŐ RESZ AZ PARAN

Vegre kikel nezted, az kereszt fara
(tör,

Niauallyas toluait, ki melleted függöt,
Te sz. orszagodert szép könyörgestis tőt,
neked eledetör.

Ime loc bűnöm pokolra karhosztat,
Engem loc vetkem örök tűzzel ronthat,
Senki nalladnal tób nem otalmazhat,
eletet nem adhat.

Vetkesztem vallom gonoszul ellened,
Vetkesztem iay iay, s bűnt tőttem ellened
Tenger főuenyenel tób bűnöm előtted,
vetkemet ha nezed.

De te kegyelleged bűnec mar el vőtte
Minden hatalmat, és semmiué tőtte,
Bűnös ember nec mely nagy remenlege,
es nagy öröme.

Mostan azért te ki vagy egy otalma,
Szegeny bűnösök nec meg otalmazója,
VVr Iesus Christus, lelkem meg valtoia,
legy meg tartoiá,

Hogy bűneimen enis keseregicc,

Az

CZOLATOKROL. 51

Az meg tért Peterrel te hozzád siesslec,
Mint a bűnös a szűny teged szeresselec
vgy dicsérhesselec.

Es hoǵ szentseges ortzadat lathallam,
S el be mehesselec te sz: országodban,
Melyben be viued io akaratomban,
Az tolusit hazadban.

IDE ADHATNY FLAMINIVS I
matlagatis, melyet én: így fordítottam
Magyarra az Vitamq; Nota
idra,

VEgy ki már VVram engem ez fog-
sagbul, Had mehesselec elődben nagy
bodogul,

Szadgyad hogy azonban mind ioba
ban iobban, Az te szerelmedben éghy-
ec világban.

Az én szíuem nec te legy remenſége,
Akarattya seeggyetlen egy öröme.

Kegyes Iesus engedgyed nekē kerlec,
Hogy minden testieket gyűlölhesslec.

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

Es nekem egyedül erted legyenec,
Minden ez vilagiak rosz ^{kellesed} budöllec,
Hazambá szaz kiüül lelkem czac teged
Keressen egyedül Vr Isten hiued.
Czac teged,hiyon segítségül sz iuem
Es czac neked énekellyen én lelkem.

ISMEG IDE VALO A NAZIAN.

zenus imatlagais,
IAY nekem hogy mikoron szentseges
(hazamat ohaytom,
Tartosz tat testem,szamkiuetesbe sz e
genyt. (bol.
Es testi életből,meg sein mehetec ki világ
Mint fogoly ez földön,ah vagyoc vgy
(keserün.
Szorgos gödöckal környül vetetté itten,
Lelkē ekeffégét,kic meg eméztic vgyan
No oldgyad meg kötelelem, földről szaba-
(dits ki kiralyom,
Legy föld egeffégben : menybe lakom
én ez vtan.

Immar ha ezec az meg mon-
dot dolgoc közzül, semmit ma-
gadban lenni nem érrez, az köny-
örges az te dolgoz, melyben pa-
na szolgodgyal Istennec á te sze-
genységedről, kérüén, hogy ő, az ő
sz: Lelkeuel, oruofollya meg az
te gyarlasagodat. Mert holot
ezac edgikünc se legyen nekünc
tökélletes, semmikeppen nem illic,
hogy sohais az könyörgő imataga-
tol meg szünnyünc. Könyörög-
ünc tehat, sokszor valo fohasz-
kodasokkal: és sürü esedezése-
kel. Mert az könyörgő imataga-
goc nekünc, az mi mennyei fegy-
uerinc, mellyec minket erőssen ala-
locka, es igen alhatatosocka tesze-
nec. Ezec az lelki erőstegec, és Iste-
ni nyilac, mellyec otalmaznac, á
mint Cyprianus mondgya. Nem
vasas

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

vasas nylackal, hanem az könyörgő
 imatlagoknak lőuöldöző nyilai-
 ual, kel az győzedelmet keresni, á
 mint Origenes mondgya, mikép-
 pen eszt, az könyörgő Mosefnec,
 g. Exod. szép példaya meg mutattyá. 8 Ki
 17. v. 11, midőn imatkozuan kezait fel e-
 melné, az Israel nepe vészén vala
 diadalmot, mikor pedig kezait
 valamenyére le ereszténé, az Ama-
 lech birya vala el őket. Summa
 1. Eccl. 7. szerezent minden te dolgaidban, á
 v. 40. meg emlékezzél vtolsó végedről,
 és őrdőke nem vetkezel.

Az meg mondott paranczo-
 latoc kiuüll, immar az testamen-
 tom tételreis gondod legyen te-
 neked, hogy az te maradékidnac
 (kikre az te örökleged szállando) va-
 lami perparuarra és viszhauony,
 asra valo okot ne hadgy. Mert

az

az Isten azért akára, hogy az mi
 marhainkrol, it ez életben, ^d mi ha
 lalunc előtt tegyűnc rendelést, ^d mis
 keppen eszt Ezéchias ^b Király ^{b. 4. Reg}
 nac Historiája, meg mutattya. ^{A. 20. v. 1.}
 brahamis így tőt rendelést marha
 ya felől, ^c meg életben, az ő fia ^{c. Ge. 25.}
 közöt. Daudis ^d így. Tobiasis ^{v. 5.}
 testamentom gyarant hadga meg ^{d. 3. Keg}
 az ő fianac ^c mit kellestec ő neki ^{2. v. 2.}
 czelekedni. Mely testamentom ^{c. Tob. 4}
 téüfrol lásd meg, minemű intést ^{v. 2.}
 tőt Beust Iodchim, az Vasárnapi
 Euangeliumoknac magyarázatia
 nac első részében, az Christusnac
 amaz hét szoudrol valo beszédé
 ben, mellyeket az kereszt farol
 mondott vala.

Az testamentom teüő pedig o
 kos legyen az testamentom téüés
 ben, hogy abban oly rendelést te

O gyen

ELSO KESZ AZ PARAN

gyen, mely az közönféges igazságnac meg írot törvényéuel, auagy hazaya szokasaua, egygyezzen, holot senki se czelekedhesse azt, hogy helye ne legyen az ő testamentomában az törvényeknek, *fi in Lib. nemopo* mint Pomponius f mondgya. *test de le* Mely dologrol példankis vagy *gar, i.* onc in L. Codicillis S. S. final. de lega. 2. t az holot, Lucius Titius illyen szokkal tót vala testamentomot. En Lucius Titius eszt az én testamentomomat, minden törvény tudonélkül töttem, inkább követuén az én elmémnec okosságat, hogy sem mint az fel vót szokasnac szegény és teletteb valo szorgalmatosságát, és ha valamit, nem színten törvény szerent, és esztelen czelekettem. az eszes embernec akaratyat, fel vót törvény szerent való

lonac

CZOLATOKROL. 54

Ionac kel tartani. Ez á Lucius Titius, azt véli vala, hogy ő ez mondanac formájúval, bőltsen tőt volna testamentomot, de Accursius ot az szorgalmatosságnac igeiben mond: Halhatza az bold testamentom téuőt. Eszter lenec tehát az paraszt testamentó téuőe, kic chac az ő magoc feiektől akarnac testamentomot teüi. Mert midőn az perlődésnec eleit akaryac venni, azt soc magoc karockal fel gerieszte inkább, az ő töllec hamissan tőt, testamentomert. Vgy hogy igazán mondotta legyen az Poeta, hogy némely sebeket az oruaslas által látunc artalmassacka lenni, mellyeket sockal iob lőt volna, ingyen sem illetni oruossaggal.

Talaltatnac oly emberec, kic

Oñ

czac

ELSŐ RESZ AZ PARAN-

czac az halaltól való féltek bennis-
 giúlőlic az testamentom tételt, a-
 lituan hogy az testamentom leuél
 vtán, őc leg ottan mingyárást meg
 hálnac, holot az testamentom té-
 telért, senki se hamaréb, se késeb-
 ben meg ne hallyon, hanem nem
 czac egyedül ő maga az Isten lé-
 gyen, az te életed ⁸ és á te napod-
 nac hofzszufaga: Mert az testa-
 mentom tétel vtán, soc Istenes em-
 berek nec hofzszabittatot meg e-
 letet, mint elzt amaz emlékezetre
 melto, Ezéchias Kiraly példája
 meg mutattya, Kiról oluassuc, ho-
 gy mikor az Prophetá meg hatta
 volna neki, hogy az ő marhaiáról
 testamentomot tenne. mert ő ne-
 kie meg kellene halni, ⁴ akkoron
 az falhoz fordult, és kiseruesen
 sirt volna, és imatfagáual az Vvr-
 to,

8. Deut.
30. v. 20.

2. 4 Reg.
30. v. 2.

CZOLATOKROL. 55

tol életenec 15. esztendővel valo
meg hoszszabulását nyerte.

Ezec valának, keresztyén ol
uaso, mellyeket ez könyuetskenec
első részében, io igyekezettel in
téskeppen, első akartam hozni, s ki
uanomis, hogy ezec az én akaro
minemű parantsolatim, hasznosoc
lehesse nec mindenek nec iduesses
gek nec el vehetése. Vallyon mit
használna vgyan tenéked. ha szaz
szor bőltseb volnális Platonal és
Aristotélesnél, ha ékesben szollo
volnális Periclesnél. Demosthe
nesnél, és Ciceronal, és ha iobban
ertenedis az törvényeket, hogy
sem mint Bartolus és Baldus
Hozzá tészem asztis, hogy ha ez
vilagnac minden gazdagsága tied
volnais, kerlec mit használna v
gyan tenéked b ha az te lelkedet.

b. Matth
16. v. 26.

O iñ

ez

ELSŐ RESZ AZ PARAN.

ez vilagon karhozatra el vesztet-
ted volna é Bizony sokkal iob lőt
c. Matth. volna, ^c ha ingyen ez vilagra sem
26. v. 24. született volna. Tudgyad hogy
azért lőttel te keresztyénne, hogy
többet tarttazzál, az halhatatlá le-
lekert, hogy sem mint az halando
d: sermo. testért fáradni, ^d mint sz: ^d Agos-
216. de ston mondgya.
temp.

Ha te iol tudod az Christust,
eleg az, ha többet nem tutz is.

Ha nem tudod az CHRISTust,
mind semmi, ha szinte tanolsz is
egyebet.

Tanold meg ezokaért it az főle-
dön azokat, ^d mellyeknek tudasa
meg marad az ^d könyvekben, ^d mi-
nt Hieronymus in suis regulis mon-
dgya.

MASODIC RESZ.

A Z EMBERI ELETNEC

niomorufagirol és az örök élet
nec vigalagos örömiről.

Mindenestől fogva, egészen
az ember, czac nyaualyaság
és szegénység, az mint eszt Hero-
dotus sölönnac Croesushoz valo
oralasaban, loc dolgoznak erő-
ségiből meg bizonittya. Home-
rusis erőssiti, hogy minden elő ala-
latoc közzöttis, nintsen az ember-
nél nyaualyasabb. Mikor az em-
bert neuezed, minden fele nyaua-
lyakat neuez a akkor, vgymond
Plinius e Chrysoftomus Doctos e. lib. 7.
ris mond: Minden gonoszoknal,
ez a leg gonoszab gonosz, hogy
minden oktalan álatnac, egy és tu-
laidon gonosza vagyon, az em-
beri álatnac pedig minden fele
gonosza.

MASOD RESZ AZ 8R8C

gonosz. Euripides mond : Az emberi élet bizonyára nem élet, hanem csak nyaualyaság. Melyről Lucretius ilyen kiáltást tesz.

Oh embereknek nyaualyas elméiket,
Oh meg vakult szíveket,
Minemű szeretsegekben,
Es mely nagy veszedelmekben.
Vilzók ez életnek ideit az mi kevesis
véghez.

Es igazán mondattatott az poetától, hogy az embereknek minden dolgot, csak egy kis vékony fonalon függőc : és nagy hirtelen esettel le hullanac az oc, a mellyec erősséc voltanac. Mely dolgot, Saulnac, Pharaonac, Iulius Czarának, Pompéiúnac és többeknek kis példay meg mutatnac.

Olly.

Ollyan az ember ez földön, „Iac. 4.
 mint az buboric, és amaz el muló ^{v. 14.}
 s gőzölgő para. Mert minden emg. ^{I. sa. 40}
 ber ollyan s mint az széna, és min ^{v. 7.}
 den s dicsőffége ollyan, mint az ^{Iac. 1. v.}
 mezsei virag, mely reggel meg vi ^{10.}
 rigozuan, estuere el fonnyad, es ^{Eccl. 14.}
 le hull, Romlando és veszendő ez ^{v. 18.}
 az élet mely mennél inkább neue ^{v. 24.}
 kedic, annal inkább közelit az ha
 lalhoz, azt mondgya szent Ago
 ston, Nagy iofagos dolog tehat,
 minden emberi dolgot meg vta
 ni, és tudni, minden emberi dolgo
 kat, ezac arnyéknac és alomnac
 lenni, és ha mi vagyon meg ezek ^{a. hom. 8.}
 nélis alab valo, vgymond ^{Chry. in Genet}
 sostomus. Minden ember (azt ^{b. Psa. 39.}
 mondgya szent Daud, ^{v. 5. & 6.} ezac me
 rő hiába valóság, miglen élis, ki
 mint az arnyec vgy iár, szorgalo
 p matos.

MASOD RESZ AZ 8R8C

matoskodic, rakasrá, kintset gyűt,
és nem tudgya kinec hadgya. s ki
emefzti meg azokat.

Ekefen hatta Gregorius Na-
zianzenus irasban, az emberi élet
nec nyomorusagirol, mikor aszt
mondgya: Ez eletben soc keserű
seg vagyon, de igen keues edes-
seg. Ismet masut igys szol: szű-
c. in fune
re Cxla
tij fr. lettetűnc, holot ne legyűnc, szű-
letuen ez testből ki költőzűnc,
czac alom, fűst, por, pára, reggeli
harmat, ki nylt, és el fonnyadot vi-
rag az ember, olyanoc az ő napi-
ay, mint az fűnec, a miképpen sz.
d. Psalm. David a igen szépen bölczelke-
103. v. 15 det rolla. Az rosa virag pelda-
zo abrazattya, az emberi életnec,
miképpen eszt Ausonius az ő ver-
seiben meg mutattya.

Edgy

Edgy nap melly hofszu, vagyon eletec annya ro-
(csaknac,

Agfagtol nyomatic, am mihelyen születic.
Azt a rofat, mellyet meg nyiltnecc lenni tekintet,
Nap kelet, heruatnac, mar leli s. estue fele.
No iol van, mert tart noha ezac napig elte rofa.
Mas nyiluen rendel, de eletec el sokásul. (csaknac
Zúz a rofat szedgyed, fiatal s. miggyenge viraga,
S. vgy tud eletedet, szinte sietni hamar.

Es más versbeis mondatic.

Nap keleten reggel lattam meg nyilni rofatat,
Es nap ényefzetkor, ismeg el holtac azoc.

Az kiket az VVr szeret, azo-
kat meg oltorozza, és ezokaért
eytbe minden fele nyaualyakba
minket: büntettetűnc azért tölle, c. l. Cor.
hoğ ez vilaggal el ne vesz szűnc. 11. v. 12.
Ne alitsűc az nyaualyakat és nyo-
morúsagokat, az Stoicusoknak
vallasc ként szallani mi reanc, mi
képpen am Euandernecc az Anny.

MASOD RESZ AZ ŐRŐC

f. lib. I.
f. 11.

g. Amos
3. v. 6.

a. Genes.
45. v. 5.

b. Tren.
v. 40.

c. Luc. 15.
v. 17.

ais alittyá vala, mikor fiat vigasz-
taluan azt monda: így vala az I-
stenec meg változhatatlan vege-
zésében, a mint Ouidius f írja.
Hanem mi tudgyunc, minden ny-
omoruságokat és nyaualyakat, I-
stenec akarattya^{bol} lenni & mi-
képpen Iosephis vallya, & magat
a. Genes. Aegyptusban Istennec akarattya-
bol vitetetnec lenni,

Mind az által azért, az ember-
ri nyaualyakért, és nyomoruságo-
kért (mellyekkel gyóttettetünc) nem
vét el tőlle minket az Isten, hanem
azt akarya hogy tudakozzunc az
mi vtainc felől b és teriünc meg
az VVrhoz: mikeppén hogy az
tékozlo fiuis, az szükségűtől és ny-
aualyától szorongattatuan, c kez-
de meg eszét, s^{tere} meg az ő attya-
ához, Tehat minden emberi ny-
omorus

omorúságokat és keserűsegeket,
 bekeséggel túriúnc, holot-szük-
 seg legyen minekűnc. az bekesés-
 ges d túres. Senki se igérye ma d. Heb.
 ganac azt, az mit az Euangelium 10.v.36.
 nem ígér. Nem ígérnec pedig ne-
 kűnc az irasoc it ez vilagon egy-
 ebet, hanem ezac keserűsegeket, tö-
 rődéseket, szorongatásokat, faidal-
 moknac örögbűlését, kesérteteknec
 bőüőkődését, és ezekhez készit-
 sűc kiualtkeppen magunkat, ho-
 gy valamiképpen készületlenec
 leuén, el ne fogyatkozzunc, d mint
 sz: Agoston^e írja. Ha reszesec
 akarunc az vigasagos örömökben
 lenni, szűkség hogy először az
 szomorú dolgokban legyunc tar-
 soc vgymond Photinus.

e. super
 psal: 39.

Erről az emberi életnec nyo-
 morúsagaról, minden Philoso-
 P in phu-

MASODRESZ AZ ÖRÖC

phusoc és bölts emberek, ezodal
 kofztanac minden időben, miért
 legyenec az emberek enny nyom
 morusagoc ala vettetue, holot mi
 nden állatoc, az emberekért lötte
 nec és teremtettenec legyenec. az
 emberek pedig Isten keduéért le
 gyenec teremtetetec, cá mint á Stoi
 cusoc mondottac, s. megis mind az
 által, ezac egy nyaualya se legyen,
 mellyet ez az emberek nec nyaua
 lyas természete szenueduen meg
 nem koftolna, á miképpen Cice

fin Tusc
 ro f disputal rolla.
 quæst.

Noha pediglen nemellyec e
 zek nec az nyomorusagoknac mas
 okait kereltetec : mind az által az
 okokat, kiualtképpen három do
 logban foglaltac bé : tudni illic á
 materiában, az elmenec téuelye
 seben, és az akaratnac meg veszt
 tegete

VIGASAGOKROL. 60

tegettetet romlotságában: mert
 ennel tovább nem mehettenec. An-
 nac okaért, az kic, az romlás, és kü-
 lömb külömb fele változásoc ala,
 vettetet dolgoknac, valami erős
 okait, az emberi elmenec vakfaga-
 miat, fel nem találhattac, az oc veg-
 tere nemünemű, beketelenfégből
 indittatuan, illyen mondasokra
 kényszerítettene: hogy leg iob
 volna, embernecc ingyen sem szü-
 lettetni, auagy születtetuén hamar
 még halni: Mi keppen Seneca
 Martiahoz való vigasztalásban
 fen szoual eszt kiáltiya: Oh az ő
 magoc nyauallyaioknac tudatlan
 emberit, kic az halalt, vgy mint az
 természetnecc iofagos találmaniat,
 nem iaualyac: melly halal, vagy az
 io szereztes bodogságot szegez-
 bé, vagy az nyaualyat kerüli el,
 vagy

MASODRESZ AZ 8R8C

vagy az vén embernek meg ele-
gedeset, és maga meg vnafának fa-
ratlagat vegezi el, vagy az iffiusa-
gnak ideyet, midőn meg iobbac
remenlettetnenek, szinten akkor
viragában szakasztya felben, auas-
gy az gyermekseget hiya vizsgálja,
minec előtte az emberi életnek ne-
hezbe reszeit el érte: de mindeneke-
nek vége, sokaknak orvossága,
nemellyeknek vgyan kihasználása
is, senkiuel iobbā nem téud, mint
azockal. kikhez előbb megyen ho-
gy sem mint hiuattatnek. Minden-
ez világi örömdő, el tolyoc, alha-
tatlanoc, és mint ha futnának oly
hamar el mulandoc, és édes kefe-
rűc. vgy hogy az nevetés szomo-
rusaggal elegittetnek meg, á mint
g. Prou. Salomon mondgya 8 és á vigasza-
14. v. 13. gnac végét siralom foglallya el.
Ezec

OIGASAGOKROL. 71

Ezec, és ezekhez hasonlo, bõlts embereknek, elmélkedésnek, valamie vgyan, de miért hogy okat az halálnak és emberi sanyarúságoknak ki nem magyarázzac, sem az Isten nel való iõuendõ élet felõl nem szolnac semmitis: ez okaert leg elõszõris, ez illyen okoktol, meg intendõc az emberek, és az Istennek igeyébõl arra meg tanítandoc, mi tñoda okay legyenec az halálnak, és minden egyeb nyomorúságoknak is.

Az halál

Oka pedig az halálnak, és minac legyden fele nyaualyaknak, az mi elõsenoka, és szüleinknek bûnõc, á mint Isten, az nyomorúságoknak mondasa bizonyittya. ⁴ Az te ortzadnac veritekéuel egyed az te kenyeredet, mind addig, mig fõl ^{2. Gen. 3. v, 19.} de nem leszelz, á melybõl vetettettel, mert por vagy, és ísmeg porra

Q

kel

MASOD RESZ AZ'8R8C

b. Rom. 5. v. 12. kel lenned : mikeppen sz. Palis b
mondgya : hogy egy ember által
ist bé ez világra az bűn, és az bűn
által az halál. Az holot sz: Pal,
érti az halalon, minden egyéb ny
omorusagatis az emberi nemzet
nec. Adam és Eua, az ő esetec ala
tal, szantalan nyomorusagokba és
sanyarusagokba esenec, melyeket
mind az egész emberi nemzetnec,
meg mostannis szenuedni kel, s
mikeppen az Euarol valo vers
ben mondati.

Meg tiltot farol la gyit m d t s t Eua sz
(k a s z t u a n ,
Alma által mireanc soc nyaualyakat
(h o z a .

Nagy nyomorusagos nehez i
gaioc vettetet, az Adam marade
kinac, mind attol az naptol fogua
mele

VIGASAGOKROL. 62

mellyen annyoknac méhekben lő
 tenec, mind az napig, mellyen az
 mindeneknec anniokhoz földbe
 viz ha térnec, vgymond^c az bölcs ^{c. Syrac.}
 Syrach. Ez az élet, nem szinte tisz ^{40. v. l.}
 tan élet, hanem halando élet, azt
 mondgya^d sz: Bernhard. Ez az ^{d. sermo.}
 élet az restben, czac anyyeka és ke^{17. super}
 pe az életnec, nem igaz valósága. ^{Psal. 91.}
 Czac az abrazatban iar az ember
 és az halál anyyekanac völgyeben
 all, azt mondgya^e sz. Ambrus. ^{e. in Psal.}

Erről az emberi életnec nya^{118.}
 ualyas voltáról szol, sz: lobis, mi
 kor ezt mondgya^f Az aszsz^{f. lob 14}
 nyallattól születet ember, rövid e^{v. l.}
 letű leuén, soc nyomorúságoval
 bővölködic. Mely mondaft, Bern
 hardus magyarázuan így szol:
 Mely igaz mondas lőt legyen ez,
 nem az igec tanitottanac, meg min

MASOD RESZ AZ 8R8C

ket reyaya: hanem az vereséges
 az apafoc. Az aszfzonyallatol
 születtetet ember(vgymond) en-
 nel semmi nints el vetetteb. Es ho-
 gy valamikeppen ő maganac, az
 testi erzekelegénec giönyöruse-
 geből(mellyer az meg erezhetesből ve-
 szen) ne hízeltedgyec.mingya-
 rasít az ő ez vilagra valo születés-
 sekor, ez vilagbol valo ki menese-
 ről is rettenetesen, emlékeztetic,
 mikor azt mondgya, hogy rövid
 ideig élő. De hogy azt az kö-
 zötsketis, mely az születés és ha-
 lal közöt vagyon.maganac szab-
 dosnac lenni ne alitsa, bődölködic
 (vgymond) foc nyomorúsagoc-
 kal, testieckel és szübelieckel, nya-
 ualyauual aloszic, nyaualyauual ser-
 kest felis. akkor houa fordullyonis.
 Edig Bernhard Doctor. 8 szola.

g in ferm
 de coena
 domini.

Es

Es vgyan ezen sz: Bernhard: ^{a. in ferm} ^{de aduē}
 gys szol: Az emberi nemzetnek
 közönseges nyomorúsága háromtu dñi.
 fele. Az halál arnyekanac völgye-
 bē, az testnek erőtlenségében, s az
 kesértetnek helyében. Ha szor-
 galmatoson reya vigyazunc, ez ha-
 rom fele nyomorúságtól, nyaualy-
 asul bantattatunc. Mert haylan-
 dokis vagyunc az meg czalatta-
 t. a. fra, erőtlenekis az munkal. Koda.
 fra, és gyarlókis az ellen all. a. fra.
 Ha külömbseget akarunc az io, és
 gonosz közöt tenni, meg czalata-
 tatunc, ha az iot meg kesérti. üc cze
 lekedni, ki fogyunc belölle: ha i-
 gyek. e. z. ünc az gonosz. nac ellene
 allani, le hanyattatunc és meg gy-
 őz. ettet. ünc. Eddig sz: Bernhard.
 Mindenec czac heusag^a minden^{a. Psa. 39,}
 elő ember, az miglen élis. ^{v. 9.}

MASODRESZ AZ ÖRÖC

Vtallyuc meg ez okaert, ezt az
 heufagos életet, és siestunc amaz
 bodog és sz: életre, és arra vgyan
 fziuel lélecek igyekezzünc, s-ne
 mondgyuc édesnec ezt a vilagos-
 sagot, melyben most élünc. Mert
 azt azoc szokta modani, kie az
 igaz vilagossagnac édes voltat
 nem tudgyac, vgymond **Orige-**
nes. Ha ez földie gyönyörköttet-
 nec, miért kériünc tehát az menny-
 eknec orszagát? Ne szerezünc ez
 vilagot seazokat, mellyec ez vil-
 gon vannak. De söt inkább ohayt-
 suc sz. Agostonnal, ki így köny-
 örög. Kerlec hogy mindenec ke-
 serünc legyenec ennekem, hog ezac
 te egyedül tessél az én lelkemnec
 édesnec lenni, ki meg böczülhetet-
 leu édesfég vagy, ki által minden
 keserünc meg édesednec. Az VVr
 leszzen

b. Psa. 38,
 homil. 2.

e. l. Io. 2.
 v. 19.

d. in soli-
 loquio.

VIGASAGOKRÓL. 64

leszen minekűnc örök világoſſa-
gunc, á mint Eſaias * mondgya. c. Iſa. 60.

Ez az élet, nyomorult élet, elv. 19.
romlando élet, bizonytalan élet, fa-
ratſagos élet, tiſztatalan élet, mely
á gonofzoknac aſzſzonya, ſzaz
keuelyeknek Kiralné aſzſzonya,
mely rakua nyomorufagoekkel és
vetkeekkel, mellyet czac életnek ſem
kel mondani hanem halálna, me-
lyben minden ſzem pillantásban,
meg hallunc külömb külömb fele,
el változhatatlanſagnac fogya-
kozáſi által, külömb külömb fele
halállal, á mint vgyan azon ſzent
Agofton † mondgya. Soc iam. f. cap. 21.
bor Iſtenfélő emberec, latuan ezde medi
rettenetes és iſzonyu gonofſſago. tat.
kat, mint az igaz ‡ Lothis, el an. g. 1. Petr.
nira kinzartatnac, hogy nagy ő. 2. v. 7.
rőmeſt kéſzecz volnanac ez életet

MASODRESZ AZ ŐRŐC

az halállal meg változtatny, mi-
 keppen Hieronymus Aloander,
 ſoc nyelueknee tudoya, Romabā,
 Anno Chrifti, 1542. meg haluan.
 imez ő koporſo verſeiben bizo-
 nyttya. mellyet ő egy keueſſel ha-
 lala előt. őnnen maganac irt vala
 Gőrögül, mely illyen.

Nagy őrómeſt meg haloc, mert meg
 nyugſzom, bizonyſaga leuen,

Soc dolgoknac, mellyeket latnom az
 halálnalis nekem nehez volt.

Ez élet nec nyaualyaia, nem el-
 vegezéſe egy gonofznac, hanem
 mindenkor más nyaualyara valo
 lépéſe, és á mint Martialis monda-
 gya: ſzorgalmatos gondoc, és
 ſzakadhatatlan ſaratſagoc várna
 minket, az vigafagoc víſzha nem
 térnec, hanem vgy mint hamar el
 futoc

VIGASAGOKROL. 65

futoc vgyan el repülne. Mert
 ezac egy nyaualya sinisen egye-
 dül. Az szerentse ném elegzie
 meg velle. hogy valakinec ezac e-
 gytzer arthon, azt mondgya az
 Poeta. Seneca is azt mondgya, ho-
 gy egyic gonosz nyaualyanac ve-
 gezete, az masikra valo keszület.
 Ismeg Pindarus is így szol: Az le-
 stenec, egy io mellé két gonoszt
 adnac az embereknek. Mindene-
 kor meg vadnac, a nyughatatlan
 busuláso, szíueknek felelminéc
 szorgalmatos varása, az halálnac
 felelme, és vegezetre az halálnac
 napya, mind annál az ki az ditsős-
 segnek székeiben ül, s mind penig
 annal, az ki az földre és hamuba
 vettetuén fekszie: annalis az ki
 veres barfont, és coranat visel, s an-
 nalis az ki nyers len ruhában öl.

MASODRESZ AZ őrőc

a. eedl: 40 tezködic, vgymond az bölts ^a Sy
v. 3. & 4. rach.

Az nyomorúságoc és nyaua-
lyac, minden rendbeli embereket
bé iarnac, kiualtképpen penig az
háasfagbelieket, miképpen ezt
Iacob Patriarchanac példaya (ho-
gy az foc kőzzül czac edget hozzac elő)
elégg^b meg mutattya, ki hol fele-
ségénec Rachelnec, ez vilagbol va-
lo ki mulasan kesereg, hol Bilham-
nac gyalazttyán: neha késeruesen
42^{v. 36.} sirattya leannyánac Dinànac erő-
szak szerént valo meg seplősitte-
tetet. s. neha Simeon és Leui fia-
nac iszonyu gylkossagokon ban-
kodic. Sirankozic Rubennec es
Iudasnac attyoc fiokkal valo fer-
telmessegeken, egytzerfmind fia-
nac az önnön attyokfiánac el adas-
beli gonosz giulóségeken: giö-
trö

b. Gene.

34. v. 5.

& 35. v.

19. et Ge

tródic attyanac meg vakuláfan, Li
 anac halalan, Iosephnec el ragada
 tatafan, Simeonnac fogláfan, Be
 niamintol valo meg fosztatafan,
 végez etre az dragaságtol kensze
 rittetuén és ehsegtől, Aegyptusbā
 megyen, miképpen az ő egész hi
 storiaja az teremtésről írot köny
 ben szépen meg irattatic, el kezd
 uen huszon nyoltzadic részétől
 fogua, mind egész ötuenedic re
 szeig.

Az hazas férfiac, gyakorta fe
 lelégektől, ördögi czufolasokkal
 boszszontatnac, mint am ezt, az
 Iob felesége példaya meg mutat
 tya, ki így szola férjénec az ő nagy
 nyaualyaiban: 'Megis meg tarto
 de te, az te egy igyűségedet? at
 kezd meg az Istent és haly meg. v. 9.

Kinéc Iob feleluen monda, Lam

R ij vgy

MASOD RESZ AZ 8R8C

d.lib.1.
de simb.
Apost.
e, Tob 2.
v.14.

vgy szolgy mint egy az bolond
dokközül: ha az iokat el vör-
tuc Istentől, az nyomorúságot mi-
ert nem szenvednűc elr Mely lob
felesége segítőye volt az őrdög-
nec, és nem vigasztaloya Vranac,
miképpen sz: Agoston irya 4 ő fe-
lőlle. Azont bizonyttya az To-
bias feleségénec és rokonfaginat
Historiayais.

f 2, Reg.
6. v. 10.

Hasonloképpen neuete és vta-
la meg szíveben, az Saulnac lea-
nya Michol, Dauid kiralt az ő fe-
ryét, hogy az VVranac ladaya előt
tantzolna, és gyoltsbol czinalt E-
phodot őuedzet volna fel reyaia,
mikor haza ment volna, gunyolas
képpen így f szoluan: Bezeg-
tistes vala ma az Israel Kiralya,
az kiaz ő szolgainac leány előd,
fel fosztozodot vala, nem külö-
ben

VIGASAGOKROL. 67

benmint egy, az czufflag szerző
bolondoc közzül fel szokot folga-
tozodni. Kinec Daud feleluen
eszt monda. Az VVr előtt mien-
tem azt, ki engemet valasztot in-
kab hogy nem mint az te atyadat,
és minden ő haza népét, ezt paran-
tsoluan ennékem, hogy én fő háda-
nagy lennec az VVrnac népen az
Israel előtt: az VVr előtt ez vtana-
nis vigadoc, sőt meniucl inkább
meg alázom magamat, és meniucl
aláb való leszec az én szemeim e-
lőt, anniucl diltretesb leszec, az
leanyoc előtt kikiről te szolal. Mely
feleletekből tanollyac meg az I-
sten felő, hazas férnac, miképpen
kellestec feleségeknec, bozzusag
teteleket és czufolasokat, az Isteni
felelemben meg vtaini és meg gio-
zni.

R iñ

Vada

MASOD RESZ AZ 8R8C

Vadnac több fœc fœle fanyarufás .
 gokis ez életben, minden rendbe-
 li emberec között, mellyeket ha ki
 mind meg akarna számlálni, szin-
 te annyát tenne, mint ha, minden
 vízek nec főuenyét meg akarná
 oluálni. Holot peniglen ezec az
 testi nyaualyac, az valamenyen vol-
 tanac, de mind meg hallyanac, mi-
 kor ember ez világból ki mulic, ō
 maga pedig az ember meg ne hal-
 lyon (mert czac nyomorúsága hal meg
 az keresztény ember nec, nem embersege)
 és ez ielen való élet nec nyaualya-
 ságos szenuedesi, ne legyenec ha-
 sonlitandoc f ahoz a iőuendő di-
 tsőfféghez, mely nekűnc meg iele-
 nic: Ezokaért erről az ditsőffégről
 és mennyei őrómről is, most vala-
 mit szoloc: noha oly állapattya
 vagyon, az iőuendő ditsőffég nec
 és

ERom, 8
 v. 18.

VIGASAGOKROL. 68

és öröcké valószínű, hogy beszéd
del ki ne magyaráz tathassék. Mert
az a ditsősség minemű nagy légy
en leendő, szem nem látta, sem fül
nem hallotta, s sem az emberek
nec szíuő gondolattában nem
szallot: Es azért iol mondotta ez
dologrol Macarius⁴ hogy ha va
laki az időtől fogva, melyben A
dam teremtetet, mind világ vége
zetig, vitézkedet volnais, az ör
dög ellen, és minden keferűsége
ket, minden faldalmokat és kíno
kat szenuedet volnais, mind az al
tal semmi nagy dolgot nem czele
kedet volna, ahhoz a ditsősséghez
képest, mellyet el veendő, és mely
ben mind öröcké az Christussal
Vralkodic.

g. Isai. 64

v. 4.

1. Gor. 1.

v. 9.

2. homil

15.

Ezt az ditsősséget, naha czac
aliglag faldithattúuc, és bizonyos
dolog

MASOD RESZ AZ 8R8C

dolog legyen, hogy senki meg az Angyaloc közrüllis, nem hogy az ember, ez dolognac eleget ne tehesen: mind az által, arról az bodog állapotrol, mely adattatic minden Isten felőkne ez élet vtan. gyakran, és figyelmetesen gondolkodni, és abban az elmelkedesben annira elmeni, az menire ebben az erőtlén gyarłosagban, és az mi elmenőkne homalyában, az szent irasbol, és az igaz vallásu atyák nac mondasokbol minekunc engedtetit, nem szidalmazandonac, hanem sőt dítferetre méltónac kel tartanunc. Mert miképpen az eyeli vton iaroc, váryac az haynalt és az világosulando napot, azonképpen az Isten felők, iaruan ez világnac sűrűséges letetfégeben, váryac amaz bodog világosságot, mely

VIGASAGOKROL. 69

melyről Dávid szól mikor élt ^b b. Psa. 36
mondgya: Az te világosságot ^{v. 10.}
által látunc világosságot, tudni il-
lic az Christus által, ki bizonyára
az életnek ^c világossága. c. Ioan. 1.

Vayha pedig ollyan szerető ^{v. 9.}
lehetnenc, az örökre meg mara-
dando életnek, az mennyeinenc tud-
ni illic: mint az minemű szerető
vagyunc, az el futo életnek, ^d mi-
nt sz: Agoston ohaytya. Oha meg
tartanuc sz: Palnac tudományat,
mellyet az Philippi városbeliek ^{d. Phil. 3.}
nec ^d és Timothæus Pispöknek ^e v. 14.
leikben ^d ^d holot azt vallya, c. 2. Tim,
hogy ő az ő fntasat el végezte, és 4. v. 7.
bürit meg tartotta. Fustunc miis
sz: Pallal az tzelhez auagy az
mennyei hiuatalnac diadalmához.
Vgy fustunc, hogy az iutalmat ^{f, i. Cor.}
el vehessüc, és az rothatatlan ^{9. v. 24.} Cor

S

ronat

MASODRESZ AZ ŐRŐC

ronat megh foghassuc. Fussune
 (vgymond szent Bernhard Doctör)
 nem az testnec lépésüel. hanem
 indulatoctal, kiuanfagoccal, és fo-
 hazkodasoccal, mert nem czac az
 Angyaloc, hanem az Angyalok-
 nae teremtoyeis var minket. Var
 minket az atya, mint fiayt és örö-
 kösit, hogy helyheztesse minket
 minden ő iauain: Minket vár az
 Isten fiais, vgymint attyafiait és ör-
 ökökös tarsait, hogy az ő születése-
 nec gyümölcset, és az ő verénec ara-
 rat, eleiben vigye Istennek. Var
 minket az sz:Lelekis. Mert ő az
 szeretet, és kegyelmesseg, melyben
 öröktől fogua valasztattunc. Ne-
 mis kétleg hogy az ő valasztat
 bé akarya tellyesittetni. Ezokaért
 miért hogy mind az egész men-
 nyei vduar nepe minket vár és ki-
 uan,

VIGASAGOKROL; 70

uan,kiuannyuc mijs ötet, mennel
nagyob kiuanfaggal lehet, és ez
földi győniörűsegeknek hadgyunc
beket, és készitluc magunkat, az
mennyei életnek örö mire, s gyakrá
gondolkodgyunc, az földi és men
nyei életnek vigasaginac külömbse
geről. Ezeket szent Bernhardus
monda.

Az Isten felőc, ez életben, az
öröc életnek czac valami izlélet ér g. Matthi
21c, az miképpen sz: Peteris 5 az 17.v.4.
Thabor hegyen: és sz: Palis, ki az
harmadic égig ragattatuan. 4 ki 1.2. Cor,
mondhatatlan titkos dolgokat 12.v.2.
halla. Az masic életben penig,
nem czac valami izlélet, hanem
valofagofon vgyan az öröc életet,
és az előt nem látot vigasagos ö
römöket, lattyc és kostollyuc meg

Azoc penig az örömöc. az

S ij Vyí

MASODRESZ AZ ŐRŐC

Vyi éghben lattatnac meg, mely
 ról az Propheta így ír, ^b Imé én
 Vyegeket teremtec, és Vyi föld
 det, és az előbbiec ingyen czac em
 lekezeiben sem lesz nec, es embe
 rek nec czac eszekben sem iutnac.
 Hanem örül nec és örüendéz nec a
 zokban mellyeket én teremtec,
 mind öröckön öröcke, &c. Es nem
 hallattatnac abban többbe siralom
 nac és kiáltatnac száua: Hanem el
 töről az Isten, minden köny hullat
 tast ^c az Isten felők nec szemekről.
 Vyi Ierusalem városa lesz ^d me
 ly az Isten nec fenyelegeuel telly
 es lesz en. Az regiec mind el mul
 nac ^e és imé mindenec Vyiac lesz
 nec. Mely bodog és őrőc lako he
 lyre neget szent Dáuid, mikor ezt
 mondgya, ^f Bodogoc VVram a
 zoc, kic az te hazadban lakoz nac,

VIGASAGOKROL. 71

és mind öröckön öröcké dísfermec
tegedet.

Azt az Vyi eget, meg Vvyit-
tattottat és meg tilztittatottat va-
ryuc mi, melyben az igazság ³ lae ^{g. z. Pet. 3}
kozik: Melyben az VVr Vvyi ^{V. 13.}
szívet és Vvyi lelket ad ⁴ és az ^{1. Ezech.} kö-
szívet el veszi az mi testünk-
ből. ^{36. V. 26.}
Es hogy egy szoual meg monda-
gyam, melyben az mi remen-
sége unc akkoron vgyan valóságos do-
logga lesz en, a mint sz: Agoston
mondgya: melyben oly örömdőc ^{b. in Psal}
lesznec, mellyeket szem nem látot ^{73.}
^c sem fül nem hallot, és az embe- ^{c. Isa. 64.}
rek nec ezac szíuőkbe sem szállot. ^{v. 4.}
Ahol minnyaián, ^d mind kiczin. ^{1. Cor. 2}
től fogva nagig meg ismeric az ^{v. 9.}
VV Rat. Aholot az Christus ^{d, Hier.}
(ki az dísőffegnec e feyedelmec) fon- ^{31. v. 34.}
nyadhatatlan coronat tesz en ^f az ^{v. 9.}

S in

hi

MASOD RESZ AZ ŐRŐC

f. l. Pet. 5. hiueknec feiekbbe, és az Isten min-
 v. 4. denekben 8 minden leszen, és mijs
 g. i. Cor. mindenkor az V Vrral^a leszünc.
 15. 28. Az V Vrelöt iarunc^b az előknec
 a. i. Thef földén.
 4. v. 17. It czac hűt által, és nem szeme-
 bps. 27. ly szerent való nézés által iarunc,
 v. 19. de ot^c szemely szerent, és vgyan
 c. 2. Cor. szemünkel való latas által, és nem
 5. v. 7. hűt által: hogy vgyan valoban az
 Isten előt szemely szerent ielen le-
 gyunc, és szinte vgy meg lattyuc
 őtet^d az mint vagyon, az az, meg
 d. i. Ioan ismerlúc az ő belső természetit, és
 3. v. 2, az ő Isteni felfeges voltat es ditsőf
 seget, vgzan szemely szerent ie-
 len meg lattyuc. Oh vigasagos
 napot azt, mellyen mi vgy meg
 lattyuc Istent, az mint vagyon. Oh
 őröm felet való nagy vigasagos ő-
 römöt, mely felliül halad minden
 őrömet

örömet, mely kiűl nintsen öröm.
 Sokkal nagyobakat veszűne ot,
 hogy sem mint auagy munkalko-
 dunc it, auagy szenuedunc, azt
 mondgya^c Cyprianus. Es azoc^{e. Lib. 41}
 az örömc nem lesz nec czac ideig,^{cap. 6.}
 hanem öröcké valoc, és el nem ve-
 tettet nec mi töllűnc, Christus VV-
 runc biz on sag tetele f szerént, Es^{f. Ioa. 14}
 miért hogy nintsen az szűbeli ör^{v. 27, cap}
 römnel nagyob öröm^{16. v. 22.} ezokaert^{g. Syrac.}
 az lsten felő hűec, szűbeli nagy^{30. v. 16.}
 vigasagban örüendez nec és viga-^{a. Isa. 65.}
 doznac⁴ mind öröcke. Mert az^{v. 18.}
 az öröm sz: Lelekben lesz en.^{b. Rom.}
 Mely öröm mind szűntelen ereie-^{14. v. 17.}
 ben léuén, és viragoz uan, minden
 kor gyönyököttető, vigasagos, és
 dultősteges, minden meg vtalasnál
 kül és é mely gesnelkül legelteti az
 bodog lelkeket, Es amaz békeleg
 es vi^a

MASODRESZ AZ ÖRÖC

és vigasag mely az V Vr Istenben
meg nyugszik it ez vilagi életben,
kezdeti és része az örökre való ör
römnec, és igaz vigasztalas, melly-
el az sz: Lelec minket az halban
taplal és meg eleuenit, az mint Hi-
ronymus mondgya.

Szent Pal, elz ebe vöuen ez ör
römnecnek édesseget, nagy kiuan-
faggal ohaytya, ez vilagbol való
c. Phil. 1. ki költözést és az Christussal ed-
v. 23. gyut való létet. De te mondanád.
En nem lattam azokat az örömnö-
ket. Halhatza kérlec mit te lely-
en tenéked ez, gunyolásra sz: A-
goston, mikor így szol: Ha meg
d. sermo. mutathatnam tenéked ezeket az
34. de örömnöket, hogy testi szemeiddel
verb. A- meg latnád azokat, ingyen sem
post. intenélec arra tegedet, oh gonosz
l. hom. 15 ember, hogy hinned 4 Az te lel-
homi 34 kedet

VIGASAGOKROL. 73

kedet nem latod, s te mégis kéte-
kedni akarsz & felőlle. Vgyan
ezen lelked, mely most nagyon le-
szén, az Christus néző széké elő-
tis. Meg tölti az VVR á lelket ^{e. lsa. 58.}
tündöklő fenyességgel, és az te- ^{v. 11.}
stet napnac világosságuat. Mely
tündöklő fenyességnec, meg mond
hatatlan világosságin, álmélko-
nac az atyae, mikor arról kerdez-
kednec: minémű fenyességeg les-
hessen akkor az lelkeknek, mikor
az testeknek világossága, olyan
leszen, mint az napnac fényé ^{1. sserm. 36}
Last meg rella, sz. Agostont ^{s és de verb.}
sz. Bernhardot ^{sz.} Apost.

Bodogoc e vgymond VVruncy g, cap. 16.
"az kie nem lattanac és hittene, medi. de
Hidgyed azert minden kétségnel- ^{veter.}
kül, és bizonyval meg latod ^{a. loa. 20.}
1st nne ditső get. Mert az VVR ^{v. 29.}
lsten ^{b. loa. 11.} v. 40.

MASOD RESZ AZ 8R8C

Isten (ki azokat az örököket meg iger-
te az választottaknak) meg nem val-
toztattya az ő igeretit, és vége-
zet. Mert nem ilyan az Isten
mint az ember, hogy hazudgyon,
és nem embernek fia, d. hogy el-
változtassa igeretit, ő mondotta.
Isten nem miuelnéye meg Isten az,
aki az igitet tőtte, nem czal meg
tegedet, czac hogy el ne vnyad,
hanem varyad az igitet. Mert
nem tud az igazsag megh czalni.
Hazug ne legy te, hogy nyelved-
delmást vallanal, semást czeleked-
nel. Czac te tartf meg az hitőt, ő
meg tartya fogadasat. Hol ha pe-
dig te meg nem tartandod az hit-
tőt, te magad czaltad meg maga-
dat, nem az aki, az igitet tőtte.
Kiczoda erőteniti meg azt, az
mit az Vvr rendeleseben el vege-
zet.

e. Mal. 3.
v. 6.

d. Num.
23. v. 19.

e. Augu:
tract. 4.
in Epist.
Ioan.

VIGASAGOKROL. 74

Zet, vgy mond Isaias. f. En vagy f. Isai. 14.
 Oc az V Vr, (azt mondgya Ezechiel v. 27.
 nel g. az Isten) az én beszédem, g. Ezech.
 mellyet szolloc még leszen. Az 12. v. VI,
 meny és az föld el mulnac (Matth
 24. v. 35. Marc. 13. v. 31. Luc. 21. v. 33)
 de az Vv rnac bezedi semmikép-
 pen el nem mulnac, hanem meg 2. Isai. 40.
 marad mind öröcke. v. 8.

Az örömc, mellyec ez íelen va- Az öröc
 lo életben vadnac, iollehet nagy- élet nec
 oknac és sokaknac lattassanac v- vigasagi-
 gyan: de mind az által az követ- rol.
 kezendőchöz hasonlituan, vgyan
 ezac kiczinec és kevesec, azt mon-
 dgya Hieronymus. Mert az ör-
 rök életben, az leg nagyobb és ki-
 ualteppen valo öröm, az Istenec,
 és az ő színe nec latafa leszen, mely
 latafa az Isten ortzai anac, több vi-
 gálagot és gyönyörűséget nemz,

T h h ogy

MASODRESZ AZ ÖRÖC

hogy sem mint, minden teremtet
allatoknac egyhen giútót vigasza-
c. Psa. 80. gi, az mint Dauid mondgya: Mu
v. 4. & talsd meg V Vram Isten minékünc
Psal 89. az te ortzadat, és meg szabadu-
v. 134. lunc.

II.º Masodic öröm ez leszén, hogy
meg latyuc ot, miképpen magasz-
talta legien fel, az Istennec fia, az
mi termeszetiünket, minden An-
gyaloknac és egyéb teremtet alla-
toknac felelte, miképpen az mi ter-
meszetiünket, az ő szemelyének eg-
gyeslegére fel vőtte, és minket ő
attyafiaínac akart legyen lenni, e-
zokaert, hogy az ő husából és cz-
ontyából valoc vagyunc mi. Mely
örömmel, az Anyaszentegyhaz meg
nem győz elégedni, a mint Hiero-
nymus Doctor mondgya. Ez vi-
lági örömdöket meg szoktuc vnni

és vtelni, mert meg az méz is gyar-
 korla méregge lesz, d mint szok-
 tat mondani: Az örök életben pe-
 níg meg nem győzzük mi az örök
 vigasagoknak elégséget vnni, de
 meg elégít minket az VVR Isten
 az ő hazának követségével d. és
 az ő gyönyörűségének ki folyo vi- d. Psal. 36
 zevel meg írat minket, és az igaz- v. 8.
 ságnak f. idűességnek ruháiabannis c. Isa. 61,
 * fel öltösztet minket. v. 10.

Harmadik öröm lesz, minden III,
 szent atyáknak, Prophetáknak, A-
 postoloknak, Martyromoknak, és
 Angyaloknak, és keszeges tarsa-
 goc, és gyönyörűsleges nyaiassa-
 goc. Isarultatoc (vgymond szent
 Pal. f.) az Sionnak hegy ehez, f. Heb. 12
 és az Istennek városához, az men- v. 22.
 nyei Ierusalemhez, és az soc ezet
 Angyaloknak sokasagához. Me-

MASOD RESZ AZ ÖRÖC

ly Patriarchae, Prophetae, Apostoloc, és Martyromoc. oly édesdeden beszélgetnec mi velűnc, hogy mindeniknec, kinec kinec akarol, az méznel edessegesb beszélgetesec czepeg degellyenec le.

IIII. Negyedic öröm leszen az mi g. 2. Cor. lelki ismeretűnknek ² bizonsága 2. v. 12, mely d mint Chrysoſtomus mondgya, czac az szent Leleknek hatalmas ereye.

V. Vtolso öröm, amax szépséges iatec néző helynec, az Vvyi éghenec, és Vvyi földnec latala leszen, a. Isa. 65. á mint Esaias ⁴ bizonittya. Mely 17. 18. Vvyi éghen, és Vvyi földön, minden io leszen, s nem leszen valami gonosz. Ot minden meg leszen valamit akarsz, és nem leszen valamit nem akarsz, Ot oly aiandeckal

decskál ekesítetűnc meg, hogy az
 Istent immar többbe meg nem bane-
 tyuc. It az törűent be nem tölthet-
 tyűc, de az másic életben, az Istent
 tellyes minden erűnkűűl, és sockal
 inkább szerettyuc, hogy nem mint,
 auagy mi magunkat, auagy akar-
 mit, az mi ez vilagon vagyon.
 Nem lesz nec ot irigysegec, es el-
 lenkedesec, hanem őűűcke valo be-
 keleg, és az Istennec tellyesűűges
 ismereti leszen. Az Istennec ort-
 zayat ot meg lattyc, mellyet ez
 életben meg nem lathatny, mikép-
 pen az Isten ő maga, Molesnec az
 ő hűű szolgayának, ezt illyen szoc-
 kal bizonytattya meg, az en ortza-
 mat meg nem lathatod, de ezt cze-
 lekezem, hogy elűűtted el menűűen,
 hatul meg lass engemet. Az őűűc
 életben penig c mely az Istennel valo

1. Cor. 13

v. 12.

c. Exod.

33. v. 20.

& 13.

MASOD RESZ AZ ÖRÖC

egybe foglaltatának, a mint Nazianzenus mondotta: színte vgy meg la-

d. 1. Ioan. 3. V. 2. tyuc az Istent a mint vagyon,
mint oda felis mondam. Nekünk

adgya önnön magat, a miképpen
igírte, hogy az ő országával és az
ő lakásával öruendézzenek, és nem
győnyörködtek minket valami más,
mert semmi nints job annal: ki min-
deneket teremtet, az mellyec győ-
nyörködtetne, azt mondgya szent

e, super
Psal. 75. Agoston.

Ez életben az Scorpiocsal ed-

f. Ezech. 2. V. 6. gyűt f lakunk, az mi ellenfelegünk
az ördög naponként szelld jár

g. 1. Pet. 5. V. 8. mint a suo Orofzlan, keresuen
hit el nyeljen Gilkos ő, f mind

eleitől fogva sem maradot meg az
igasságban, mert Christus VVra-

a. Ioan. 8. V. 44. unc biz onlag tetele szerezent a nin-
tsan igasság ő benne. Vgyan azon

ördög

ördög mostan is sokkal nagyobb
gyűlölettel gyűlöli, az Cain gyű-
löleténél az emberi nemzetet, tud-
ván, hogy ez igen kicsin b. idéz b. Apd.
ye vagyon: Ez életben, az nyo- 12. v. 12
moruságoknak völgye vagyon, az
másikban minden örömeknek or-
szága. Mely mennyei ióknak leg-
nagyobb, és vtolsó öröme s az te-
remtet embernek vtolsó vége, bi-
zonyára amaz, vastag, erős, alha-
tos, és meg maradando io, mely
bodogocka teszen: Mert (hogy
Ciceroual szollyunc) semminec
meg aggani, semminec meg aluni,
semminec nem kel elefni az oc köz-
zül, valamellyec az bodog életben
vadnac.

Minden teremtet allat fohasz- c. Róm. 8
kodic⁶ hogy az szolgálatból meg v. 22.
szabadullyon, ezac egyedül az

MASODRESZ AZ ŐRŐC

ember nem kiuannya az büntől
valo meg szabadulafát. Oh Bo
dogtalan embereket, kic ily nagy
dolgoctal semmit sem gondolnac:
Oh Bodogfagosokat, kic minden
ereieckel, arra az kiallo helyre is
gyekez nec.

Ezekre, és hasonlo vigassagoka
ra, meg tanittatuan eg olykor, sz:
Agostonnac annya Monica asza
szony, mint egy el ayult és ő ma
gan kiuül ragattot léuén, monda
gyac hogy Isten nec lelke által így
kialtot volna fel, repüllyűnc ki, re
püllyűnc ki, ezből a vilagnac nyo
morusagabol, az mennyeknec ő
rőc vigasagira. Illyen kiuansagunc
legyen minckűnkis ez eletből va
lo ki repüllesre, az iőuendőben, a
holot semmi vege nem lesz en az
vigasagos őrdmők nec, hogy akar
mely

mely helyen, és időben találódni
reane az halál, de vigan meheffunc
altal rayta. Es vtallyuc meg az el
mulando vilagnac örömit, s. varyo
uc az meg marado mennyeknec
örömit.

Mely égh, azért szokat így ne
uesztetni, hogy czillagokkal legya
en be fedeztetue, és meg ékesített
ue, auagy azért is hogy mindene
ket be fedezzen, a mint az versa
bennis mondati: hogy: Min
den dolgokat nagy kerekdid fé
géuel.

El borit az magos égh, az mi
től is vót neuezetve maganac.

Ez életben, igen nehéz tusa
kodasunc vagyon, az fősuénfeggel
az szemtelenfeggel, az haraggal,
az tisztettség kiuanással, s. az irigy
feggel. Meg giözüen az fősuén
seget,

MASODRESZ AZ ŐRŐC

féget, leg ottan az buyasag geried
fel, el nyomuan az buyasagot, o-
tan az tisztesség kiuano keuelység
all helyére azonnis diadalmat vő-
uen, az harag idő elő, mely az égg-
ességet fel bontya : és igyle vag-
uan amaz hydra neuű viz i kigyor-
nac edgyic feyet, mingyaraft mas
többec tamadnac helyére. Az ma-
sic életben pedig, azoc mind meg-
szűnnec lenni, az meg ditsőittetet

d. homil. 25. in Ma-
tth. e. Isa. 32.
v. 18. f. Ios. 14.
v. 27. & tuc.
cap. 16. v. 22.
g. Isai. 53.
v. 5. a. Phil. 4.
v. 7.

testel, a mint Chrysostomus 4 mo-
ndgya. Mindenec tellyesec lesz
nec bekeséggel, ül az nép e az be-
keség nec szépségében. Ez beke-
séget az V V r Christus által f niera-
tuc, mert az büntetes azért volt ő
rayta ő hogy minekűnc bekeség-
űnc lenne. Ez az bekeség az mely
minden értelmet 4 fellyül halad.
Abban az bodogsagnac ditsőffe-
gében

geben (melyről az Propheta fohazkod-
 uan mondgya vala b. Iob VVram az te b. Pſal. 83
 tornatzodban egy nap. hogy nem mafut v. 10.
 ezet nap) ſemmi ſetetſég nec köz be
 ſzakafztata nem leſzen, ſemmi em-
 lekezete nem leſzen az nyaualy-
 aknac, ſ. ſaydalmoknac: mert az el-
 ſőc el multanac, és az őrc bekeſég-
 nec vilagofſaga tündőklic vgy-
 mond Beda. Szent Bernhardis ^{c. homil.}
 így ſzol: Iol leſzen ennékem dol- ^{13. in cā-}
 gom, ha ez az bekeſég enyim le- ^{tic.}
 ſzen.

Ez életben edgyic az mafikat
 el annyra gyűlöli, hogy meg az at
 tyafiai közöttis ritka legyen az eg-
 gyefſég. Az iőuendő életben pe-
 nig mindenec baratlagos tarſoc
 leſznec, mert ſemmi ellenſég oda ^{d. cap 21.}
 bé nem botſattatic, á mint Augu- ^{contr. lu}
 ſtinus előnkben adgya. Ot leſzen ^{dxos,}

MASODRESZ AZ 8R8C .

minden emberi erőnc szépséges
edgyező eneklese, nem vonattatic
az elme fœc felé mint ha két kötél
lel, d mint Plato mondgya. Mely
dologrol Alcinius így ír.

Megszünic ot, minden nyeges, síralom,
felelem. es harag.

Tzalardság, fájdalom, ziganaság, nagy vi
szha vonas. irigység.

Senki nem leszen szükölködő, senki sem
ragodozo, de nagy bekecségben.

Eleg leszen mindenknek az szenteknek
dícsőssége Christus.

It ez életben betegeskedűnc,
mely betegség el annira sokasul
tanac, hogy fellyül hallatac legy
enec. az oruaslo Doctoroknac me
sterléges tudományokat. Mert e
gességűnket el vesztettűc, ezért
e, de ver, hogy az teremtet meg bantottuc,
bo. Apo. azt mondgya sz: Agoston^e Do
ctm. 4. for

VIGASAGOKROL. 30

őr. Az hiueknec masic életke
 ben penig, immar többbe semmi be
 tegség nem lesz en, hanem mind
 öröke egeffég, a mint vgyan azon <sup>f. in suis
homilijs
hom. 18.
g in me-
dit. cap.
9.</sup>
 sz: Agoston ^f mondgya: és szent
 Bernhard, ⁸ Mert az VVr meg
 gyogittya, az töredelmes szűűy-
 eket, ⁴ és be körtözi az ő faidalmo-
 kat. Senki meg nem gyogithat, <sup>a. Psalm.
147. v. 3</sup>
 tegedet, hanem ezac én egyedül,
 azt mondgya az VVr, az Prophe-
 ta ^b által. Ez az öröc egeffégünc,
 az öröc életben lesz en. Az ki ez <sup>b. Hieron
30. v. 13.</sup>
 vilagon görbe volt auagy santa,
 az a mas vilagon. immar többbe,
 nem lesz en görbe sem santa. ^{8.}
 9 Semmi rutlag nem lesz en az öröc e-
 letben.

Nem lesz nec ot süketec, nem ac,
 selypec, vakoc, sandaloc, gutta ütöt-
 tec, korszagosoc, görbéc, bennéc,
 ezon

MASOD RESZ AZ ÖRÖC

czonkac, heréltec és hasonloc, ha

e.lib. 22. ném minnyayan tőkелletes éppec
de ciuit. lesz nec, az tőkелletes természet
Dei. ben. d mint sz: Agoston^e és Pro^e
d.lib. 11. sper d előnkben adgyac. Mert ac^e
de vita koron mindenec^e vyiac lesz nec:
coptem. mindenec rut oczmanyfagnékül
pl. c. Isz. 43. lesz nec, gondot viselűen arra, az
v. 19. teremő lsten nec conduifelése, ho^e
Apoc. 21 gy valami dísztelen ot ne legyen
v. 5. d mint sz: Agoston^f és Cyrillus^g
2. Cor. 5. mondgyac.

f, ad Lau. Megis ismeriűc ot egymast, mi
rent. cap. képpen Adam feleséget Euat meg
89. & 91. ismeré, midőn hozzaya vitettetet
g. in loz. volna. monduan őtet az ő testéből
lib. 12. c2. valo test nec, és^a czontyabol valo
58. czontnac lenni. Szent Peteris az
a. Gen. 2. ő halando testeben meg ismeré b
v. 23. b. Matth Mosest és Illyest az Thabor he^e
17. v. 3. gyen. Meniuel inkább mi, az mi
testünk^e

VIGASAGOKROL. 81

testünknek halhatatlanágában, me-
nyben mind meg ismeriük az szen-
teket. Maria és az Apostoloc, az
fel tamadas vtan^c megh ismerec <sup>c. Ios. 20.
v. 16. &</sup>
Christus Vvrunkat, melyről szent <sup>cap. 21. v.
7. & 13.</sup>
Istuanis^d bizonságot tőtt, Míkep-
pen hogy^e foc szentec fel tamad^d <sup>d. Actos.
7. v. 56.</sup>
uan az Christussal, sokaknac meg
ielentenec az sz:varosban,^c azon <sup>c. Matth
27. v. 52</sup>
képpen az mas vilagi életben, min-
den szentec meg ielennec, és ismer-
etesecke lesz nec az valasztottak-
nac: és miképpen az Patriarchac, <sup>f. Gen. 25
v. 8. & 17</sup>
az ő attyokhoz takarittattanac, <sup>cap. 35.
v. 24-29.</sup>
és az masic életben ismerkettenec
meg az ő eleyekkel, iob apioknac,
iob attyockal és szüleiekkal, azon-
képpen mījs ismeretfégekben iu-
tunc nekic.

Szerettyük az mi ismerőinket
és barátinkat ez életben, mely bi-

MASOD RESZ AZ 8R5C

zonyos ismeretsegnélkül nem le-
 het, szerettyűc tehát és kedvellyűc
 az másik életbennis, az mi ismerő-
 inket és barátinkat nagy szeretettel.
 Melyben a ki meg marad, az Isten
 ben lakic és Istenis ő benné, a mint
 8. I. Ioan sz: Ianos⁵ mondgya, mert az Isten
 4. V. 16. szeretet. Amaz gazdag dus meg
 8. Luc. 16. ismere Lazart, az Abraham⁴ ke-
 5. 23. bekben, s meniucl inkább menyör-
 szagban, az szentec meg ismeric
 Abrahamot, és az több valasztotta-
 kat. Szent Pal így szol b Most
 b. I. Cor. 13. V. 12. ezac resz szerent vagyon bennem
 az ismeret, akkor pedig vgy lesz
 en. az mint enis meg tanittatom.
 Ha ezokaért vgy ismeriűc meg, te-
 hat mindeneket meg ismerűnc az
 Istenben, és az Isten által, amaz vi-
 lagossag által. Mely sz: Pal mon-
 dasabol Agoston Doctor egy ne-
 mú

mű nemű leueleben, nem altallot
egy Olasz őzuegy aszszont, ec-
képpen vigasztalni, hogy mikép-
pen it ez vilagon külföld szemeiuel
latta az ő férjét, azonképpen az
másic életbennis meg fogya ismer-
ni, az ő V Vranac akarattat, szis-
uet, és minden gondolatit.

Ez ismeretlég kegyesen el hi-
iendő, ezokaért mert ez élet vran,
az szenteknek edgyessége és is-
meretlég lefzen, miképpen az
hitnec agazattyaban vallyuc, mi-
kor azt mondgyuc: Hiszem az
szenteknek edgyességet, és az ő
róc életet. It az életben, sokaigtart
az emberek között, az viszhauoni-
as. giúllósság. és az boszszuallafnac
kiuansaga, amaz vers szerent.

De az boszszuallas io dolog, meg az é-
letnelis gyönyörűsegezb.

MASOD FESZ AZ 8R8C

Ismet.

Soha nem fogy el az ioknac viadaloc,
soha nem veszedelmec:

Es mindenkor vagyon az Istenes elme-
nec, kiuel viaskodgyec.

Az 8r8c életben penig, az meg

e. i. Cor; diti8tettet testekben, mellyekr8l
is. v. 42. sz: Pal * es Daniel * szolnac, t8b-
d Dan 12 be immar semmi helye nem lezen,
v. 3. az giul8s8gnec auagy b8zfzu al-
c. Isa. 32. lasnac kiuanlaganac, hanem 8r8cke
v. 17. Az 8r8c valo * bekes8g lezen.

életben i Hogy peniglen edgye test, az
rigxseg masiknal fenyyesb lezen, vgy mi-
né lezen. nt, az Constantinus testenec ket-
segnelkül mas fenyyes8ge lezen,
hogy nem az t8b Czaszaroknac
f. in epist. testeknec: azt az diti8s8get egy
ad Heb. masnac nem irigylic, a mint el8nk-
g. tractat ben adgya f Chry. sostomus. Sz.
67. in lo Agostonis mond. * Nem lezen
an, vala8

VIGASAGOKROL. 83

valami irigysége, az nem egy arant való fenyeffégnek, mert mindenekben az edgyeffégnek szerezete vralkodic. Az Christus teste pedig az fenyeffégbē, minket min nyaian anniuál fellyül halad, méniuel az teremő fellyül mullya az ő teremtet allattyat, vgymond sz: *1. cap. 48 de cogni*
 Agofton ^{4.}

It az életben, oly romlando ház *verz viz*
 ban lakozunc, mely vegtéreis el ^{ta,}
 bomlic, melyről iol mondgya az
 Poeta.

Terra domus non est animis accomoda nostris,
 Altius it nostræ conditionis honos.
 Qui nimium terras amat, & mortalia tecta,
 Fallitur, est alio patria nostra loco.
 Hic sumus extorres, alienaq; regna tenemus,
 Sub grauis exilijs seruitiq; iugo.

Az föld lelünknek nem szinte alkalmasot haza,
 Fellyeb halad földnel tisztelekünk minékünk.

X in Földi

MASOD RESZ AZ 8R8C

Eöldi lakást. s földet valamely keduelli felletereb,
 Meg czalatic kőnyen, mas helyen az mi hazanc
 Czacbudofoc mi vagyunc, idegen s orszagokat
 (elűnc,
 Sullyas szolgalat. s szamkinecesec alat.

Az mas vilagi életben penig,
 tudgyuc hogy ha ennec, az mi föl
 di hazunknac hayloka el bomol
 b.2. Cor. 5.v.1. Istentől leszen nekűnc eppülesűnc.
 nem testi kézzel czinalt hazunc,
 hanem őröcke valo mennyekben.
 Az holot fel őltőz tetunc, az őrdē
 ditőstégbe és halhatatlanlagba, el
 bomoluan ez testi lako hayloc.
 Mert az Anyaszentegyhaz (az
 c.in Apo loget, mint Tertulianusc, mondgya) tudgya
 ő magat, ez földön, idegen helyen
 budofni, nemzetseget pedig, lako
 helyet, remenseget, Regyelmet, és
 meltofsagat mennyekben lenni.

It ez életben meg romlot ő-
 rök.

örökségre születtetűnc: ez élet v-
 tan pedig, viyonnan születtetűnc,
 az rothadatlan és öröcke való ör-
 ökségre. d mely minekűnc menny^{re} d. i. Pet.
 ekben tartatic. Miképpen hogy I. v. 3.
 minden emberc, valamenyen ez
 vilagban élnc, még lathattyac az
 napot, azonképpen az szentek-
 nec testekis még lathattyac az Chri-
 stust, és edgic az masikat nem ban-
 tya még az sokasaggal és szamos-
 saggal, mert az Christus öröksége
 (melyben örökös tarsoc vagyunc) meg
 nem kissebedic az velle bíroknac
 sokasagaua, sem az örökös tarsok-
 nac szamosasagaua zoroftab nem
 leszen, hanem szinten annyi so-
 kaknac, menyi keueseknek, annyi
 kinec kinec, menyi minnyaioknac,
 d mint edgyút sz: Agoston mond
 gya.

MASODRESZ AZ ŐRŐC

Menyor, Ez életben nem lehetűnc étel
 szagban nélkül, és ital nélkül, de az masic és
 nem che letben el lehetűnc; Mert az Isten
 zűc, sem nec orszaga nem étel, és ital, ha
 né som nem, igasság és bekelesség, f. az szent
 iuhozűc. Lelekben valo őrőm, d mint szent
 e. Rom. Pal^e mondgya. Ot nem tuda
 14. v. 17. kozunc azon, mit egyűnc: mert
 az VVr Isten leszen az mi etűnc
 ki egyedűl meg elegit, és el nem
 f. Super fogy, d mint sz: f Agoston mond
 Psal. 50. gya. Nem leszen ot semmi étek
 nec kiuanasa, sem semmi sz omiu
 sagnac égése (mely cует es iuaft, az
 Törökőc Alkoranya hamissan iger Pa
 raditsombán) hanem mindeneknec
 étele és itala. Christufnac és az sz:
 Haromsagnac latafa leszen, és az
 Istenfégnec, sz iűnec tisztta szem
 uel valo néz ese, mely az VVR Ie
 sus Christufnac latafa, mint vgyan
 azon

VIGASAGOKROL. 85

azon szent Agoston ⁸ előnkben ^{g. cap. 4.}
adgya. ^{de Tripl.}

Es iollehet az Christus bizo- ^{habit,}
nitfa, ⁸ tölle el rendeltetene len ^{2. Luc. 22}
ni, hogy egyűnc és igyunc orsza- ^{v. 29.}

gaban, az ⁸ asztalanal: mind az ala-
tal azokat az Christúsnac monda-
sit (Metaphoricē & Allegoricē) ma-
festet, és bé borittatot értelembe-
kel érteni, miképpen am, az bőlte-
féségről is irattatic, ⁸ hogy tölti az ^{b. Prou.}
⁸ borat, és meg vetuen el készitet- ^{9. v. 2.}

te legyen az ⁸ asztalat, mellyec az
bőltféséghez nem illene, holot az
⁸ természete lelki legyen. Így
Christus VVrunknac, az ételről
es italról való mondasais, az Isten
nec ismeretiről értendő és az Iste-
ni dolgoknac buzgo szerelméről.
Farrol az örömről, mely az Isten-
nec, ielen voltabol származic. E

Y zec

MASOD RESZ AZ 3RÖC

zec az szenteknek gyönyörűség

e.lib. 20. étel és ital gyarant leendőc, a mint
cap. 20. sz Agoston Doctor e meg magy-
deCiuit. arazza.

Dei.

Abban az másik életben, sem-
mit nem kel az régi dolgokrol ér-
tekezni, holot az regiec el multa-
d. Isa. 43. nac, d és mindenec meg vyultanac
v. 19. legyenec. Oeröcké valo, és vgy-
Apoc. 21 an azon öröm leszen minden va-
v. 5. lasztottaknál mind az öröcke va-
2. Cor. 5. losagban. Ot vralkodnac az hiuec
v. 17. e, Apoc. az Christussal e mind öröcke. Mert
21. v. 3. az Christus országának, vgy mint
f. Isa. 9. főnec vege nem f leszen. Mikép-
v. 7. pen az ért, hogy az Isten halhatat-
Luc. 1. lan, és semmi nyaualyat nem szen-
v. 35. uedhet, az onképpen az emberis
halhatatlan leszen az ő teremtoié-
uel, minden nyaualyanekül, a mi-
g. 2. Cor. nt sz: Pal s mondgya. Mi minny-
3. v. vlt. aian

aián fel fedet ortzauál, az VVre
 nac dítfőlleget, mint egy tükörben
 latuan, el változtatunc dítfőllege
 ből dítfőllegre, vgy mint az VVre
 nac lelketől. El változtattya az
 mi alazatos testünket, ^{a. Phil. 3.} hogy ha
^{v. vlt.} hasonlatos legyen az ő dítfőlleges
 testehez. az ő hatalmas ereienec
 czelekedete szerent, mely által ő
 maga birodalma alais vethet min-
 deneket.

Miképpen lesz nec menyekben
 az Angyaloc, azonképpen lesz nec
 az szentekis, kic az fel tamada-
 nac dítfőllegeuel meg vyittatuan,
 az halálnac minden fel elmenélkül
 minden rothadásnelkül, él nec az
 Istennec öröc latafaual, ^{b. super} mint Be-
^{marc. ca-} da irya. ^{pit. 1.} Mert az iőuendő élet
 ben, hasonloc ^{c. Match.} lesz ünc az Angy-
 alokhoz: nem hogy Angyalocka ^{12. v. 30.}

MASODRESZ AZ ÉRŐC

az az, mennyei lelkeke változtat-
 nanac az mi testeinc, hanem hogy
 Angyali könyűseget vagyunc fel-
 veendő, vgy hogy valahol az mi
 lelkünéc akar lenni, leg ottan az mi
 testünkis ot legyen, mert nem azt
 mondotta, hogy Angyalocka lesz
 nec, hanem mint az Angyaloc, ho-
 gy az embereket meg tartanaya,
 nem vőtte el a természet nec valo-
 sagat, mely nec hasonlatosságot tu-
 laidonit, vgy mond Tertulianus, d
 Az hasonlatosság engettetic meg,
 nem az természet változic el lero-
 oymusis e azt mondgya. Oly na-
 gy könyűsege hiendő az meg bo-
 dogult testek nec, hogy ha akariac,
 minden kesedelem nélkül es ne-
 hez ségnélkül, meg szinte az mi
 gondolatunknakis mindenben kö-
 uethesséc gyorsasággat, az mint sz:

Berné

d. lib. de
 refut. fol.

93,

e. ad Eust
 och.

VIGASAGOKROL. 87

Bernhard f mondgya, Mert az ^{fin festo} fel tamadas vtan az mi testünc, ^{omni. s. a-} ^{cto. ser. 4} le-
 ki lesz en, nem vgy mint ha testec
 leñi meg szünnenec, hanem azért
 mert eleuenitő lelekből allanac, az
 mint vgyan azon Tertulianus, az
 meg neuezet helyen, es sz: Ago ^{g. lib. 13.}
 ston s mondgyac ^{ca. 22. de}

Az fel tamadas vtan az test, ^{Ciuitat.}
 nem neheziti meg az lelket afféle ^{Dei.}
 alommal, mint az mineműnec mon-
 datic lenni, Epimenides nec, auagy
 Endymionnac az alma, hanem az
 test minden tereh és neheffégnel
 kül könnyű lesz en, és mozdulható,
 semmi akadékyá nem lesz en, lata * és hal
 saual * által hatuan és illetuén, az la saual
 valamit akar, minden tartoztatase
 nélkül idefoua iaruan, vgy mond ^{a. lib. de}
 * Cyprianus. Az mi testünc az ^{resur. Ch}
 Christusnac meg ditsóult testehez ^{tisti.}

MASOD RESZ AZ 8R8C

b.2. Cor. hasonlo ieszen ^b az fenyeffégben.
3v.18.

En atyam (vgymond Chri-
c.Ioa.17 stus V Vruc ^c) azt akarom hogy
v.24.

ahol én vagyoc, azokis ot legye-
nec én velem, az kiket ennékem at-
tal, had lassac meg az én ditsősse-
gemet, mellyet ennékem attal. Mi-
képpen ez okaért. az Angyaloc

d. Matth
18. v. 10.

lattyac az 8r8c atyanac ^d szinet, a-
zonképpen miys mint 8r8cke la-
tyuc. az mint sz: Agoston ^e bizo-

e.lib. 23.
ca. 29. de

nitya. Mely meg ditsősülés, az 8
fenyeffégeuel, és tündöklő világos-
sagauat meg az czillagokatis felső-
liül mullya. ^d mint Basilius alittyá.

ciui. Dei.

En igazsagban meg latom az te
ortzadat, meg elegittetem, az te a-
brazatodal midön fel serkenec, v-

Isrl 26
Isrl 26

gy mond ^f sz: Daud. Az holot
szol az Propheta, az bünnélkül
való tökelletes igazsagrol, mert mi

Psal. 17
v. 17.

kor

MASOD RESZ AZ ŐRŐC

lőknec, ezac nemű nemű izlelet és
zalagiat adgya, az tőkelletes és bő-
féges bodogfagot penig, az ma-
sic életre halasztotta meg adni, az t
f. in orat. f mondgya Nicetus : sz: Agostus
Nazianz. nis mond, s az Christus ez életbē
de pente taplal minket, de hazánkban meg
coft. elegit minket : mert most azért ta-
g. in Psal. plaltatunc, hogy meg maradgya-
140. unc: mert szükség, hog chezzunc,
valamig meg nem elegittetunc.

Fájdalmas dolog penig, ho-
gy ez illyen mennyei őrmőket.
nem kiuanniac az emberek latni,
hanem ez tisztatalan világban, ki-
uannyanac élni, mint amaz gané-
haito bagarac az ganéban, a mint
a. homil. Chrysoftomus mondgya⁴ Mely
47. ad embereknek balgatagsagoc, nem
pop. Ant ok nélkül hasonlittatic Aesopusnal
valo kakashoz, kie az buza sze-
met,

met, az drága kőnél (melyhez bizo-
nyára, meg az Cleopatra drága kővet sem
kel. (nemis lehet hasonlítani) fellyeb-
bőtfüllic: mert az Cleopatra dra-
ga göngy kőve, el veszendő volt,
az mennyei drága göngy pedig
öröcke való és rothadatlan.

Az embereknek nagy része, csak
ez világi dolgokról szól, az örök
élettről pedig soha sem, auagy ha
szólis, igen ritkan, sőt lenni is vgya-
an csak alig hizi azt, miképpen
Leo Papa felől (ki első Maximilian
Császár ideiben élt) mondattatik:
hogy midőn egy olykor, két egy-
más között vilzalkodo Philoso-
phus, Leo Papa előtt, az ő asztala-
nál, vetekedni kezdett volna az
örök élettről, es mind ketten Leora,
halasztottanak volna, mellye szol-
lot volna igazban: Leo Papa azt

Z mona

MASOD RESZ AZ ÖRÖC

mondotta volna: hog igazan szol
 lot volna vgyan az, az ki az öröc
 életet lenni erősitene, de az fele e
 erősites embereknek elmeikben
 szomorúságot inditana, és megh
 veszet vért nemzene: gzoért az
 masiknac vélekedése volna öruen
 detesb, és az embereknek vigasz
 talásokra alkalmatosb, á mint elő

b, in Ge hozza ezt b Lutherus. Tisztes
 ne ca. 19. íteletétel, bizonyára effele vete
 commér. kedőc kőzöt, ilyen ítelő birotul.

Soc czufoloc talaltatnac most,
 c. 2. Pet, Kikről sz: Peter e szol: kie kőzzül
 3. v. 3. nemellyec, örömesben beszélget
 nec, az giőniőrűsegeckel tellyes
 Elysiumrol: hogy sem mint az me
 nyerszagrol: nemellyec az Getak
 nac modgyoc szereznt, mondgyac
 az meg holtakat Zamolxishez
 menni, ki Pythagorásnac tanítua
 nya

VIGASAGOKROL. 90

nya volt, oly szerzetes, hogy hol-
ta után az öueitől Isten gyarant tisz-
szeltetett legyen. *d. mint Herodo-*
tus *d. mondgya.* Nemellyec mast *d. lib. 4.*
gondolnac és találnac, az honnan
szarmazot imez közönséges ver-
setske:

Credite, qui terrena volunt cœlestia no-
cunt,
Hidgyed. földieket kieakarnac, lelkit v-
cálnac.

Sokañnac. munkaioe és faratsa-
goc után, ezac alig vagyon meg-
az minelkül szűkölködnec, és mi-
nd az által, ha mindenkor it ez vi-
lagon elhetnéne, semmi gondgy-
oc nem volna Isten országara, *v. e. lib. 1. ca.*
gymond Gerson, * mert mennel *2. de imi*
inkab szeretnec valamit az embe- *ta, Chri-*
rec, annal nehezebben szakad- *sti,*
hatnac el attol.

Ez életnec iouai, nem elegitic

Zs

meg

MASODRESZ AZ 8RÖC

megh embernek Kiuanfagat, akat
menyi. ioual birionis valaki: de
mind az altal szüntelen többeket
és nagyobbakat kiuan, vgy mint
Sándor haluan. több vilagotis len-
ni, azokatis birodalma ala kiuan-
nya vala haytani, melyről Iuena-
lis fat. 16. így ír.

Vnus Pellæo iuueni non sufficit orbis,
Macedonianæ Pella varofábeli iffiu San-
dornac, lam nem eleg egy vilag.

Mind az egész vilag sem tölt-
heti be az szűnec Kiuanfagat, mert
az vilag gömbölieg formaiu, és
harom szégeletű szű: ezac az
szent és el valaszthatatlan harm-
szag tölti penig egyedül be, az em-
beri szűnec bő ürességet, az kiben
lako helt szerez, az atya Isten, fiu
Isten és sz: Lelec Isten, s á mint
sz: Agoston mondotta, Az Isten

nec

VIGASAGOKROL. 91.

nec lataban pedig az más élet-
ben, (mely igazságban leszen, melyről
szól Davidis, mikor ezt mondgyag. En
igazságban es igazságban meg latom az
te ortzadat) akkor az az az latabal,
tökéletesen meg elegittetunc, nem
kiuanuan más iokat, szemely sze-
rent eluen ő magaua amaz leg na-
gyob ioual, az Istennel, ki az mi
kiuanlagunkat és akaratunkat az
ő ortzaiaual tökéletesen be tölti,
kinel vagyon az életnek kut feye,
és kinel világosságban latunc vi-
lagosságot, az David " mondasa
szerent. Mely helyen mond szent 2. Pál. 36
Agoston: Mert te vagy az a vilá- V. 10.
gosság, kinel világosságban la-
tunc világosságot, tegedet, tudni
illic, té magadban, az te abrazatod
nac fenyegeteben, mikor tegedet
szemtől szembe meg latunc. Mert

Z iñ

az

MASODRESZ AZ ŐRŐC

az Istennek ortzaiat latni leg nagyobb io, és minden szenteknek iustalma, az őrőc életnek kezdete, és leg nagyobb őrdm. Ez az embernek tellyes bodogsaga, és minden meg dicsőítettése, latni az ő Istenének ortzaiat, latni azt ki mennyet és az földet teremtetete, latni azt, ki azt teremtetete, az ki őtet iduezitette. Az latas leszen tehát éppen minden te béréd, egészen atyadrol read maradot őrdkséged, és minden őrdmőd, mellyet varunc Edig szent Agoston.

Vadnac több vigasagñs, és loc több el reitet titkos dolgai is az őrőc életnek, mellyeket Isten, az ő böltséfégenec tartot meg, mellyec nem előb, hanem czac amaz napon nyilatkoztatnac meg, miképpen erre magyarázzac az Scholasticus

VIGASAGOKROL. 92

sticusoc Hieronymusnac, az Bibliá
 abeli ki hiresedet fordítasát, mikor
 Esaiásnal b így irattatic: Az én b, Isa. 2,
 titkom énnekem az en titkom én v. 17.
 nekem. Mely vigasagokat és titko
 kat akkor meg latunc, mikor az mi
 meg volto Christusunc, orszagát
 az ő mennyei attyanac adgya: és
 az Isten mindeneben minden le-
 szen. Az őrdöke valo varosnac, c. 1. Cor
 őrdöke valo őrdömi vadnac, kiket 15. v. 28
 semmi nyelv meg nem mondhat,
 sem az értelmes okosság meg nem
 foghat, ielen leni tudni illic az An-
 gyali karban, az szentseges lelke-
 kel az teremőnec diisősege előt
 állani, Istennec ielen valo szinet
 szemtől szemben latni, az ki nem
 magiaraz ható vilagosságot latni,
 az halaltól semmit nem felni, ha-
 nem az rothatatlan sagnac aiandea
 kaua

MASOD RESZ AZ ŐRŐC

kaual mind őrőcke vigadni, vgy
mond Gregorius. Oh bodogta-
lan emberek. Kic illyen nagy dol-
gokkal semmit sem gondolnac. Oh
bodogfagofokat, kik minden ere-
iekből erre az őrőcke valofagnac
partyara tellyes ereiekből igyekez-
nec. Keressüic ezokaért az men-
nyeieket, és az földieket hadgyuc-
el. Az ki iduezülni akar, az felly-
eb haghyon ez vilagnal, vgy mōd-
sz: Ambrus, Hieronimuszis mond:
Az kik gyakran meg gondollyac,
magokat halandoónac lenni, meg-
vtallyac az oc ez ielen valokat, és
az iduendőkre sietnek.

Nulla salus terra, coelum te poscimus o-
mnēs,
Nintsen it ez földön bodogfag, minnia-
jan menyorsagot ohaityuc.

Mert az kik az őrőcke valokat
nem

VIGASAGOKROL. 93

nem keressie, az oc az el mulando
iokat az időuel edgyűt el vesztie, d. libr. 8.
d mint Gregorius d irya. cap. 26.

O haiczue mi amaz bodog vi. in Ioan.
lagossagot, mellyben semmi setet-
seg nintsen^e mely nagy vilagos-
sag körül, mi vigadozua rőpőfuen c. 1. Ioan
kiez in vilagossagoc vagyunc leen- I. V. 5.
dőc, az mint Gregorius Nazian-
zenus mondgya, vgan azon Gre-
gorius Nazianzenus, mindē Isten
felőknec dítferetes peldaiokra, ver
seiben őnnön maganac ez keppen
szol: az mint Stigeliusis meg for-
ditotta.

Respiece mens sursum, terrestres abijce curas.

Nec trahat in fœdum te caro circa seculus.

Et brevis & misera est hæc vita si nullima somno,

Et variè mentes fors odiosa trahit:

Vna sed æternæ ratio certissima vitæ,

Quam solam suum vivere posse bonum est,

MASOD RESZ AZ ŐRŐC

Nezz fel ah en lelkem menyben ſ hadgy hatrate
(mindent

Ez földön, tested bűnre teged ne vigyen,
Mert rövid ez élet, nyemorult ſ alomhoz hűőő,
Elmeder vonza sokra szerentse noha.

Az Őrőc életnee de ezac egy bizonyos nyoma
(volt lam,
Mely nyomot elherni, ezac egyedül az á io.

Ezekről, az ideig valo életnee,
és az mennyeinec őőőue hasonlita
ſirol, így ír, ſz: Agoston ſ Doőlor:
Ein Ioan tract. vi, az Anya ſzent egyház, két vtat
tud ſtēnefen maganac, hirdettetet
nec, és aianlattatotnac lenni, melő
lynec edgyke hűtben, māsika
remenőőőben vagyon: edgie az
budofasnac ideieben, māsic az Őrőc
valofagnac lako helyeben, edgye
az mūnkalkodasban, māsic az nī
ugodalomban, edgie vthan, māsic
hazaiaban: edgyic az czelekedet
nec

nec munkalodasaban, mäsic az elemelkedesnec meg fizeteseben: edgic el hadgya az gonosz, és iot czelekeszic, az masiknac semmi gonosza nintsen, mellyet él tauosztatson, és nagy iaua vagyon, mellyel éllyen: edgic az ellenséggel viaskodic, mäsic ellenségnélkül varalkodic: edgic erős az ellenkező dolgokban, az masiknac semmi szerentsétlensége sint: edgic az testnec buya indulatit foitogattya, mäsic lelki giőniörködeseiben foglalatos: edgic szorgalmatos az giőzedelemnec gongyaban, s. az mäsic batorlagos az giőzedelemnec bekefegében: edgic az kesértetekben meg segitteric, az mäsic minden kesértetnélkül vigadoz az meg segitőben: edgic az szűkölködőt taplallya, mäsic ot vagy

MASODRESZ AZ ŐRŐC

on, ahol ezac egy szűkölködőt sem
talal: edgie egyebec bűnőket, ho-
gy az őuej's meg botfattaſſanac,
botfattya meg az maſiknac nints
mit meg botfatani, ſem ollyat nem
ezelekeſzic, melynce meg botfa-
tat kiuanna: edgie niaualiackal
oſtoroztatic, hogy ſel ne ſuualko-
dgiec az iokban, maſic az kegiel-
emnecc ollyan nag böſegében, min-
den nyaualianélkül vagyon, hogy
minden keuelyſégbeli keſértetnél-
kül, ragazkodhaſſec az leg nagia-
ob iohoz: edgie az io és gonoz
közöt teſzen valaſztat, az maſic
ezac az mellyec ioc, azokat latya
Eddig ſz. Agoſton.

Vgyan azon ſz: Agoſton, az
menniei vigafagrol valo tzielte,
vgymint egy nialabban foglal-
uan, illyen ſzóckal rekeſzti be.

Az

Az igaz és örökre való öröm, szomorúságnélkül való öröm lesz, amely örök vigasgot foglal magában, az hol az egész fájdalom nélkül, az élet fáradságnélkül, az világoosság sötétségnélkül lesz: ahol az szeretet soha meg nem hűl: ahol az vigaság soha meg nem kissebedic: ahol soha fájdalom nem ereztetic: ahol soha niegés nem hallattatic, ahol semmi szomorú dolog nem lattatic, ahol mindenkor vigaság vagyon, ahol egy ellenség sincs, mert ott az legnagyobb jó birattatic, hanem az igen nagy és bizonyos bátorság, az bátorságos czendesség, és czendes gőniörűség, gőniörűséges boldogság, boldogságos örökre valóság, örök ditsősség, és dicső szent Haromság, haromságnac eggicse.

MASOD RESZ AZ 8R8C

ge. és eggyellegnec Istenſége, és az
Istenſegnec bodog lataſa vagyon,
mely az te V Vradnac Iſtenednec
öröme.

Oh vigasag felet valo vigasag,
fellyiül muluan minden örüende-
tes vigasagot, mely kiüül nintſen
ſemmi vigasagos öröm: vallions
mikor megiec én betebeled, hogy
meg laſſam az én te benned lakó-
zo Iſtenemet, ot megis latom ezt
az nagy lataſt: Mitſoda az mi en-
gemet meg tartoztat ſ lai ennek
kem mely igen meſze haladot az
én idegen földön valo lakáſom ſ
Ah meddig mondgiac megis en-
nekem, hol vagion az te Iſtened ſ
Meddig mondgiac ennekem, va-
ry, vary: Es mitſoda moſt az én
varaſom ſ Nemde nem teiéc en V
ram Iſtenem ſ Az meg valto mi
V Vrunc

VVrunc Iesus Christust variuc ki
 az mi alazatoslagunknac testet,
 mely az ő feniésségének testéhez
 abrazoltatot, meg vyittyá. Variuc
 az VVrat mikor időn megh az
 menieggz őből, hogy be vigien min
 ket az ő menieggzeiben, löy el V
 ram, és ne kessél, idővel VVram le
 sus Christus, idővel minket beke
 ségben meg latogatni, idővel és vid
 kiaz foglyokat az tömlézből, had
 vigadozzunc időkelletes szíuel te
 előtted. Es ez kedig ez elég legye
 en az Istenes embereknek mennie
 ei örömökről. Az Pokolbeli bün
 tetésekről pedig. es az Gehenna
 rol, ez könyuetskenec harmadic
 és vtolsó részében szolloc.

Ha ki pedig ezeknek az emberi
 nyomorúságoknak, és mennie
 i vizgalagoknak, őszue hasonlitasat bö
 ueb

MASOD RESZ AZ 8R8C

ueb szoual kiuannya , az oluassa
 meg vgyan ez en sz: Agoston Do
 g, lib. 22. ctort, ³ az Istennec városarol írot
 cap. 24. könyueben, az holot ez dolgot is
 de ciuit. Dei. gen szép ékesen forgattya Oluas-
 a. in suo sa meg Franciscus Petrarchatis ⁴
 triúpho: az hol az Poeta ez emberi élet nec
 de tépo: szomorúságot, és az menniei élet
 re & eter nec vigaságot olasz nyeluen nagy
 nitate. szép versekkel éneklí.

K Ö N Y Ö R G E S.

EoVEL én meg
 váltom, mutasd meg
 ennekem az te orszá-
 dat, es meg szabadu-
 loc, vid ki ezból az
 földi tömletzből az en lelkemet, az te
 szent országodra, hogy az te színedet
 nezhessém, es amaz nagy, s meg mond-
 hatatlan, es ki írhatatlan. világozzágot,
 veguelkül mindenkor nagy örömmel
 latha-

lathassam. Ved el en rollam az mit az
 meg romlot termeszet meg rutitor, es
 tarts meg azt, az mit en bennem, az te
 kegyelmes malasztod eppitot, hogy az
 bünn immar soha többé ne Vrálkodgyec
 az en testemben, hogy it az kegyelemnec
 orszagaban teneked szolgallyac, es az V-
 ran az te dicsősségednec orszagabannis.
 Engedgied meg oh en VVram Istenem
 ezt engekem, hogy az mikeppen Davi-
 dis imatkozik, az te vilagosságotban las-
 sam meg az vilagosságot, es az vvyi égh-
 ben tegegedet lathassalac, sőt eneked, vvi
 ni eluel, amaz te Anyaszentegyhazadnac
 dicsősséges szép enekleket, minden vala-
 zottackal egyetemben, mind öröckön
 öröcke, tellyes szaval es aiackal el enkel-
 hessm: tudni illic, imezt: Iertec el ör-
 uendezzün az VVram: Es imezt: Te-
 ged Isten diczerunc, Ismeg. Szent, szent,
 szent, az feregeknek VVra Istene, telly-
 es az meny es az föld, te felfegednec di-
 csősségeuel. Oh VVram Isten, ki meg a-
 koris iol lattad az en tiztatalanlagomat,
 mikor meg ingyen sem formaltattam

MASOD RESZ AZ ŐRŐC

volna, az en Aniamnac meheben, mely-
en anyam meheből te hoztal ki engem:
te mostis iol latz engemet, hogy
nehez betegsegh alatt niughatatlan ko-
dom, melyből, ha akard, meg szabadit-
hatsz engemet, es ennekem ezt az eletet,
io akaratodbol meg hozszabithatod,
mellyet ha meg czelekedni nem akarsz,
azon kerlecegedet, engedgied meg en-
nekem, ki csak egy keues ideig eletem it
az halando embereknek szomoru föl-
dőkön, hogy az előknek vigafagos
földőkön is mind őróckön
őrócke, te veled edgyüt

elhesse. A-

men.

HARMADIC ES VTOL- SORESZ.

AZ HALALROL ES AZ
halálnac rettegesi ellen va-
ló vigasztalásokrol.

Szent Agoston, Pelagius ellen
hoz

* hozzá elő, hogy az halálna ige^{b. lib. 1.}
 ie, az harapástól, auagy marástól ^{cōtra Pe}
 mōdattassék, miért hog az merges ^{lug.}
 kigionac, az az, az őrdőgnec hara-
 pasatol, valamimodon Adam Pa-
 radisomban meg őléttetet volna:
 és közönfésésképpen az halálna
 igeie, minden czapasokért és nio-
 morusagokértis vetettetic. Mely
 értelembe Pharaoh, Mosefnec és
 Aronnac ezt mondgya: ^{c. Exod,}
 tēc én érettem az ti VVratokat es ^{10.v.17.}
 Isteneteket, hogy vegie el én ro-
 lam ezt az halalt, maga az faskac-
 kal valo ostoroztatafrol szol vala
 Tulaidonképpen penig az halal,
 ez testi élettől valo meg foztatas,
 mely által az lelec, nehézen valic
 el, az el bomlando testől. Mert
 semmi őszue foglalas, nints szo-
 rossab, az testnec és az leleknec
 bñ őszue

Őszue foglalt tarsafaganal, mellyet
 el valaszt az halal. Es miert hogy
 az halalban meg érteke vagyon
 az Istennec haragyanac, ezért az
 önnön természeté szerez faidal-
 mat és iszoniu remülest indit mi-
 ber nunc, holot vgyanis arra vigi-
 en meg az természetec foliasais,
 hogy az minec elete vagyon az, d
 maga romlasat rettegje. Mert az
 d. in Al mit Erupides az vén emberc fee
 ceste. löl mond. 4 így szoluan:

Nil est, quod optant sæpius mortē senes,
 Senium q̄ habent instar molesti ponderis
 Quod mors sua faciat molestius mora,
 Nam cum vocata mors adest, silentiū est,
 Nec amplius videre, qui velit mori,
 Quenquā licet, nec cui senectus sit grauis
 Semmi az, hogy az vén emberc gyak-
 ran kiuanniac az halalt,
 Es az venfeget vgytartyac, mint artal-
 talmas nehes terhet,

Ezett, hogy az halál, kesedelmevel öket
nehézbecze:

Mert mikor az halál, hiúatvan elő, kikl
mind halgat akkor,

Es nemis láthatni már, ki meg akarna
halni

Senkitis, meg szinten az kinec az vem
seg nehéz volna is.

Vgyan azon mondas meltan
mondathatic minden emberc fés
lőllis. Mert természet szerent min
niaian szeretői vagiuc az életnek,
és ezt nem czac értiuc, hanem vgy
an valobaisbizonyiuc amaz mo
ndással: Róuid ez élet, de mind az
altal édes: mely dologert Aristoo
teles azt mondgya: hogy minden
gonoszoc kőzöt az halál rettenes
tesb.

Szamlalnac penig az atyac, és
az Scholasticus Doctoroc elő, soc d. in epis
fele halalt, miképpen ez Orige- ad Rom.
nesnel s.
b in

HAMADRESZ AZ

e. lib, de nesnel és Ambrosiusnal ¹ latni va
 bono lo: közönséges képpen mind az
 morris, által ezac ket részre osztattatic, v
 cap. 1. 2.
 & 3.

Az halál
 ket fele, s az masikat örök halálnac mond
 gyue lenni. Az ideig valo testi ha
 lal az, mellyet minden emberec
 meg kostolnac, mely az bizonyta
 lan eseteker, naponkent közelb
 ió, és az életnecc rövidsege miat,

Az halál
 tol nem
 kel felni. soha nem lehet igen megszűze, s az
 zért az bölts embernecc meg sem
 kel tölle, iyedni, és ezokaért az ki
 ettől az halaltol nem fel, az ő ma
 ganac nagy otalmazo segítséget

lib. 1. &
2. Tuscu,
quart.
g. Eccle.
4. IVIS.
 nd Cicero ² mellyet az sz: ifasis bi
 zonit: Ne fély (vgymond az bö
 lts ³) az halálnac itiletitől, hanem
 meg emlekezzel rolla, hogy vgye
 an így rendelte az VVr minden

embe

emberec felől, mind az te előtted
 valokrol, s. mind az te utánad és
 lökről. Az halált ne rettegiuc, ha
 nem sőt inkább kiuanniunc meg
 halni, miképpen az szentek is cze-
 lekettek, ki kis (noha ő magok is ha-
 lottakat támasztának, vala fel, mind az al-
 tal) kiuantának meg halni. Ez képe-
 pen Illyes^a Prophetától fel támasz-
 tatec az Sareptabeli özuegy asszo^{b. 3. Reg.}
 oynac fia: Peter Apostoltól,^{17. v. 22.} az b. Aét. 9.
 meg holt Tabitha fel támasztatec, v. 41.
 és sz: Paltolis^c az iffiu Eutychus: c. Aét. 20
 és mind az által, Illyes^d Prophe-^{v. 12.}
 ta, sz: Peter és f Pal Apostoloc,^{d. 3. Reg.}
 kiuantac meghaluan, az Christus^{19. v. 4.}
 sal valo edgiút léteket. Vgyan az^{e. 2. Pet. 1.}
 zon kiuanfag és akarat legyen mi^{v. 14.}
 bennünkis az meghalásra, mikép^{f. Phil. 1.}
 pen erre meg tanit.^{g. in epis} Chryso-
 mus Doctör, Az élet senkinec^{ad Hebr.}
 nem

HARMADRESZ AZ

nem adattatc , hanem ezac az ha
lalnac fel veufcuel, és bizonyara
semmi tuttodra valo bizonyos
napra nem adattatc. Ezképpen
fokakat latunc véletlen és hirtelen
halallal meg halni, mely hirtelen
halalban Plinius bodogfogot ali
tot lenni, miképpen ő ezt loc pel
a libt. 7. dackal^a meg mutattya. Mellyet
cap. 53. & Iulius Czarzarrolis iryac hogy
§3. iauallot volna. Es Ouidiusis bi
zonitya, mikor ezt mondgya.

(da.

Mitius ille perit, subita qui mergitur vn-
Quam sua qui liquidis brachia lassat a-
(quis.

Könnyebhen hal az meg, az ki az víztől
hirtelen el borittatc:
Hogy sem mint az, ki karyat az folyo ví-
zekben el faraz tya.

Mely dologrol, am veteledgye
ec az ki akar: Az keresztyenek
nec

nec regi könyörgesec imez: Az
hirtelen es veletlen gonoz halala-
tol, otalmaz meg minket V Vram
Isten: ez könyörgest tartluc meg
míjs, es az halalt, minden nap es
minden oraban szeműnc eleibe
vessűc, holot ezac egy nap, es ora-
igis ne legiűnc attol batorfagosoc
d mint az versbennis mondgyuc:

(nulli,

Mors certa est, incerta dies, hora agnita
Extremam quare quamlibet esse puta,

Bizonyos az halál, napja bizonytalan, o-
rayat senki sem tudgya.

Vgy tarts ezokaert, mint ha mindenie
vtolűo napod volna:

Isidorus azt irya, hogy regen
Constantinapolyban illyen szo-
kas volt volna, az V Vyi Kiraly-
nac valasztasaban, hogy az kő mi-
ues maruany kőucket mutatna az
c kiralya

HARMADRESZ AZ

b. Syrac.
10. v. 11.

kiralynac, és niluan meg kerdene,
mellyc színű maruany kőből akar
na maganac koporsot cz inaltatni:
nézuen am az mondasra b ma Ki-
rally, s holnap holt ember. Socra-
tes halala felő leuen, midőn venné
eszeben: hogy az ötet követőc si-
rankoznanac ő rayta: monda, mi
dolog ez, most sirattoké s nemde
mar ez előt nem tudgyatoc vala-
yé, hogy az mely nap születtetem,
leg ottan mingyaraft halál rendel-
tetet legyen ennekem az termé-
szettől s Mond Propertius:

Az halál embernek, vti tarfa, mint az at-
nyec vgy iar vtanna,
Es mikor ember el indul az vton, akkor
az halalis vtra ered,
Iollehet ember magát okoson penzel
fegy verrel fel készítse,
De mint az által az halál, onnatis ki von-
sza az elreitet feyer,

Es

Es igen szép ékes, Metrodorus
Philosophusnak mondása: Egye-
bec ellen vgyan bizoniara minden-
nec ellen, valami otalmat czinala-
hatni, de az halál ellen, mi ember-
rec minniaian, köfal nélkül való ke-
ritetlen városban lakozunc. Az o-
kaért miképpen hogy mindenűt
vár minket az halál, az onképpen
víz ötag mijs tartozunc ötet vár-
ni, vgymond sz: Bernhard. Sem-
mit ez világból többet ki nem vi-
het az kázdag ember, mint az sze-
geny koldus. Azert mindeneket
ezac környen meg vtal az, a ki ma-
gat halandonac lenni meg gon-
dollya,

Amaz ideig való halál, első ha-
lálnac mondatic: az örök halál pe-
nig, az lelki ismeretnec, örökké va-
ló rettegése, az Istennek haragya-
sága
c ij miat

HARMAD RESZ AZ

miat, mellyel mind öröcke ki vetet-
tetnee, Istennec színe elől minden
meg nem teröc, mely második ha-
lalnac^c neueztetie: és ez az hitöt-
leneknec öröc karhozattyc, kic-
nec seregec meg nem hal,^d és tűz öc
meg nem aloszic, kic Kiuanannac
meg halni, de az halál el fut ő töl-
e, Apoc. lőc, kiknec az ő reszec az tűz zel és
20. v. 15. kenköuel égő toban lesz en,^d mint
& cap. 21 sz:lanos^c mondgya.
v. 8.

Mind az ket fele halálrol, kel
amag mondast erteni: mellyet az
VVr Paradiisomban az első em-
bernec monda^f valamely oraban
az meg tiltot farol euendel, halál-
al hallz meg.

f. Gen. 2.
v. 17.

Mind az által az első és az ma-
sodik halál közzöt, nagy külömb-
ség vagyon, kít soha el nem kel fe-
leiteni, mert az Isten felőknek ha-
lalc

laloc, amaz első halál c azoknac, kic Azket fe
 igaz megh teressél, es Christusban valo le halál
 hittel nyugottanac el az életnek meg közöt va
 vyitasa, d mint Prudentius énekli: lokülöm
 és az halálból életre való menés, bseg.
 miképpen Christus V Virunc első
 küüessél bizonyitya, mikor z ezt g. Ioan. 5
 mondgya: Bizony bizony mon v. 24.
 dom tinektec, a ki az én beszede
 met hallja, és hiszen añac, d ki en
 gemet el botfátot, annac öröc elete
 vagyon, és itiletre nem megyen,
 hanem az halálból, által ment az
 életre.

Ezen az halálon, mellyet hal-
 hatatlanfag köüet, nem kel kefer-
 geni, az mint igen szepen mon-
 dotta Cicero. Ecképpen giüttet-
 tenec az ő nepekhez b Abraham,
 és c Isaac, és d Iacob. Igy takarit-
 tatot Mozesis az ő nepekhez e mi-
 c in kép

a. de sene
 stut.

b. Ge. 25.

v. 8.

c. Ge. 35.

v. 24.

d. Ge. 49

v. 32.

e. Num.

17. v. 13.

HARMAD RESZ AZ

képpen az ő atyafiais Aaron. Ha
hiszúnc az Christusban, és az ő
mondasának s ígíretinek hiiből
helt adunc : ez földiee vtan men-
nyeiee, az kiczinee vtan nagioe. és
az el mulandoe vtan őrdöke valoe
következőe. Mitfoda helye va-
gyon it az keferű törődésnee és
szorgalmatosságnac ? Kifsoda ez-
ec közőt feléne és szomorú, ha-
nem ezac az, kinee sem hűti sem
remensége nints. Mert az é az ha-
laltól felni, a ki nem akar az Chri-
stushoz menni, vgymond Cypri-

f. sermo: anus: f

4 de mo
rtalitate.

Az Isten földökne, és minden it
ez életben meg térdökne halalok-
nac ily nagy meltoisaga vgyon,
hogy az ő-lekke, mingiaraft, az
holt testből valo ki menés vtan az
VVR Istenhez mennyenec, és az
ő latae

Őlatauual ellyenec: miképpen az
 V Vris monda amaz toluainac ³ g. Luc. 13
 ma egyút leszel én velem Para. V. 43.
 diufomban: mellyet az gazdaga-
 rol és Lazarrol valo 'pelda bezet' a. Luc. 16
 dismeg mutat, noha mind az által V. 22.
 az az huszadik Ianos Papa taga-
 ta, ki ez okbol kenyszerittet azt
 vizzha hazudni, nagy trombita
 zengessel, á mint ezt Gerson ő fe-
 lölle^b bizonyitya. De az meg nem b. in com
 térő Istenteleneknek, és ez vilag^c cione de
 bol valo ki mulafoc elöt poeniten^c Paschar.
 tiat nem tartoknac halaloc, minde-
 nel gonozb, á mint az vulgata
 translatio szerez az soltar 'köny^c c. Ps. 34
 ben oluassuc Mert az őrdő Karho^c V. 21.
 zatot az magauual hordozza, mi-
 ert hog az Istennec d. haragya ma- d. Io. 3.
 rad ő raitoc. Az hitőtlenekre, az V. 36,
 igaz itiletnek meg ieleneseben ha-
 rag

HARMADRESZ AZ

d. Rom. rag d, szalando. Nem lesz en az
 2.v. 5. hitetleneknek^e bekeſegec. Az I-
 e. Ifa. 48. ſtentelenec (Danielis azt monda
 v. 22- gya f) gyalazatra ſerkennec fel;
 f. Dan. 12. hogy mindenkor öröc kegyetlen-
 v. 2. ſéget. és kiſſebſéget laſſanac.

Az hitetlenec, az Iſtennec ke-
 zéből, hatra verettetenec, azt mon-
 gya Olympiodorusis elő hozuan
 az ſoltarnac amaz mondasat, ahol
 g. Pſa. 88 Daudid azt mond gya³ ör az te ke-
 v. 5. zedből hatra üztettetenec, ör ſoha
 a. Pſa. 49 öröcke vilagoffagot⁴ nem latnac:
 v. 20. az az, ſem az Iſtent nem latyac,
 ſem ſemmi vigalſz talalt auagy ſai-
 dalmas kinnioknac kénnebſéget
 nem koſtollyac, ſoha mind öröc-
 b. Pſa. 49 keis^b hanem az Gehennara, és ör
 v. 8. & 20 rőc tüzre^c mennec, kiknec az ſetet-
 c. Matth. 25. v. 41. ſegnec homalya, d. meg tartattatie
 d. Marc. mind öröcke. Az hitetleneknek fel
 9. v. 43.

tama

tamadása (Kicitez életben meg nem
 ternec) az vtolso iteletnek kemene-
 ségére tartozic, nem az irgalmaso-
 ságnacio téteményere, kiknek soc-
 kal iob volna, ha fel sem tamadna-
 nac, mint am, az VVris monda az
 arulo Iudas felől, ^{c. Matth.} hogy iob löt
 volna nekic, ha ingyen sem szület-
 tetet volna: ^{26.v.24.}

Melto dolog, hogy d kic meg
 nem akartac Istent io téteményi
 által ismerni, azoc az büntetdec
 által ismeriec meg őtet, d mint Hie-
 ronymus mondgya. Az bündk-
 ben meg marado hitőtleneknek te-
 hat lelkek, ki menuen az tesiből,
 nem latyac megh az Seregeknek
 VVrat Istenet, hanem az setetseg-
 bē és gőtrelemben f lesz nec. Nem ^{f Matth.}
 lathatni penig az Istent, nagyobb ^{8. v. 12.}
 az Gehenna tűz nec, mindenne- ^{& cap. 23}
^{v. 13,}

g. de do. mü kinnyanal, á mint szent Bern^o
m. interi hard s mondgya.

or. ca. 20. Az mi az Gehennat illeti ^a ol^a
a. Iosux uassunc, az ó Testamentomban, az
15. v. 8. Hierusalem mellet, ezac köz^a valo
4. Reg. Ennon auagy Hinnon völgyéröl
23. v. 10. Ierem 7 az melyben iszonyu Baluanyos
v. 29. 31. zas volt, tudmi illic, az Moloch
& cap. 19 Baluany tisztelete, ezért mert ot
v. 6. aldoztatnac és égettetnec vala
Isa. 30. v. meg az testec. Ettöl az vtalatos
33. tüztöl vetettetuen, kezde az Ge
hennanac igeye, arról az helyről
mondattatni, az hol öröc büntete
sekben kinoztatnac az hitetlenec,
á mint Hieronymus mondgya. Az

b. Apoc. szent Ianos latasaban kinköuel és
19. v. 20. gö tüzes tonac, b és tűz nec taua
& ca. 20. nac mondattatic.

v. 14. & Mely Geheñanac, öröc giötrel
ca. 21. v. bünteteféről (melyről ó maga Chri
s. stus

stus VVrunkis sz. Matthenal, c. sz. Mark c. Matthei.
 nal, sz. Lukatsnal es egyobuttis emle 5. V. 22.
 kezetet telzén) mond Chrysoftomus & cap. 10
 Doctor, d Hol, és mely helyen v. 28.
 (mondanad) leszen az Gehena & cap. 18
 na? Mit gondolsz azzal? Mert v. 9.
 vgyanis arról vagyon az kérdés, v. 15. 33.
 hogy meg mutattassék leñi, s-nem Marc. 9.
 arról hol legyen. Ne kerdezked v. 43.
 gyunc tehát azon hol legyen, ha d. homil.
 nem sőt bizonyára azon tudakoz 31. in epi
 zunc, mint tauofztathassuc el azt. ad Hebr.
 Masut vgyan azon Chrysoftomus
 igit szol: Semmi nints olyan e. in epis
 haznos, mint az Gehenna felől be 2. ad The
 szelgetni és gondolkodni. Mert sal,
 nemhadgya azt az Gehennaba es-
 ni, az ki d valóságos meg terésben
 az Gehenáról gondolkodic, mert
 azért sz erzte azt, s azért is fenye-
 eget velle, hogy mi attol valo fele-

HARMADRESZ AZ

munkben meg iobbuluan, ő bele-
 ye ne essűnc. Ne neuessűc tehat
 az Gehennat, hanem meg teruén
 vgyan valoban fellyűnc tőlle. Ha
 az őzön vizekor (melyről Moses
 ir f) az emberek pœnitentiat tar-
 tottanac volna, és az őzön viztől
 vgyan valoban feltenec volna, el
 nem vesztenece volna. Valaki, á
 Gehennat semminec tartya, az el
 nem kerülheti az Gehennat: Va-
 laki pedig szemei előtt forgatya az
 Gehennat az Gehennaba be nem
 esic. Eddig Chrysostomus. Mond
 Cyprianus: Es legyen á mi fee-
 gyuerinknec el kesztése, ez legya-
 en nappali és éyeli elmélkedésűnc,
 szeműnc előtt lenni, és mindenkor
 gondolatűkban felmenkben for-
 gatni az gonoszoknac büntete-
 seket, és igazaknac jutalmokat,

az meg tagadokat mitfnda hü-
tetéckel fenyegeffe az VVt, és
wifzontag mit igerien az meg te-
röknecc diüffégekre.

Az első halálról így szól szent
Ianos^s Legy hü mind halálig, s ne
ked adom az életnecc Coronayat.
Ismeg masut így szól. Az ki dia-
dalmas lesz en, az nem bantatic
meg az masodic haláltól. Summa
szerent, az masodic halálnal (mely
az halállal el nem vegezethetie, mert ő-
töcke való) vgan tellyeffeggel nem
lehet, nemis gondoltathatic sem-
mi őszue hasonlitasais, az első ha-
lallal,

Ha valaki mind az által, azt az
őszue hasonlitasit kiuannya, oluaf-
sa meg az, mire tanitsón sz: Ago-
ston, az Istennec varosarol való
könyueben. Es noba az el karhoz
d iñ tac

g. Apoc.
2v.10.

Apoc 21
v.7.

2. lib. 19.
ca. 28. de
ciui. Dei.

HAMADRESZ AZ

tac kőzöt, edgic az masiknal, nagy-
ob büntetést és kint szened, (mis-

b. Matth 11. v. 21. keppen Christus Vvrunkis b. mondgya
hogy Tyrusnac es Sidonnac, könnyeb-

ben leszen itilet napian dolgoc, hog sem
mint Chorazinac es Betsaidanac. Ismeg

c. Luc. 12. v. 49 c. Az melyszolga tudgya az ő VVranac
akarattyat, s azt meg nem czelekeizi, ne-

hezben bünttetetic. Mely ertelemben
d. de Tri vagyonszent Agostonis d.) mind az

nit. libr. által bizonyos dolog az, hogy a-
21. ca. 16. zoknac büntetefec, kic hitetlenfég

ben holtanac meg, őrdöcke veghe-
tetlenec lesz nec. Mert az tűzes

toban hanyattatnac, es éyel nappal
e. Apoca 20. v 10 mind őrdöckön őrdöcké gyötrettet-

20. v 10 nec. e
Isa. 34. v 10.

10. Holot penig az hitetlenekről
irua legyen, hogy őc holtoc vtan

tűzben giötrettetnec (á mint az iraf-

nac soc helyei bizonyittyac, es kiualtkep-
pen az Christustol mondattator sen-

ten

tentia, mikor ezt mondgya f. Men nyetec f. Matth
 el en töllem atkoztac, az öröc tüfrc, me. 25. v 41
 ly az ördög nec es az Angyalina c ké szit
 tetet, holot az vegeben aztjs hozza te
 fzi: es el men nec az hitötlenec az öröc
 kinra, az Isten felöc penig az öröc eletre.
 Az ö tüzőc (mond Esaiasis g.) soha meg
 nem aloszic, es az ö fergec meg nem hal,
 es minden emberec előt gyalazatosocle, g. Isa. 66
 sznec. Az Gehennaba vettettet nec, az
 meg olthatatlan tűzbe, a hol az ö fer
 gec meg nem hal, es tüzőc meg nem alo
 szic, mond szent Marekisa. Keresztelő a. Marc 9
 szent Ianoſis azt mondgya b. hogy az v 43.
 polyuat megh olthatatlan tűzzel, egeti b Luc. 3.
 meg) ez okaert, mi fellyűc ezt az v 17.
 hatalmas es igaz V Vrat, kinec ha
 talma vagyon reya, hogy mind
 lelkünket s mind testünket c az c Matth
 Gehennara vezthesse. 10, v. 28.

Erről az tűzről és Gehennarol,
 az atyac és a Scholasticus Docto
 roc. yeteked nec, ha ezeket, és ezek
 hez

HARMADRESZ AZ

hez hasonlo több mondasokat, az
 testi éltető tűzről, kellesték érteni
 vagy nem. Nemellyec az tűzön es
 fergen az bűnösöknek lelke ismer-
 retit értic. Mert kinec kinec az ő
 lelke ismerete, elő szamlallya, azo-
 kat az bűnösök, melyeket czeleke-
 det. Senki teneked ellened mas va-
 dolod, nem al elő, hanem azte mű-
 kaid és czelekedetid, mind edgic.
 smatic, elő aluan mindenic az ő
 tulajdon modgyaua: az hazaf-
 sag türes, lopas, paraznasag, az éy-
 ellet, az moddal, és az tulajdonfá-
 gockal, mellyec ötet, vgy mint ie-
 gyec által, vgyan meg lineázic, és
 summa szerent, minden bűn, az ő
 tulajdon béliegével hozattatic elő
 hozu, in magaua nilu, in valo meg
 emlékezest, a mint Basilus d'irya.
 Mely Gehennáról és érde tűz-
 ről,

ről, mi legyen. és hol legyen lásd
 meg Augustinusnal (lib. 8. de Gen.
 ad literam cap. 5. Et in Parabola Diuitis
 & Lazari Luc. 16. v. 19.) és ezen Be-
 us Ioachimnal, kinek en irasat meg
 fordítottam, mit mondott legyen
 íx: Haromszaz nap vtan első vásár-
 napi Euangelium magyarázatty-
 ában. Mi azokat az dolgokat,
 mellyec az mi ertelminket felyül
 haladgyac, ne vizsgállyuc felettéb. ^c e. Eccl. 3.
 Mert az ki az menniei fellelgnec v. 22.
 vizsgáloya, az el borittatic az ő dít-
 sőségétől, ^f vgymond Salomon. ^g f. Prov. 25. v. 27.
 Hanem mi tartoztassuc meg mer-
 téketelen magunkat, az Istennek
 előnkben adatot igeiének hatara-
 ban, és semmit se ketelkedgiűnc be-
 ne, hogy az Istentelen emberek-
 nec, és őrdögöknek, vgan valoban
 igaz és iszonyu büntetéslec legyen
 e iöuen

HARMADRESZ AZ

iőuendőben következendő, noha az örök tüzet, minemű, és hol legyen, s az kinoknak modgyat né tudhattyuc. Legyűnc érte ezac, io vitez séget vitezkeduen, ez vilagi életben meg tartuan az hitőt és io lelki ismeretet, hogy vala hogy mi magunc, magunc örök veszedelme uel ne kezdgyűnc azt meg köstölöni.

Vegezetre, az halálnac külömb sége mellet ved ez edben aztis, hogy affele emberec, kie az első halaltól felne, iob rezre mindenkor, a masodic halalban esnec, mely az lelket el szakasztya Istentől holot Isten legyen az leleknek élete, az bűn peniglen az leleknek halala. Senki se fellye tehat az első halalt, hanem ezac az, a ki amaz iszonyú masodic halálra menédő, vgy mód sz: 5 Agost. Holot

Holot pedig az halál minden embert meg remítlen (maga mind az által vgyan ezac rothatlag es feregő, á mint sz: Iob mondgya a. á honnat ez a. Iob 25 leszen, hogy az ember holta vtan, kigy v. 6. oknac es oktan fergekne eleleszen öröc, sege, vgy mint kikne az ő testet örökfe, gúl hadgya, á mint á bős mondgya b. b. ccc. 10 es az kő: őn seges probalasis bizonyitya) v. 13. es holot nehez kűsz kődes legyen az halállal, sz: omoruis legyen az ő emlékezete c. és az emberekne c. ccc. 41 erősten természetec, sz: úkőlkőd v. 1. gyec, az halálnac iszoniusaga el len, lelki fegyvereknelkül és vigasztalásoknelkül, (mely fegyverec az hűtneepaisa, es az lelekne fegyvere, mely az Istenne beszede, á mint sz: Pal tanit d) ezokaért az halál ellen, és d. Eph. 6 az ő rettegesi ellen, az Istenne is v. 17. géieből kel vigasztalásokat keresni, mely meg vigasztalya az lelket,

HARMADRESZ ZA

c. Psa. 94
v. 19. *d* mint^e Dávid mondgya: Az én
szíuembeli fœ gondolkodásim-
ban, az te vigasztalásid vidámito-
tác meg az én lelkemet.

Az Plato mondasá, Plutachus
fe, Senecaé, Ciceroié, és egyéb
bölcs Doctöröknac mondasoc, nem
vigasztalhatyac meg az lelket, mert
az valóságos keserűsegekben, és
az halálnac^o orajabeli tufakodás-
ban, semí ereyec nints; hanem mint
az fűst ezac hiában mulnac el.
Mert miképpen hogy, az zavaros
vizben meg ielent abrazatoc ha-
boznac, és bizonyosképpen, siol
meg ném fogattathatnac, és ismerte-
tethetnec: az onképpen az Philo-
sophusoc irásokból az örœ élet bi-
zonioson és tellyesképpen meg
nem mutattathatic, és ismertethe-
tic. Annac okaért most immar vo-
tolé

vtolszor, az halál ellen, és az halálnak fœ felé rettegési ellen való, erős és alhatatos vigasztalásokrol szolloc valamit.

Az ember Istentől nem czac azért teremtetec, és aiandekoz tatec lelecek, hogy az eget és napot latna (á mint Anaxagoras alította) hanem hogy az napnac és égnec teremtetet az Istent, tisztá és tellyes lelecek tisztelne. Mert azért vötte czac egyedül az szollást, és az nyeluet á gondolatnac ki magyarázoiat, hogy az ő VVranac felséges voltat magarázhatna ki, és ez eretis vet mindent ő alaya, hogy ő is az teremtető és alkotó Istennec alaya vetet lenne, vgymond f Lactantius. Ez az Istennec képerre teremtetet ember, meg rutithatta vgyan az régi kigyónac el hiteteseböl

f. de vero
cultu. lib
6. cap. 2.
& de ira
dei ca. 14.
g. Gen. 1.
v. 27.
Sap. 2. v.
23.

HARMAD RESZ AZ

és alnoc rauassagabol azt az Istét
 a.in eph. nec képet, de meg nem iobbithat.
 4. caput. tá, a mint Beda⁴ mondgya. Kiért
 mikor halalt érdemlet volna, Isten
 az ő czodalatos irgalmassagabol,
 gló hoza Paradisomban az első
 vigasztalást, Adamnac és Euanac,
 és nekünk is minnyaiunknac, mi-
 kor így szólna, b Az aszony által
 magua törti meg az kígyonac feiet.
 Mely igiretből d mi első szülcinc,
 az halalbol meg eleuenedenec, és
 abbā az iduendő magban, az az, d
 meg adatando Christusban hiuen,
 iduezültenec, miképpen hogy mi-
 is, az meg adattatot Christusban
 e. Aft. 15. hiuen^c iduezülün^c, d mint szent
 v. 11. Agoston^d tanít. Mert^e egyedül
 d. tract. czac az Christus által iduezül mi-
 45. in Io nden^e valaki hiszen. Vgyan es
 e. Aft. 13 zen Isten kinél, nints több Isten, az
 v. 39. Pro/

Propheta által niluan mondotta. f. Ifa. 43.
 En vagyoc, én vagyoc az V V r, v. 11. &
 és ninfen én nallamnal több szaba- 25.
 dito: én vagyoc az, én vagyoc, ki
 a te alnoklagidat el törölöm én ma- g. Ier. 31.
 gamért, és az te bűneidről többbe s v. 14.
 meg nem emlekezem. Meg szá- a. Ose. 13.
 ditom (vgymond Oseasnalis a.) őket v. 14.
 az halaltól. Meg eleuenednec (v. b. Ifa. 26,
 gymond Esaias b) az te halottaid, v. 19.
 és testestől fel tamadnac.

Az fel
 Ide valo az Prophetanac lata- tamadaf
 sa, az aszu, és az mezőn széllel el- rol valo
 hanyattatott ezontoknac meg ele- bizony-
 uenedesec és őszűe foglaltatafoc- goc.
 felől, c mely az mi testünk nec va- c. Ezech.
 lasages fel támadasanac, felette vi. 37. v. 8.
 lagos és niluan valo abrazatya.

In campo Ezechiel videt ossibus ossa
 Ossa hominum viuent voce potente
 (Dei.
 Ccon-

HAMADRESZ AZ

Czontokat Ezechiél czonthoz lat gíül-
ni mezőben,
Isten hagyasabol, emberechusa meg el.

Szent Iob (kit Iacob Patriarcha-
nac veinec alitnac lenni) mond á tu-
d. Iob 19.v.25. dom hogy az én meg váltom el,
és amaz vtolso napon fel tama-
doc, és ísmet meg vyitatnac az én
czontaim, és az én testemben meg
latom az én VVramat. Ez remen-
seget sz: Daudis meg tartya, az ő
fiatskaianac halalaban. Ez remen-
e. 2. Rtg. 12. v. 23. seget amaz két atyafiakis meg tar-
tottac, mikor az igazsagert, iszo-
e. 2. Mach 7. v. 9. niu halakra volnanac menendőc. f
g. Psal. 16 v. 9. Mond sz: Daudis 3 Az én testem
remenségben nyugfzic, tudni illic
á fel tamadasnac remenségében.
Mely helyen Clemens Alexandri-
nus mondgya, hogy Daud azt á
fel tamadaft, á melyről szol, az ha-
lot

lottaknac sengéieről *a* Christustrol
mondotta volna, ki által szarmas-
zic az több emberekreis az fel ta-
madas. kiuel ha edgyüt meg hol-
tunc, *a* velle egyetembe felis ta-
madunc, Nem haloc meg (vgy^{a, 2. Tim.}
mond Dáuid *b*) hanem elec, és hir^{2. v. 11.}
detem az VVr^{b Psa. 118}ac dolgait. Mely^{v. 17.}
Dáuid mondasat Euthymius és
sokan többennis az fel tamadasrol
ertic. Nekünc tellyes életünkben
mindenkor követnünk kel, azok-
nac niomdokokat kiknec életec
mostan el reitue vagyon *a* Chri-
stussal Istennel. *c* Mond Dáuid *d*
Az VVr előt iartoc én az élőknec^{e. Colos.}
földökön. Ismeg *e* Te meg hagi^{3. v. 3.}
od az embereket halnioc, és ezt^{d. Psa. 116.}
mondod, तरीetec meg az földbe^{v. vlt.}
embereknec fiait. Ismég *f* Diczeric^{e. Psa. 90}
azoc az VVrat, kic őtet keresic, el^{v. 3.}

az ő szíuőc mind őrdőken őrdőke.
 Szükség tehat az meg eleuenede-
 re valo fel tamadasnac meg lenni.
 Sokan azoc kőzzül, kic az földnec
 porában el áluttanac, fel serkeőec,
 vgymond Daniel^z Mely Daniel
 Propheta latafara nézet Christus
 VVrunc, mikor azt mondgya,
 minnyaián kic á koporsókban vad
 nac, meg halyac az Isten fíanac za-
 uat. és á kic iot czelekettenec, ki iő-
 nec az életnec fel tamadasara, á kic
 penig gonozt czelekettenec, á z oc
 á karhozatnac fel tamadasara: va-
 gyon VVrunc^b Ki minket az ha-
 lalbol meg szabadit.

g. Danic.

12. v. 2.

a. Ioa. 5.

v. 28.

b. Psa. 68

v. 22.

Az halotraknæ fel tamadasok-
 rol valo felső bizonságokhoz iő
 mez kőuetkezendőketis, adgya
 hozza ioc á keresztyen ember, tu-
 dni illic aztis, mellyel ő maga Chri-
 stus

stus VV^gunkis, bizonyita az halot
 taknac fel tamadasat. En vagyoc
 Abrahamnac, Iszaaknac, és Iacobnac c. Exo. 3.
 v. 6.
 Istenec. Az Isten penig, nem az v. 6.
 Math. 22
 v. 32.
 meg holtañnac, hanem az eleue-
 neknek Istenec. Tchat Abraham, Marc. 12.
 v. 26.
 Isaac, és Iacob, noha meg holtanac
 de élnek. Szükség ezokaért, hogy
 Abraham, Isaac, és Iacob, nem
 csak iob részekben, lelekben tud-
 ni illic, legienec eleuenec, hanem
 hogy az ő testekis fel tamadgion
 és a lelekkel őszue foglaltassac.

Mert holot az Abraham lel-
 ke, tudaidon keppen szoluan, ne legy-
 en ő maga Abraham, hanem csak
 az ő edgie része, ez kiuantatic. ho-
 gy az Abrahamnac Istenec, eleuen
 Abrahamnac, tudni illic, az Abra-
 ham lelkenec és testenec legien I-
 stene. Mert noha, az választottak-

HARMADRESZ AZ

nac életce, meg nintsen vgyan va-
 loban meg, mind az általimmar él-
 nec az oc Istenec, kic idővel fel ta-
 madandoc. Mert minnyaián él nec
 az oc Istenec, azt mondgya V V r-
 d. Lucx. unc d Szent Palis, az d Istenes lel-
 10. v. 38. ke szerent, az halottac fel tamada-
 soc felől való tzielte, tellyessen és
 vilagoson elő hozza, és meg ma-
 e. 1. Cor. gyarazza, d e Corinthusbeliek nec
 15. v. 42. mely helyen, ez materiának fő he-
 lye vagyon, és az Theffaloniabe-
 f. 1. Theff. liekhez való irasaban. f. Mely fel
 4. v. 14. tamadasról, eszünkben kel ven-
 nunc sz: Agostinnac, amaz emle-
 g. de ver. kezetre melto mondasat, d ahol
 Apost. se azt mondgya. Az ki teneked, az
 tm. 34. meg holt, és el rothadot gabona
 magot, meg eleueniti, mely által é-
 ly ez világban, az sockal inkább fel-
 ramazt tegedet, hogy mind öröcke
 ély.

Az

Az VVyi Testamentomban,
erről a testnec fel tamadasarol, soc
bizonsagoc vadnac, mellyec köz-
zül főképpen, az Isten fianac szá-
ua hallando. Ki így szol. ^{a. Ioa. 11.} "En va-
gyoc az tel tamadas és az élet, az ^{v. 25.}
ki hiszen én bennem ha szinten
meg halis él. Es minden valaki él,
és hiszen én bennem, soha öröcke
meg nem hal. Senki az en kezem-
ből, ki nem ragadgya, ^{b. Ioa. 10.} az en Iu-
saimat. Az Christus az vt, vilagos ^{v. 28.}
sag, kapu, igassag és élet, az atya-
nac tanatja, és örök igéye, kit mine-
künc otalmazoul adot, hogy rete-
tegesnélkül hinnenec, ő benne, és
azert minket semmi erő, ki nem
ragad az ő kezeiből. Az ki remenl
Istenben, és ő benne bizic, az soha
meg nem gyalasz tatic, mert az ki
ez kofziklan éppit, noha soc ellen-
f iſj kezd

HARMADRESZ AZ

kezõ dolgokat szened, mind az
által nem lattam az olyan embert
el hagiattatotnac, valaki õ benne
bizic. Mert segít és meg szabadit
minden hiuõket, miképpen az Ne-
met keresztiénec ezt szépen enek-
lic.

Vadnac az irasnac több bizony-
ságys, errõl a fel tamadasrol, mely-
lyeket az Istennek fia mondott, va-
gy mint mikor azt mondgiatis :
Ez annac akarattya, ki engemet el
botlatott, hogy minden valaki latya
a fiut, és hiszen õ benne, õrõc élete
legyen, és én fel tamasztom õtet a-
mazt vtolsó napon. Ismeg a El iõ
az ora, és most vagyon. mikor az
halottac meg halliac az Isten fianac
szauat, és a kic meg hallyac élne.
Es úgyan ot Christus VVrunc
mond : Bizony bizony mondom
tinek.

e. Ios. 6.

v. 40.

d. Ios. 5.

v. 25.

e. Ios. 5.

v. 24.

tinektec, valaki az én beszédemet
 hallja, és hiszen annak a ki engem
 el küldött, örök élete legyen, és
 az nem megyen karhozatra, ha,
 nem az halálból életre ment által.
 Ha ki az én beszédemet meg tar-
 tándgya, az az, erős hittel veendi
 és meg tartja, az soha öröcke ha-
 lalt nem lát, ^f az az, szabados le- ^{f. Ioan. 3.}
 szen az haláltól és örök karhozat- ^{v. 51.}
 tol. Miképpen ezt, az Christusnac
 vtolso mondasat, Lutherus az ő
 lelke szerent, egy nehanyszor igen
 szépen fel forgatja, és hasznat ^{g. in 8. to}
 meg mutattja, ^a mint latni valo i. ^{mo. lené}
 talaban. ^{fi fol. 333.}

Ez enképpen mondgya Chri- ^{a. Ioan. 11.}
 stusis edgyüt ^{v. 25.} Az ki én bennem ^{b. Ioan. 14}
 hiszen noha meg hal, de ismeg él. ^{v. 19.}
 Ismet: ^b En élec, és tiis éltec, ismeg ^{c. Ioan. 6.}
 Az ki én bennem hiszen, annak ^{v. 47.}

örök

HARMADRESZ A

örök élete legyen. Ne felliűt tehát
 ezt az idő szerét való halalt. Mert
 miképpen hogy, d. Christuson, vgy
 mint mi feiünkön, immar az halál
 d. Rom. többbe nem vralkodic: d. azonkép
 6. y. 9. pen mi raitunkis, vgy mint ő tagi-
 ain, nem vralkodhatic.

Az nagy és hatalmas VVrac,
 adhatnac vgyan kiralyi aiandeko-
 kat, de az örök életet nem adhaty-
 ac, mint am Nagy Sandor historia
 aya bizonyitya, ki midőn az Baby-
 loniayi giőzédelem vtan, loc Kira-
 lyi aiandekokat osztogatot volna,
 d. kerő embereknek, az Philosophu-
 sokat penig meg dorgalta volna,
 hogy őc vgyan semmit sem ker-
 tect volna tőlle, és vegezetre erősten
 meg Parantolta volna nekic, ha-
 gy valami kerőt kérnénec tőlle: ir-
 yac hogy az Philosophusoc így
 felel

feleltet volna Sandornac. Adgy
minekűnc VVram Kiraly halha-
tatlanfagot. Mely felelettel ielen-
tetet, hogy holot Sandoris halan-
do ember legyen, egyebeknec hal-
hatatlanfagot ne adhasson.

Az ember Christus peniglen
éki Kiralyoknac Kiralya, es VVraknac
VVra c. az mi restünknek es lelkünknek c. 1. Tim
oruo sloia, pafztora es feiedelme f. 3 czac 6. v. 15.
egiedül ő adhattya az halhatatlan Apo. 17
fagot, miképpen ő maga mondgya v. 14.
Az én iuhaim az én beszédemet f. 1. Pct. 2.
hallyac, és én örök életet adoc ő ne v. 25.
kiec. Ezekben az Christus igire- g. 102, 10.
tiben biz zunc, mert egiedül czac v. 28.
a Christus helyhez tet minket, az
bodog nyugodalomnac, és ezen-
destégnek helyére: az mint a Ne-
met keresztyenseg énekli, hogy o-
ly oruasunc adator minekűnc ki ő

HARMADRESZ AZ

maga élet, Az Christus mi éret-
tinc meg haluan. az örök idueffé-
get czac egiedül keszitette meg.
a. Exo. 15. Oe magais azt mondgya az Vr,
v. 27. En vagyoc az oruos, vagi d mint
az Biblianac régi forditásban va-
gyon, én vagyoc az te meg giogia-
to VVrad Istened.

Erőssen kel azért hinnunc, ho-
gy d mi testünknek fel tamadása,
czac egiedül az mi VVrunc Iesus
Christusnac fel tamadasához ra-
gazkodgic, mert mint hogy az
b. Eph. 5. mi feiunc fel tamadot, b azonkép-
v. 23. pen miis az ő testenec tagjai fel ta-
madunc. Az ki az Iesust fel tama-
c. 2. Cor. sztotta, c az minketis fel tamaszta
4. v. 14. az Iesus által. Az Christus fel ta-
madása, az mi fel tamadasunknac
közönséges hűteles közese, vgy
mond Theodoretus. Czac egie-
dül

dúl az Christus szerzette meg mi-
nekünk, az ő halálaual az életet,
és fel tamadásaual az örök igassa-
got. Mert á Christusnac neue kí-
vül, égh alat nintsen más neuű, d. d. Añ. 4.
mely által nekünk iduezőlnűnc ^{v. 12.}
kellestec. Az kinec ez á Christus-
sa vagyon, annac örök élete vagy-
on. Mert az Iesus Christus az Iste-
nec fia, ő az valo sagos igaz Isten,
és örök élet, á mint sz:lanos mond-
gya. ^{e. i. Ioan.} Mikor azért á Christus, á mi
életűnc és igasságunc meg ielenic, ^{5. v. 20.}
ackor miiső velle niluan, ^{f. Phil 3.} meg ie-
lenűnc az dítősségben. ^{v. 11 & 20}

Ezeket, és az irasnac több bizo-
sagit, igen hasznos előtted tartá-
nod, mikor az ördögök és az hitőt-
len emberek, teneked ezt á testnec
fel tamadasat, az ő erősségeckel ke-
séget akariac tenni, és á te szíved-
ben

HARMAD RESZ AZ

ben illyen gondolatokat tamasztot
 nac, hogy nem czelekedheti Isten:
 hogy az kie meg holtanac, az oc
 meg eleuenedgienec, és az halál-
 bol fel tamadgianac, miképpen
 Plinius vilagofon irasban hatta
 8. Lib. 2. ahol niluan vallya, ezt az ő elme-
 cap 7. & ienec sententiaianac lenni. Mert
 lib. 7, ca. 55. azt mongya, hogy ő azokkal tar-
 tyta, kie az halottaknac fel tamada-
 sokat tagadgyac.

Mellyet én Pliniusban nem
 czoдалoc, inkább czoдалom a Ga-
 lenus oruos Doctorban, ki az em-
 beri testnec reszeiuel valo elefrol
 a. libr. II. azt irya * hogy ha az Isten, herte-
 cap. 14. lenféggel az követ emberre akara-
 na cziinalni, azt ő meg nem czele-
 kédhethne, Keresztelő sz: Ianosnac
 b. Luc. 8. niluan valo tudomanya ellen, ki
 4. 8. azt mondgya, b hogy az Isten nec
 hatal-

hatalma legyen, az kövekből Abraham fiait támaszthatni. Effele czufolokrol Tertullianus azt írja e, in lib. de resur-
 'hogy' senki nem el olyan test ze- rect. car-
 rent mint az oc, kic fel tamadasat nis,
 tagadgyac d testnec: mert az bűn-
 tetest tagaduan, az fenyitek nec tu-
 domanyatis meg vetic.

It ennekem egy giőnyörű se-
 ges Historia iuta eszemben, mely
 meg vagy on sz: Agostonnal, egy
 nemű nemű oruos Doctorrol, ki
 az halottaknac fel tamadasoknac
 agazattyarol, és d lelek nec halha-
 tarlansagarol ketelkedic vala. Ez
 oruasnac almaban, egy szépséges
 iffiu ielenic meg, és baratsagoson
 meg szolittya őtet, s meg kerdi ha,
 ismerte volna ic őtet? Ezt mikor
 az aluuo oruas tagadna, és mind
 az altal, vallana, hog latnaya, s hale-

g. iñ lana

Ianaya ötlet: monda az íffiu, mi-
 keppen latz engemet, holot d te
 szemeid, az álom miat be hunyua
 vadnac: miképpen hallasz enge-
 met, holot d te füleid nitua ne le-
 gienee, hanem alugyal? Mely Hi-
 storiát Lutherusis előhoz, a Mo-
 ses első Könyuenec magyarazasa-
 ban d holot az meg mondott dol-
 got illyen summaual fejezi be. Ta-
 nold meg azért és hídgyed, hogy
 más lelki szemec legyenec, melly-
 ekel a Christusban hiuőc lassanac,
 ha szinten az halál által, ezec d te-
 stnec szemei. be hunyua, vagy in-
 kab vgyan tellyességgel ki oltat-
 tattac lesznekis.

Az Sido népben, d Sadduceus
 soc, semmi halottac fel tamadasat
 nem tanítottac lenni. Az ont ez e-
 lekettek f Hymenxus és Philetus
 sis,

d. in 15.
 cap. Gen.

e. Añ. 23.
 v. 8.
 f. 2. Tim.
 a. v. 17.

sis, és a mi időnkben is Porphy-
 rius és Policronius. Ecképpen sz:
 Palis az Athenæ városbeliektől, g. Añtor.
 meg czufoltatot, és czaczogonac 17.v. 18,
 neueztetet, mikor az halottac fel & 32.
 tamadasokrol prædikallana. Mely
 sz. Pal, Felix tisztarto feiedelem
 elõr, a vallast tõn rolla, hogy mind
 igazac, s mind hamissac fel tama- 2. Añ. 24
 dandoc volnanac: mellyet Festus v. 15. &
 nalis, Agrippa Kiraly, és felesége 23.
 Bernice elõttis, b nem rettege erõs b. Añ. 26
 fiteni. v. 8.

Az ördög ellen azért (kiá te e-
 medben ilyen gondolatokat igyekezie
 tamasztani, es te magadban vetekettet-
 ni kezd, az halottac fel tamadasa felõl,
 s megkeferti az te hitõdet) te a sz: iras-
 snac immar elõ szamlalt bizonysa-
 git, igaz hitbõl veld ellene. és meg-
 giõzõd õtet, mikeppen hogy az te
 feiedis

HARMADRESZ AZ

c. Matth. fejedis á Christus, az irásnac erős
 4. v. 10. biz onfagiual ^e meg giószte és el
 Luc. 4. kergette őtet. Nem hagy teged az
 v. 13. Isten annal fellyeb kefertetned, á
 á 1. Cor. az mint el sz enuedheted, hanem
 10. v. 13. modot mutat benne, hogy el sz en
 uedhesse, mert ki tud ő tegedet
 e. 2. Pct. az kefertetből ^e ragadni. Nem kel
 2. v. 9. arra halgatnod, mit mongyon te
 benned á te tested, mit az emberi
 okosság, és á Sathan Mert semmit
 nem mond, hitetlenségnel és ket
 ségben elesen egyebet, hanem azt
 halgassad mit mondgyon az VR,
 ki az ő sz entinec bekeféget, és őrd
 eletet ígér, a mint Chromatius mo
 ndgya, in Psal, 85.

Az irásnac felső biz onfagi, á
 testnec fel tamadafarol igazac, mi
 képpen Tertullianus ezt á testnec
 fel tamadafat az eretnekek ellen,

Maro

Marcion és egyebek ellen, ^f erős. ^f libt. 5.
 sen otalmazza, ^d hol arrais tanit, ^{& de re-}
 hogy az halottaknac fel tamada ^{sur, carn,}
 sa, erős bizodalma legyen az ke-
 resztýéneknek, és meg mutattya,
 hogy ez vilagi dolgoknac min-
 den változó mivolta, látható és
 világos bizonylaga legien, az meg
 holtaknac fel tamadasanac, vege-
 zetre ezzel rekeresztuen be monda-
 sat. Holot az Isten kezdetkor ^d
 földnek porabol teremtetete legien
 az embert, az tis meg czelekedhe-
 ti, hogy az földnek porabol, is meg
 fel tamaszthassa őtet, holot sokkal
 nehezebb legien azokat teremteni,
 az mellyec nem voltanac, hóg sem
 mint azokat meg vyítani, az mel-
 lyec immar az előtti voltanac, ^{g. in 6.}
 mint Gregorius ^{morali,} írta.

Epiphanius egy oralasaban ^{a in An-}
 h mond, ^{chorato,}

HARMADRESZ A

mód. De mind az által, fel tamada-
 nac, ha színte nem akariakis, és mi-
 nd az egész teremtet allat, niluan
 meg feddi őket, naponkent meg
 mutatuan, az fel tamadasnac abra-
 zattyat. Mert el nyugszik az nap,
 és az el nyugvvas által, az halot-
 taknac modgyat ielentic, fel ta-
 mad az nap, minketis fel serkent-
 uen, és a fel tamadasnac iegyet mu-
 tatuan nekűnc. Le szaggattatnac
 az gyümölcszőc, és minden allatok
 nac el változik allapatya, vgy hog-
 innet az mi halalunknac abrazat-
 tya adattassac előnkben. Maggal
 bé vettetic a föld, és ki czirazic,
 mert a meg törtettettec, fel tamada-
 nac a fel tamadas vtan. Az saska
 meg hal, midőn ő maganac előtte
 valo szaporodasat az földön el ala-
 sa: és idő múlva, is meg vizsgál-
 ad-
 gya

gya, azt a föld, a melly ec el asat-
tattanac. Az gyümölcstőknec maga-
uai el vettetnec, és először megh-
hálnac, s az vtan vegeztetnec el.
Mert ha meg nem halandnac, nem
eleuenittetnec meg. Az Isten mi-
nekűnc az kőrmeinken tíztíz pet,
setetsket czinalt, mellyec a mi fel-
tamadasunknac, remensége felől
bizonságot tesz nec. De meg ha-
iunknac vyulasa altalis, a mi fel ta-
madasunkat mutatta meg. Mert a
mi, bennűnc holt testnec latz ic, az
az, az haifzalac, meniszer el nyret-
tetnec, mind anniszer is meg meg
viulnac, az fel tamadasnac remen-
séget jelentuen. Es szantalan sokat
mondhatni, nagyobb bizonságnac
okaért, az hitőtleneknek, az pe-
dákbol. Eddig Epiphanius.

Írásban vagyon, hogy Nero
hű (ki

HARMADRESZ AZ

(ki a Romai Császarcó között első volt,
 ki a Keresztieneknek vereken magat
 megfertesztete) az keresztienek-
 nek vallások, az halottaknak fel-
 tamadás, és örök élet felől, kar-
 hofztatta, mint Eusebius emléke-

b. libr. 2. zic rolla b melly tudományról mi-
 cap. 25. nd az által, minden confessoroc és
 Martyromoc, halalockal és, vérec
 hullasaualis bizonsagot törtet, ho-
 c. Matth. gy az örök életre menének. Szol-
 25. v. 46. tunc immar a testnek fel tamadása-
 rol. f. annac bizonsagirol, követ-

Az halál kezic mar, hogy az halál, és annac
 ellen va- rettegési ellen való vigasztalások
 lo vigasz- rolis szollyac valamit.
 galasoc,

I. Első vigasztalásod azért tene-
 ked, az halál ellen, és az halálnac
 rettegési ellen ez legyen, hogy ezt
 mondhaszad: Tudom hogy meg-
 kel ugyan enneken halnom, és az
 én

én testemnek az földben kel temet-
tetni, melyből vetetettis teremtes-
kor. ^d De visztontag aztis tudom, ^d Gen. 3.
hog az én testem az halalban nem ^{v. 23.}
maradando, hanem ^d földnek po-
rabol fel tamadando, ^e mert oly ^{e. Isa. 26.}
VVram vagyon énnekem, ki az ^{v. 19.}
halalbol ^f meg szabadit. ^{f. Psal. 68}

Nem felec azért az halaltol, ^{v. 22.}
mert velem vagyon az VVr, mi-
képpen ^d Propheta mődgya ⁵ Ne g. Isa. 41
fely, mert én te véled vagyoc. ^{Is. v. 10. &}
meg. ⁴ Le tőtte az VVr, az te ite- ^{cap. 43.}
letedet, el fordította ellenfégidet. ^{v. 1. 2.}
Az VVr te kőzötted vagyon, nem ^{2. Soph.}
latz többbe immar gonosz vesze- ^{3, v. 15.}
delmet,

Te tudgyad az Angyal mon-
dasat, és vigasztalásat. Ki nem czac
az pasztoroknac, hanem minden ^{b. Luc. 2.}
embereknekis ezt monda ¹ Ne fel- ^{v. 10.}
lyetec

HAMADRESZ AZ

Iyetez, mert im szűletet nekrec, sz
 badito Christustoc. Az én hitöm
 agazatyaban, vallom a testnec fel
 tamadasat, mikor mondom, hisz
 em az testnec fel tamadasat. Mely
 hűt agazattyánac igeit, a regi ke
 relztyenség, az kőzönfészes giüle
 kezeteiben, fel emelt kezzel, mu
 tataskeppé az testet mutatuan, nem
 ezac olyan egy igyűuen szokot
 vala el mōdani, mint az ige szol
 nac: hiszem a testnec fel tamada
 sat, hanem ez ige hozza tesztiva
 la: Ennec: vgy hogy ezt monda
 nya, hiszem ennec az testnec
 (maga testet mutatuan) fel tamada
 sat, ielentuen velle, azt az ő testet
 fel tamadandonac lenni, nem mast,
 a mint Cyprianus emlekezic rol
 1. Cor 15. v. 53. la. Es sz: Pal b mint ha vgyan vyal
 mutatna ezt a fel tamadasat, mond:
 En

Ennec á rothadando testnec, rothadatlanságba kel fel áltőz ni, Senki köz züllőnc nem él maganac, s nemis hal senkiis maganac meg.
 Mert akar éllőnc, s akar penig c. F. 6m, meg hallyunc, az V Vrnac halunc 14. v. 7.
 megis Vagy élőnc azért, vagy halunc, az V Vre vagyunc. Mert azért holt meg az Christus, azért tamadot fel, és eleuenedet meg, hogy mind holtakon s mind eleueneken vralkodgyec. Nyereség en nekem meg halnom, mert Christus, éneletem. d. Phil. 1. v. 21.

Summa szerent erőssen kel hinned, hogy miképpen az ő szoua ual Christus, fel tamaztotta. c. Matth. 9. v. 25, pernaumban, az Synagoga fejedelmenee Iairusnac leányat és Nazarethimban az őz uegy asz szonynac f. Luc. 7. v. 15.
 egyetlen egy fiat, Bethaniaban s g. Ioa. 11. v. 44.
 Lazart

HARMADRESZ AZ

Lazart: azonképpen tégedetis a-
maz vtolsó napon fel tamasztan-
do. Mert az mit, ez három szeme-
lyben példázot, azt az Aniaszent-
egyhaznac egész testében vegez i-
el, az közönféges fel tamadaskor.
Mert akkor, minnyaián fel tamad-
nac az Christusnac szauara.

a. Ios. 5.

v. 25.

II.

Masodic és kiualtképpen valo
vigasztalod, az Istennek hozzáac
valo szerelme, hogy az ő eggyet-
len egy fiat mi errettűnc, emberre
lenni, kint szenuedni, és meg halni
akarta, hogy minketis, az örök é-
letnek fiaiva, és örökösüvé tenne. Ez
a szeretet kut feye, és kö vara, az i-
gaz vigasztalásnac, nem ezac min-
den keferűségünkben, de meg sz-
inten az halalbannis, hogy tudgy-
uc, hogy ő minket szeret, fel vesz-
en, és meg halgat, és ezért az köz-
ben

ben iaro fiuért, öröc bodogsaggal
 aiande köz meg, miképpen sz: a-
 nos b mondgya: Ezből tettzet b, 1. Ios.
 meg, az Istenec, mi hozzanc valo 4. v, 9.
 szeretete, nem hogy mi szerettüc
 volna őtet, de hogy ő minket előb
 szeretet, és ez vilagra el bofsatot-
 ta az ő égggyetlen egy fiat, hogy ő
 az mi bűneinkert, engesztelő ala-
 dozat lenne, és hogy mi élnenc ő
 általa. Ingyen kegyelemből szeres-
 tet minket (vgymond sz: Pal c) az c, Eph, 1.
 ő szerelmes fiaban, meg minc előt v, 4.
 te ez világ fundaltatnec.

Ezokaért, mindenkor előttün-
 kel, amaz vigasztalással tellyes mō-
 dasnac lenni, d Vgy szerette Isten
 ez vilagot, hogy az ő egyetlen e- d. Ios, 3.
 gy fiat adna erette, hogy minden v. 16.
 valaki hiszen ő benne, el ne vesz-
 Izen, hanem öröc élete légyen. Oh

HARMAD RESZ AZ

Istenecc czodalatos és meg mondá
hatatlan szeretetit, mellyet semmi
embernec sziue nem foghat meg :
czac egy földi atya sem adna, az ő
fiat, az mas ember vetkeiért, mint
a mi mennyei atyanc czelekedet,
ki ez egész világ bűnéért, atta az
ő fiat, hogy valaki hiszen ő benne
el ne vesszen, hanem örök életet
vegyen. Hogy á szolgál meg vala-
tla, fianac nem engede, azt monda
gya sz: Bernhard.

Sokkal külömb modgya vagy-
on tehat, az Isten szeretetinec, hog
sem mint az emberenec, miképpen
ő magais az Isten az Propheta ala-
e. Ose. II. tal mondgya. ⁶ En Isten vagyoc,
V. 9. és nem ember. Az Isten, ki az ő tu-
laidon fianac nem engede, hanem
mi erettűnc minniaiunkert ada ő-
tet, hogy lenne, hogy ő velle min-
deneke

deneketis, nem aiandekożna né-
künc, vgy mond sz: Pal. f Szereti f. Rom. 8
Isten az embert. Mert hogy ne v. 32.
szeretne azt, a kiért az atyanac ke-
beléből, az ő eggyetlen edgye, ala-
küldetet, azt mondgya Clemens
Alexandrinus.

Ezt az Istenec, emberi nemzet-
hez valo szerelmet és szeretetet,
mindenkor kegyes, és naponkent
valo elmelkedéssel, mint ég perstet-
tel vgyan be nyomtassuc, a mi szí-
ueinkben, melyre minket, nem ke-
uesse inditsanac, az mindenikün-
kel bennünc születet, szübeli sze-
relmes indulatoc, mellyec, mikép-
pen hogy az fellyeb valo terme-
szetekben, nyluabbannis vadnac,
és lattatosb ielénfégeckalis mutat-
tyac ki magokat: azonképpen il-
lendő dolog azis, hog az Istenben

HARMADRESZ AZ

azoc, sockal nagobbac és buzgok
 bac legyenec, holot senki se tagad
 hassa, az ez elekedő okot, melyből
 valami származic ki, fellyeb valo
 nac lenni, az ő belőlle ki származot
 gyűmőstnel. Melyből ki tettze.
 hogy Istében, az buzgosagos szű
 béli szeretet nec anniuat nagyob
 indulattya legyen, meniucl ő, min
 den egyéb ő tőlle teremtetet terme
 szétekncl, fellyeb valo: mint a Pro
 pheta altalis mondgya. Vallyon
 el feletkezhetiké az anya, az ő gy
 ermekéről, vgy hogy, ne könyörül
 lyón az ő mehenec fian, és ha szin
 ten ő el feletkeznekis. mind az al
 tal én te rollad el nem feletkezem.

g. 16. 49.
 v. 15.

Ezt azért az Istennec tökéle
 tes szeretetit hozzané kaptfollya
 uc, és mindennapi könyörgéssel,
 keryűc Istentől, az ő ismeretit, és
 szent

szent lelkének világosítását, sz: A-
 gostonnal fel szoual ezt kiáltuan:
 Nezd meg, mely igen ki monda-
 hatatlan legyen, az Istennek hoz-
 zanc való szeretete, semmiből te-
 remtet minket, és valaminc vagyó
 azt aiandekosza. De miért hogy
 inkább szeretűc, az adattottat, ho-
 gy sem mint az adoyat, az terem-
 tet allatot, hog nem mint a terem-
 töt, az ördögnek töriben esenc, és ő
 szolgálua lönc. Az Isten pedig ir-
 galmassagabol indittatuan, a szent
 lelketis el küldé, melyben a szol-
 gakat fiaiva fogadna. Fiat addá
 valtságunknac arraba, a sz. lelket
 az szeretetnek szabadlagara, ő ma-
 gat vegezetre egészfen, az fo-
 gadoisagnac öröksejére tartya, I-
 gy az Isten, vgy mint kegyesse-
 ges és irgalmassagos, az emberek

HARMADRESZ AZ

hez való kívánságból és szeretetből, nem czacaz öueit, hanem meg színten önnön magatis el költe, hogy az embert vilzha nyerhetné, nem annira ő maganac, mint a menire ő magát az embert maganac. Hogy az emberekis Istentől születtetnének, először is az Isten ő től lőc születéc. Kiczoda oly kemény, kit az Istennek szerelme, meg nem enyhítene, vgy vőuen elől az embert, mint egy oly szerető, ki magát meg nem tartoztathatja, hogy emberré meltoztatot az emberért lenni. Szeressed azért azt, a kitől ennire szeretettettel. Szeressed a te szeretődöt, kitől szeretttel. [Ezeket sz: Agoston. monda.

Ez édesleges szeretet, az öröc életnek, és Isteni ditsősségnek bizónyal nekűnc való aiandekoztatás
fanac

sanac erős iele, melynél semmi sints
 vilagossab. Az VVR Isten min-
 ket, az örök életre valasztot áChri-
 stusban, meg minc előtte fundal-
 tatnec ez vilag ^{a. Eph. 1.} Miképpen Chri-
 stusis mondgya, szent Matthenal. ^{v. 4.}
 Iduetec el én atyamnac aldottayi, ^{b. Matthe}
 biritoc az orszagot, mely tinek-
 tec vilag kezdetinec előtte meg ke-
 szittetet. Ezt az örök életet hiszúc,
 miképpen az mi hitünknek agaz-
 zattyabann is vallast teszúc. Hal-
 gas te Babylon, és te Sodoma fogd
 be szayadat, mert elég vilagos én-
 nekem, ez az hitnec agazattya, hi-
 szem az örök életet, vgymond E-
 piphanius. ^{c. Epist.} Mely örök életet, meg
 mutatot Isten, Enochban, ^{323.} d. Gen. 5.
 ben ^{e. és az ő tulaidon fiabann is,} ^{v. 24.}
 maz vers szerent, ^{f. 2. Reg.}

Vita 1. v. 11.

HAMADRESZ AZ

Vitapijs testat coelestis, testis Elias,
Testis Enoch, testis filius ipse Dei.

Menybe vagyon kegyeseknek az életet,
erre bizonyilag, (küine,
Illyes, Enóch, Christus, ó magais mine-

Ex az örök élet nyugodalomból
f. Heb. 4. nyugodalom f. leszen, és öröcké
v. 9. 10. való innep nap, mikorő az Istent,
mind öröckön öröcke dítseriúc, mi-
g. Pf. 84. képpen meg vagyon írva Bodo-
v. 5. goc V Vram az oc, kic d te hazad-
ban lakoznac. mind öröcken öröc-
ké dítsernec tegedet. Holot sz. A-
goston imez szokat adgya hoz-
zaya. Az szenteknek minden dol-
goc ez leszen az örök életben. mi-
nd szüntelen: Halleluia .i. dítse-
ret Istennec, aholot el énekellyúc,
a. Apo. 4. amaz V Vyi éneket, szent, sz: sz:
v. 8. & ca. az V Vr, chez hasonlo énekeckel.
14. v. 3. &
ca. 15 v. 3. Ackor leszen amaz örüende-

tes ez tendő, mely a bűnec es halál
 nac szolgálattya bol való, örök meg ^{b. Leuit.}
 szabadulást példa za, mint annac ^{25. v. 10.}
 példazo abrazattya b meg mutat-
 tya. Es nem ez ac mi, mind öröcke
 tisztellegget adunc Isten nec, hanem
 az Isten is, (ki mindenekben minden
 leszen) viszontag, örök ditsősség-
 gel ékesít meg minket, tudnia, illie
 vilagossággal, böltséggel, igaz-
 sággal, élettel, és örök vigasággal:
 egyenlőké teuendő léuén minket,
 önnön magához és hasonlók a, ő
 maganac mi velűne való közlésé-
 uel: Mely ditsősséget abban az ör-
 ök életbē, tökéletesen el veszűnc.

Mélio dolog azért. hogy ez rt
 az Isten nec melységes, és ki monda
 hatatlan szerelmeyért, viszontag
 mijs haláadoc legyűnc ő nekie sze-
 resűnc őtet, és az ő sz: Faanac. a mi
 k bűne

HARMADRESZ ZA

bűneinkért ki öntetet vérét, labun-
kal ne tiporiuc, hanem ismeryűc
meg, és hűdgyűc, hogy az Iesus
Christusnac vére, meg tisztítson
minket, minden bűnből, á mint sz:

é. 1. loz. 1.
v. 7.

d. Apo. 1
v. 5. & A-
ko. 20. v
18.

z. Rom.
6. v. 23.

Ianos az ő leuelében mondgya.
Kiszerezetet minket, és meg tisztí-
tot minket á á mi bűneinkből, á az ő
vérében. Nagy dolog vgyan, hog
minekűnc á mi bűneinc meg bote-
fattattanac, de meg nagyobb annal,
hogy az VVrnac vére által bote-
tattac meg, vgy mond Chryso-
stomus Doctior. Istennec aiandeka te-
hat az örök élet, á mi VVrunc Ie-
sus Christusban.

Az Isten, hogy ha ezac monda
suaual váltotta volna meg az eme-
bert, az ördög panaszkodhatot
volna rayta, hogy az Isten inkább
élt volna, VVri hatalmasagaual,
ho-

hoꝝ nem mint az igazságnac így f lib. fuz
 enességeuel azt mondgya f Beda. rû quaest
 Ezert á te szeretetedért, énédes le quaest. 15
 stenem. halakat adoc én tenéked,
 és kerlec tégedet. engedgyed énné
 kem, hogy kiuannyalac tégedet, és
 annira szeresselec, á menire tarto
 zom velle. Te, oh VVram Isten,
 tanits meg engemet, hogy keresse
 lec tégedet, és mutasd meg maga
 dat á téged keresőnec, mert én sem
 nem kereshetlec tégedet, hanem
 ha te tanítasz meg, sem meg nem
 találhatlac tégedet, hanem ha meg
 mutatod magadat, keresselec tége
 det kiuanuan, találjalac meg tege
 det szeretuén, szeresselec tegedet
 meg találuan. Nosza VVram hal
 lyac megh, hogy tégedet lassalac,
 meg halni kiuanoc, hogy lassam
 meg, á te fiadat á Christust az én

HARMADRESZ AZ

iduezitőmet élni, miképpen loc
g.in ma- szoual könyörög azon szent A
nualisuo goston &
cap.3.

Ez a vigasztalas, az Istennek
szeretetiről, és hozzanc való sze-
relmeről (hogy az ő eggyetlen egy fiat,
mi erettűnc emberre akarta lenni, kint
szennedni, és meghalni, hogy minket I-
sten fiaima, és az örök életnek örökösie
tenne) erős hittel veendő. Mert a
ki az ő tulajdon fiának nem enged-
a. Rom. det, 4 hanem mi erettűnc minnyas-
8.v.32. & iunkert attá őtet, hogy volna az,
35. hogy ő velle, mindeneketis nem
ajándékozot volna minekűnc?
Kitsoda szakaszthatna el minket
ettől, az Istennek szerelmétől? Bi-
zonyal hiszem, hog sem halál, sem
élet &c. sem semminemű egyéb te-
remtet állat, el nē szakaszthat min-
ket az Istennek szerelmétől, melly
el minket szeret az Isten, az ő fiay-
ért, a

ért, a mi VVrunc Iesus Christus
fért.

Ezt az Istennec meg mondha-
tatlan szerelmét, hogy az ő fiának
nem engedet, hanem mi érettűnc
minnyaiunkért atta őtet, az mi szí-
veinkbe, mint egy peczéttel, vgy-
an bé nyomtassuc: Mert ezzel a
szeretettel, aianlia Isten az ő hoz-
zác való szerelmet b hogy ha mi. b. Rom.
kor még bűnösök voltunc, a Chris- s. v. 8.
tus mi érettűnc meg holt, sokkal
inkább tehát, most immar, meg igaz-
sítottuan az ő vérevel, meg szaba-
dulunc az haragtól ő általa, és vi-
szőtag mŋs szeressűc azt, a ki min-
ket éléb c szeretet, és az ő egyget. c. 1. Joa. 4
len egy fiara, a mi érettűnc meg v. 10.
feszítettet, meg holt, és fel tama-
dot, mi VVrunc, és meg valto Ie-
sus Christusunkra vessűc szemein-

k iŋ ket,

HARMADRESZ AZ

ket, és az karhóztato törvény el-
len, az halál ellen. bűn s pokol el-
len, ő általa vigasztallýuc magun-
kat, vigasaggal őruendez uén kel-
lyűnc fel, ragazkoduan ez remén-
séghez, hogy amaz kéz irasbéli a-
dos leuelűnc, mely mi ellenűnc va-
la ki töröltetet.

Az őrdőgnec, a mi természet-
tűnc ellen, kéz irasa vala, amaz a-
toc, mely az Isten törvényűnc által
hagoira néz, és az Istennek amaz
régi sententiája, mellyet az első
ember ellen nagy igazán mondot
vala, melyben az emberi nemzet
közönfésésképpen karhóztatot
volt. Ezt az ados leuelet, a meg-
valto Christus, az kerezte fan kette
szakasztuan el törle, vgymond Cy-

a. Colos. rillus, a miképpen bizonyitya sz:
2. V. 14. Pal. 4 Meg szabadultunc azért I-

sten

Isten által, á törüennec atkabol azt
mondgya szent Pal^e.

e. Gal. 3.

Miképpen az repüllő darafoc, v. 13.
az kőellen fulakiokat el vesztic. va
gy hogy már többbe senkinec se
arthassanac: az onképpen az mi el
lensegünkis az őrdög. á bűn, halál,
és a Pokol jel vezettec az ő fulak
iokat és mergeket, ennec okaért,
mert ő beléye, mint egy kőszikla
ba és szegelet kőbe, meg ütköszte
nec á mint szépen iruahatta Atha
násius.

Az halál minékunc nem arthat, e. Heb. 2.
mert az el töröltte halála általt, v. 14.
á kinel vala az halálnac birodala
ma. El nyeletet az halál ő általa,
nőind szinte diadalomig z. Hala 8. 1. Cor.
legyen azért az Istenec, Ki miné. 15. v. 55.
kunc diadalmet adot, á mi Vrunc
Iesus Christusnac általa, az halál,
bűn

HARMADRESZ AZ

bűn, ördög, és karhozat ellen, mely
 diadalmot lsten, nem ő maganac
 tartot meg, hanem minekűnc atta
 azt, a mi VVrunc Christus által, a
 mint sz: Pal tanit. Miképpen ezo
 kaért, Gedeon keufed magaua,
 czac három száza vitézzel, az Ma
 dianitaknac nagy sokaságot meg
 győz é, nem fegyuerrel, vagy va
 lami erővel, hanem czac az kűrtöc
 kel valo kűrtöléssel, az onképpen,
 az bűn, halál, s pokolis, minden ő
 ereieckel el szelednec, és meg giő
 zettetnec, czac az lsten igéiēnec, és
 könyörgesnec, zörgető trombitala
 saual, ha hitből lesz nec, mely által
 el veszüc a mi lelkünk nec b idues
 séget.

a. Iud. 7.
 v. 22.

b. Pe. 1.
 v. 9.

Es Miképpen hogy Eliseus, az
 erdei vad Sártókból főz őt, pépnec
 keferűségét, édes liztel elégite meg
 vgy

vgy hogy immar abbá semmi ha-
 lalos merég ne ismertetnec lenni ^{c. 4. Reg}
 azonképpen az Christus, az halál- ^{4. v. 41.}
 nac kelerűséget, az ő igeiével, vgy
 mint édes mézzel, de legítette meg ^{d. Psa. 19}
 a mint annac példazo abraza ^{v. 11.}
 meg mutatta, hogy az ő bűne hi- ^{a. Exo. 15}
 uőc halalt nem kostolandoc ^{v. 26.}
 De ^{b. Ioa. 8.}
 miképpen, hogy az all ortzaban ^{v. 51.}
 fel őltözötték től nem rettegűnc,
 mikor az al ortzat le tészic, az on-
 képpé az bűntől sem iyedűnc im-
 mar többé meg, mert vgyan azon
 Christus a mi bűneinket el vőtte,
 és azokat hordozta, az ő testeben
 az fin. ^{c. 1. Pet.}
 Így mikor ez a rothadan- ^{2. v. 24.}
 do test, rothadatlan ságba őltöz-
 dic fel, és ez a halando test, halha-
 tatlan ságot veszzen fel, akkor im-
 mar többé nem felyűc az halalt, ha-
 nem ezt mongyuc nekie: Hol va-

HARMAD RESZ AZ

d. i. Cor. gyon most halál á te fulakod. d
 15. v. 55. Mert d Christus az Istennek amaz
 e. Ioan. 1. baranya, * ki ez vilagnac bűnét el
 v. 29. vőtte, kinec az ő vére meg tisztít
 minket, s minden bűnből. hog meg
 E. i. Ioan. 1. az honalis feierbec legyünc s Az
 v. 7. mi faidalminkat ő viselte * az bűn-
 g. Psal. 51 tetés ő rayta, hogy minekünc be-
 v. 8. keségünc leñe. Azt d ki bűnt nem
 a. Isa. 53. tud vala, mi érettünc bűnne tőtte, b
 v. 4. b. 2. Cor. hogy mi Istennek igazsága leñene
 5. v. 21. ő benne.

Miert hogy peng az irgalmas
 Isten, minnyaiunknac bűnet, az ő
 fiara vetette, bizony, ez d ki igaz
 Isten, nem kiuan két fele fizetett e-
 gy képpen az ő fiától, s más ké-
 pen mi tőllünc, mert egyedül ez az
 az fiu, fizette tellyesen meg mi é-
 rettünc, valiságunknac arrat, az ő
 halálauál d kereszt fan, mikor ki-
 altana:

altana: Mindenec bē időtlenec. Az c. Ios. 19.
 Christus által (ki ő maga törté meg á v. 30.
 poklot az ő fel tamadással d.) vagy on d. Ose. 13
 az mi bűneink nec botlanattya^r v. 14.
 Ha valaki bűnt tesz en f szoszor^r c. Eph. 1.
 lone vagon az atyanal, amaz igaz v. 7.
 Iesus Christus, és ő engesztelő al^r f. 1. Ioan.
 dozat á mi bűneinkért, f nem csak 2. v. 1.
 az miyeinkért penig, hanem mind
 ez egész vilageiért is. Igaz beszéd
 penig ez, és minden képpen mel-
 to kihez ragazkodgyunc, ^{2. 1. 2. 9. b} hogy g. 1. Tim.
 á Iesus Christus, á bűnösöket idue^r 1. v. 15.
 zíteni időt ez vilagra, kic közül
 en leg nagob vagyoc. Az ember
 nec fia á Iesus Christus azt időt
 meg tartani^r á mi el vesztet vala. 2. Matth.
 Erről penig mindē Prophetac ta^r 18. v. 11.
 nobizonlagot tesznec^r b hog min^r b. Actos.
 nyaian bűnőc botlanattyat vegyec 10. v. 43.
 az ő neue által azoc, valakic ő ben

HARMADRESZ AZ

ne hisznec, Es *d* Propheta által is
e Isa. I. v. mond az V V r ^e Ha olyanoc lesz
 18. nekis az ti bűneitec mint az ver
 reís festec, feyérec lesz nec mint az
 ho: és ha oly pirossac lesz nekis,
 mint *a* piros festec, ollyacka lesz
 nec mint *a* feyer gyapiu.

Ezek nec és az irasnac töb bi
 zonság tetelinec hidgyűnc, és hog
 az halálnac késértetit, rettegésit, és
 faidalmít meg győzheffűc, mond
d Psal. 18
 v. 5. gyuc ezt sz Daidtal *a* Környül
 vőtenec engemet az halálnac kö
 teleyi, és *a* pokolnac győtreimi kör
 nyekesztence meg engemet. Oh

e Psal. 116 V V ram Isten ^e szabadits meg az
 v. 5. & 6. én lelkemet. Az en szíuem *a* te i
 gedet forgattya előtte. Keressetec
f Psal. 27 az en ortzamat. ^f V V ram *a* te or
 v. 13. tizat meg keresem. Ne reyts el *a*
 te ortzadat en előttem. legy en se
 getse

gitsegem, ne hadgy el engemet, se
 meg ne vtaly engemet én iduessé-
 gemnec lsiene. Mert az en atyam
 és anyam el haitanac engemet az
 halalban, és minden keserűsegek-
 ben. nyomorúságokban, és nyaua-
 lyakban. te peniglen hozzád fel-
 vőttel engemet, az az, te ielen vol-
 tal ennekem minden nyomorúsá-
 gimbán, hogy á gonosz nyaualy-
 aktól el borittatuan, kétségbe ne
 esnem. Tegy iol VVram az en
 lelkekemmel, hogy teryen viszha az
 ő niugodalmában & (á mikeppen Ba-
 bylas Martyr felőllis oluassuc, hogy őis,
 midőn halálra vitettetnec, azt mondot-
 ta volna) had iarhassac te előtted
 az előknec földőkön.

g. Pf. 116.
v. 7.

Harmadic te vigasztalásod ez
 legyen, hogy tudgyad á Christust
 te eretted, és á te iduesslegedert me-
 l iñ nyból

IIIe

HARMADRESZ AZ

nyból le szallotnac lenni, s. te eret-
ted, meg holtnac el temettetetnec,
és fel tamadotnac lenni, és a te bű-
neidet az ő koporfoyaban ő tőlle
hagyattatotnac s. el temettetnec lē-
ni. Mert az ő halala el temettetése,

- a. Colof. es fel tamadasa által, * el tőrlőtte
2. V. 14. amaz kez irast, mely te ellened va-
b. Hier. la : annac okaért, a te bűneidről, b
31. V. 34. immar soha többbe meg nem emle-
kezik, Mert az ő kinszenvedése-
nec ideyen, meg ostromoztatuan el
c. Matth. fedezte azokat eleuenen, * az ő
27. V. 28. veres színű köntőseuel : meg hal-
uan penig az ő dicsőítes kopor-
d. Isa. 11. foiaual: d. Bodogoc peniglē az oc
v. 10. * ki kinc bűnőc el fedezettetue vad-
e. Psal. 32. nac.
v. 1.

Az Christus el vőtte a bűnőket,
és az el szakasztó meg gődözte az
halalt, kiért az Isten, mindē te bű-
neidet

neidet a tengernek melysegeben
 vetette s hogy immar soha többé
 meg ne elevenedhesse, és tené-
 ked ne arhassanac, hanem mind ő
 röcke meg holt és el temettetet bü-
 nde gyanant legyenec. Oe ez vi-
 lagnac feiedelmet az őrdögöt ki
 rekesztette s és az ő tarsait pokol-
 ra vetette giótrődésre az karhoz a-
 tra meg tartatni.

g. Ios. 12.

v. 31.

a. 2. Pe. 2

v. 4.

Ezekről az ő io teteményről el-
 ne feletkezzel, mert kegyelmes és
 irgalmas az V V r b kesedelmes az
 haragra, és igen kegyelmes. nem
 a mi büneinc szerent ez elekedet
 mi velunc, sem a mi alnoklagunc
 szeret nem fizetet meg minekunc,
 mert mely igen magosb az éegh
 az földről, olyan igen naggya tót-
 te, az ő irgalmassagat az őtet felő-
 kón. Mely igen mészke vagyon
 az

b. pfa. 103

v. 8.

HARMAD RÉSZ AZ IV

az nap kelet, nap nyugottol, ollyan
an igen taúol vetette mi töllunc, d
mi bűncinket, mert ő iol tudgya,
hogy mi romlando edényec vagy-
unc, meg emlékezie rolla hog por-
roc vagyunc.

Ezzel az Istennek irgalmassá-
gaual, és a Christusnac dragalatos
érdemeuel, biztattya, és segiti ma-
gat Gregorius Nazianzenus, ha-
tra vetuen minden czelekedetibē
valo bizodalmat, mikor így szol:

In decimis aut lege meam nō quæro salutem,
Nec mihi spem fallax operum fiducia cœli
Vlla facit, nisi me foueat tua gratia sola,
Atq; tui sanet mea vulnera stilla cruori, (est.
Quæ mihi, quæ cunctis spes peccatoribus vna

Az tizedben, anagy törvényben, nem keres-
sem az en idurifegemet,
Sem mennyeknec remenfeget ennekem nem
adgya a czelekedeteknec,

Sem

Semmi bizodalmaisha egyedül csak az te ke-
gyelmed nem legeltet engemet,

Es á te verednec hullása, az én sebeimet meg
nem gyogította:

Mely ennekem, es minden bűnőfőknek is, eg-
gyetlen egy remenységűnc.

Negyedic te vigasztalásod ez III.
légen, hogy az halál által édes al-
mot veszel, miképpen Christus
Vrunc Lazarnac halalarol bizo-
nitya monduan: Az mi barátunc c. Ioan. II
Lazar aluszic: és amaz fő ember: v. 11.
nec meg holt leanyarol d sz: Palis c d. Matth
alunni módgya az halottakat. Az 9. v. 24.
VVris vgy mond Mofes nec J. El c. 1. Thef.
iő á te időd, és te meg halvesz, fel a f. Deut.
luszol á te atyaiddal. Daudis 31. v. 14.
mond: Az én testem remenységben g. Pál. 16
nyugszic, tudni illic, á fel tamadas. v. 9.
nac remenségében, szabados leuén
az örök rothadástól Mely remenfé-
g t, sz: Agoston magához tanolt
m volt

HARMADRESZ ZA

volt kaptsolni, mikor ezt monda
gya. Tellyes minden mi bizodal
munknac remenſege, czac á Chri
ſtus halalaban, fel tamadasaban. és
az ő dragalatos verében vagyon
helyheſztetue.

Holot penig az halal czaſ dő
legyen, meltan nem kel tőlle még
reműlnőd, mint hogy tudodis, ho
gy te meg nem halſz, hanem amaz
alomban vagy elendő, á mi kép
a. Pſa. 118 pen Daid mondgya. ⁴ Nem ha
v. 17. loc meg hanem élec, és az Vurnac
czelekedetit hirdetem. A te teſted
az koporſóban nyugſzic, és á te
lelked menyben el, mind az vtola
ſo napig, aholot mind teſteſtől le
b. i. Theſteſtől, mindenkoron b az VVrt
4. v. 17. leſzeſz. Mikor azért, érzed ielen
e. ſa. 26. leſni á te életed nec végét, akkor me
v. 20. ny bé az te agyas hazadban ^e és
zard

zard bé aytodat vtannad, reicz el
magadat egy keuesse, és imadgya
ad az Istent, hogy vgy alhassal el, d. Gene.
mint Iacob Patriarcha el alut, ⁴ 49.v. vlt

Oetödíc te vigasztalásod ez lesz V.
gyen, hogy iollehet vgyan ^a te tes
sted (e. mely teremteskor az föld pora e. Gen. 2.
bol formaltatott volt) halando legy- v. 7. & ca
en, és azért ísmeg földé leyendő : 3.v. 19.
mind az által ^a te lelked nem ha
lando, sem ^a földben maradando
nem leszen, miképpen foc erősse
geckel igyekezik ezt Lucretius f. f. lib. 3.
meg bizonyítani: és Plinius is igen g. lib. 7.
otalmazza. Meg gondoluan az cap. 55.
el temettetett embernek Abrazat
tyat, miképpen azt szent Agoston
meg írja ⁴ ahol így szól: Menny- a. ad fra-
űne be az halottaknak koporsó- tres in
iókba, és lassuc meg mit talallyunc Heremo
ot, ha el nézendőnc, ot talallyuc az serm. 48.

HARMADRESZ AZ

holtaknac feieket, veseyeket, és has-
fokat : az feieken talalunc, az a-
gy velőből lőt szokdeczelo varas-
beakakat, a veseiben kigyokat, az
hasban ki posgo fergeket, melly-
ec a testnec belső részeiből termöt-
tenec, mellyeket mind latuan az
halando ember, el aſſira meg ifzo-
nyodic ez illyen latastol, hog zac
egyeyel sem kiuan olyan helyen
mulatny, oly igen ifzonyu dolog
az holt testet latni. Ezeket Augu.

Hiendő dolog vgyan, hogy a
meg holt test meg rothadgyon, és
lassan lassan semmiue legyen. vgy
hogy az gyenge szeletskere gö-
zölögue ki paralkodgyéc : de mi-
nd az által az olyan testet, ama-
vtolso napon fel tamadandonac
lenni, nem tagadando, mert fel ta-
mad rothadatlanfagban. ^b Mely

fel tamadást hiszúnc lenni, az Apo-
stoli credo szerent, de modgyat
nem tudgyuc. Azokaért Lucreti-
usnac és Pliniusnac, pogany, Isten-
telen, és hamis velekedés tellyes-
séggel ki rekesztetuen, az Isten i-
géynec változhatatlan igazsága-
cz, hogy az porból lőt ember, is-
meg földbe legyen, á miből való volt,
az lelec penig, meg téryen az Isten
hez, ki őtet atta volt, á mint á Præ-
dikator Salomon mondgya. Cys^{c. Eccl. 12}
rillus azt írja, hogy hiñi kel, ez eñ^{v. 7.}
nec az igeknec: Mikor az szen-
teknec lelkec testekből ki mennec,
hogy á mennyei atyanac kezeiben
legenenec repüllendőc. Mert á Chri-
stus lelkét az ő atyanac kezeiben
atta, hogy attol, és az által kezde-
tet véuén, ez dologban bizonyos
remenségűnc lenne. hogy á mi lel-
m iñ kűnc

HARMADRESZ AZ

künc, holtunc vtan Isten kezében
leendő, és mind örökké Christussal
edgyüt élendő. Mert ezért kívánt
sz. Pal meg halni és a Christussal
edgyut lenni, Ezeket Cyrillus.

Amaz hét Sido Martyromok
nac az. Anyokis d monda. Sem az
lelket, sem az életet nem én attam
tínéktec, sem az éltető allatoikat. mel
lyekből all mindenitec, nem én czi
naltam őszue, hanem az Isten, ki
ez vilagot teremtetten, és minde
neket, a mellyec ő beñe vadnac, és
mindeneknec nemzését találta, a
zon Isten víz ontag meg adgia ti
néktec nag irgalmassagabol, mind
lelketeket, s mind életéteket, kie
ti életéteket, most az ő törvényéért
meg vtaltatoc. Ezt az leleknek
halhatatlanfagat ő maga Christus
sis bizonyitya, * így szoluan: Ne
felye

d. 2. Mach
7. v. 22.

e. Matth.
10. v. 28.

felyetec azoktól, kik á testet meg
 ölic, az lelket pedig meg nem ölhé-
 tic. Ismét az toluaihoz forduluan
 az keresztt fan f monda: Ma én ^{f Luc. 23}
 velem leszelz Paradisomban. Ho ^{v. 43}
 gy ha, ki menuen az holt testből
 az lelec, az testel edgűt el vészne,
 nem lehetne Christussal edgyűt
 Paradisomban: auagy az örök é-
 letben. Az Christus pedig mind
 öröcké él, tehát az te lelkedis mind
 öröcke él.

Irya sz: Lukats ³ Iairusnac meg g. Luc. 8.
 holt leánya felől, hogy az Chri- ^{v. 55}
 stus szauara visz ha idő legyen az
 ő lelke. Bizony ha vgyan tellyes-
 séggel, meg holt, auagy ki oltatot
 holt volna az ő lelke, visz ha nem
 időhetet volna. Ez képpē oluassuc, ⁴ 1. I. Reg.
 hogy az Illyés Prophétatol fel ta. ^{17. v. 22}
 madasztatot, meg holt gyermek-
 nekis

HARMADRESZ AZ

nekis, vizzha iőt legyen az ő lelke.

Ezeckel, és az Isten igeyének,
 foc szantalan több biz onslag tételi-
 uel, ny luan mey biz oníttatic, hogy
 az lélec halhatatlan legyen, melly-
 et, meg ^a poganyoc kö z ő t valo, cte-
 telmesb Philosophusoknakac vele
 kedesek is biz onitnac, vgy mint Pla-
 tonac, ^b Aristotélesnac, ^c Ciceronac
 és Nagy Catonac, ^d s ezekhez ha-
 sonloknac (irásokból ki tettzie.)
 Mely disputatióknac summayac, és
 d. Tusc. erősségit szorgalmatoson őszue-
 guelt. ^e szedegette, és meg magyarázta
 Chytræus David, az ő könyvetke-
 iének masodic részében, az halal-
 rol, és ő r ő c élet r ő l. ^f

Ebben az erős vigasztalásban,
 hogy ^a te lelked halhatatlan légen,
 erős hűttel, mind halalig maradj
 meg, és ne legy arrol szorgalma-
 tos,

b. de re-
 pub. lib.
 10,
 c. de ani-
 ma. lib. 2.
 d. Tusc.
 quæst. 1.
 e. titulo,
 de ani-
 mæ immo-
 rt.

tos, houa legyen lelked, holtod va-
tan menendő: mint Aelius Adrie-
anus Császárrol iryac, hogy Ketel-
kedet volna felölle: kiről azt ö-
uassuc, hogy halalakor imez ver-
seket mondotta volna:

Animula vagula, blandula
Hospes comesq; corporis
Quæ nunc abibis in loca?
Pallidula, rigida, nudula,
Nec ut soles dabis iocos.

En lelketsem, budosotkam, s. hízeltkedőts-
Vendege, es vti tarsa testemnek, (kem.
Mostan tevallyons miczoda helyekre megy?
Halouanyotska, hideg, s. meztelen lelketseké.
Es szokasod szerent, nem adts nyajas czuffa-
(gokat,

Mert á te lelkednec haza, á me-
nyorszag leszen, áhol az Christus
ül, az ő attyanac iobyán, ot leszen
á te lelkedis, és ő velle mind öröc-

HARMADRESZ AZ

Ke él, miképpen ő halalakor. te é-
 retted, és mi érettünk is mi nyaiuna
 kert, s az mi lelkünkért könyör-
 gőt, mikor azt mondotta. f En a-
 tyam azt akarom, hogy ahol én
 vagyok, ő kis ot legyenec én velem,
 hogy lassac az én ditsőffegemet.
 Bizonyára sohol senkinec sintsen,
 semmi közép helyeis, ahol lehetne
 az őrdögötől meg valuan. ki nintsen
 a Christussal, vgy mond sz: Ago-
 ston. 6 Ne vetekedgyel tehát arról
 te magadban ha purgatoriumban
 legyen a te lelked menendő, mely-
 ben azt gondoltac, hogy az lelkec
 mind addig tűzzel égettetnec, va-
 lamig az bűnöknek maradec szen-
 nyességi ki nem égettetnec. Mely-
 ről való amaz Decretombeli mő-
 das, lásd meg. 4 Platois b sz inten a-
 zonképpen írja meg a Purgato-
 riumot

El. 102. 17.

v. 24.

g. de pec-
cat. meri-
tis & re-
miss. li. 1.
cap. 18.

a. in decr-
e. qualis
distinc.
25.
b. in Ph-
edone.

riumot, mint az Papistac: Kit kö^c. in 6.
uetet virgiliusis meg iruan az pur Aeneid.
gatoriumot; az hol így szol.

(tus omnes

Non tamen omne malum miseris, nec fundi-
Corporeæ excedunt pestes, penitusq; necesse
Multa diu cōcreta modis inolescere miris (est
Ergo exercentur pœnis, veterumq; malorum
Supplicia expendunt, aliæ panduntur inanes
Suspensæ ad ventos, alijs sub gurgite vasto
Insectum eluitur scelus, aut exuritur igni,
Quisq; suos patitur manes, &c.

Mind az által szegényeknek nem minden ny-
auallya ioe, sem mindeneftől fogva:
Hal meg minden testi betegsegec, es tellyel,
leggel szükségess.
Hogy sokaig, az soc őszue elegiedettec, czo-
damodon nőyenec fel.
Annacokaert kinzattatnac, es az regi gonosz
bűnöknek
Büntetefit fizetic, nemellyec ki teryelztet nec
az üres
Szelekre fel függesztetuen, nekik nec az nagy
mely őtuenben

Masa

HARMADRESZ AZ

Mosattatic kifertelmes latorlagoc,auag tüz-
ben egettetic meg:

Kiki mind az ő maga kinnyat szenuedi,&c.

Nagy részre, meg erősítettet
ez a pogany tévelyges az Purga-
torium felől, a Gregorius Magnus
d.li b.r. Dialogusabol a az hol az ő ma-
cap.40. yoriarol szol: Ezt követte Orige-
nes, ki felől azt iryac, hogy ez ha-
mis talalmanacaz ő eredetit, ő hin-
tette legyen el, az kereszttyen Anya
szenegyházban. Augustinus (ki
ő magát a Plato Philosophiaya ala ve-
zetnec irya lenni) sohol sem ellenke-
dőb önnön magaua, mint it ebbē
az helyben, a mint ez az ő köny-
ueiből (in Enchiridio ad Laurentium
scripto cap.69. & de fide & operibus ca.
16. & de Ciuit. Dei lib.21. cap. 25.) meg
bizonyodic.

Te peniglen tudgy, mindene-
ket

Ket valamellyec Purgatorium fe-
lől oluastatnac és mōdattatnac (az
Papistaktol) tellyességgel embe-
rektől gondoltatot hamis talalma-
nyoknac lenni: noha az Purgato-
rium tűze felől valo velekedest, az
felső időkben sokan fel vōttec vol-
tis, mind az által á mostani időben
az oc á kementze fűtőc, kic az Pur-
gatorium tűzénec kementzéyet
raktac, immar regtől fogva, az E-
uangeliomnac illyen nagy vilagof-
sagaban meg tisztittatuan, sokak-
tol igen erőssen meg győzettetec.
Mert nintsen az Isten igéicből e-
rős fundamentoma az Purgatori-
umnac. Valami penig á sz: irasnac
meltosaganelkül mondattatic, az
(á mint Hieronymus mondgya)
szinten olyan könnyen meg veta-
tettetic, mely könnyen fel vétetic.

HARMAD RESZ AZ

Az sz:iras bizonyitya, hog ezac
 egyedül az Christus, az ő kinfzen-
 uedéseuel és halalaual, minden te
 bűneidert, mind a vetekre, s mind
 a bűnnec külső büntetésére nezu-
 tellyesen és egészen eleget tót le-
 gyen d. és hogy te az ő veréuel
 minden bűnből, meg tisztított
 legy, ő azért büntettet meg, ho-
 gy teneked s bekeséged leñe. Ho-
 lot azért egyedül a Christus, im-
 mar eleget tót legyen az te bűne-
 idert, te mast és iob elég tételt, ke-
 relni ném tartozol, s nemis lehet,
 hanem mond ezt az Soltarbol.
 Meg mentetted az én lelkemet az
 halaltól, az én szemeimet a köny-
 hullatastól, és az én labaimat az es-
 settől. Az VVr előtt iaroc, az élőkn-
 nec földőkön, ahol VVyí égh le-
 sz en és VVyí föld. Es igen szé-
 pen

d. Hebr.

10. v. 10.

e. i. Ioan.

1. v. 7.

f. Isa. 53.

v. 5.

g. Pl. 116.

v. 8.

a. Isa. 65.

v. 17.

2. Pct. 3.

v. 13.

pen hozza sz: Palis ^c elő, s arrais ^{e. i.} Cor.
int minket d. hogy eg mást vigasz ^{15. v. 57.}
tallyuc ez mondással. Nyugod ^{d. i.} Thef
gyal el azért, szép czendesen az ^{4. v. vlti.}
Christusban, ki teneked az te ele ^{e. i. 102. 11.}
ted e. és fel tamadasod. ^{V. 25.}

Az testől meg vált lélec, nemis
budoshatic szellel it ez vilagi or
szagokban, d mint igen szépen
meg tanít reia, s meg mutattya ezt
Chrysofostomus ^f Szent Agoston ^{Ein Mat.}
nis az kazdagrol és Lazarrol va ^{cap 9. ho}
lo prædicationyaban, efféle ielenése ^{mil. 29.}
ket, az czalard ördögöknek czu
dainac neuzei Mert az igazaknac
lelkec. ² Isten kezében vadnac, és ^{g. Sap. 31}
nemilleti őket giőtrelem. Holot a ^{V. I.}
zért d te lelked, halando testedből
valo ki mulasa vtan, Isten kezében
legyen, nem szűkség, hogy annac
allapattyarol immar te niughatat
lan

HARMAD RESZ AZ

a. Ios. 10.
v. 28.

VI.

b. Tit. 1.
v. 2.

c. Psa. 68
v. 22.

lankodgyal, mellyet te az V Vrnac
kez eiben aianlottal, kinec kez ei
ből senki őtet ki nem ragadhattya,
d mint Christus Vrnac mondgya.

Hatodic és vtolfo vigasz talasod
ez legyen, hogy az Istē ki nem ha
zudhat, az öröc élet nec remēseget
igerte legien teneked meg öröc idők nec
előtte, d mint sz: Pal mondgya b és
hogy ő tégedet az öröc életre fel
tamaszthasson, s felis akarion ta
masztani, d miképpen Daud mōda
gya: c Az Isten minekűnc szaba
dito Istenűnc, és az mi V Vrnac
halalbol ki szabadito VVR, Me
ly igekben írjac hogy el alut legy
en szép czendesen hazaiaban Is
lebiaban, Luther Marton, hatuan
l rom esztendő s koraban Anno
Christi 1546.

Mely vigasz talashoz iarulazis,
hogy

hogy az Istennek kegyelméből in-
 gyen, az által az valtság által, mely
 az Christus Iesusban az ő Fiában
 vagyon. ^d meg váltatot és örök é- ^{d. Róm.}
 lettel meg ajándékosztatot legy. ^{3. v. 24.}
 Örök életet adot tenéked az Iste. & cap. 6.
 és ez az élet az ő fiában vagyon: v. vi.
 Az kinel vaglón ^d fiu, annac élet
 vagyon, ^d kinel nints az fiu, ^e an ^{e. i. Ios. 5}
 nac élete nintsen, azt mondgya sz: v. 11.
 Ianos Apostol.

Ez penig az örök élet, hog meg
 ismeried, őtet egyedül igaz Isten-
 nec lenni, ^f és az Iesus Christust ^{f. Ios. 17.}
 kit ő el borsatot. Ezt a Iesus Chris ^{v. 3.}
 tust hid segítségül, ^d te halalod o-
 rayan, hogy tégedet az ő sz: neué-
 iért, az örök életben tegyen részes-
 sé. Mert nem adattatot égh al-
 mas neu ^g ki által iduezülhets és ^{g. A. 4.}
 ő őcké élhes, az ő neuével, Czac ^{e. v. 12.}
 egyedül

HARMADRESZZA

- gyedül az Christus adgya az örök
a. Ioan. 10. életet, á miképpen mondgya. ^a Ei
v. 28. örök életet adoc ő nekic: Az ki
hiszen ebben az Istennek fiában,
b. Ioan. 3 az Iesus Christusban ^b annac örök
v. 36. élete vagyon, á ki pedig nem hi-
szen az fiában, az meg nem lattya
az örök életet, Ez az az igiret, mel-
c. 1. Ioan. lyel ő minékűnc az örök életet ^c
2. v. 25. meg igirte: Mas fundamentomot
d. 1. Cor. 3 senki nem vethet, az kiűül, ^d mely
v. 11. immar meg vettetet, mely az Iesus
Christus.

Ebben azért á Iesus Christus-
ban hidgy, és ő neki aianlyad á te
lelkedet, s-hogy az ő io tetemény-
ről meg emlékezhessél. és á te erőte-
len elmedet, az vtan az ő io tete-
ményiuel vigasztalhassad, hasznos
az meg feszült Christus képénec,
előtted lenni (de nem hamis Iste-

VIGASZTALASOKRÓ...

ben, hogy azokat kegyelmesen
menekűne meg adni és velűne kő-
zolni méltosztassék, kit illet
az tisztesség, dicsőret, és
hírodalom mind ő-
rökön öröcké.

AMEN.

AZ

AZ HALALNAÇ IDEIE E
lör való köniör ges.

Memoria militis
Az Atya Istenhez.

MENnyei örök mindenható atya Isten.
ki á te örök Fiaddal és sz. Lelekkel, az em
bert á földet porból teremtetted, és az ő eleter
nec oly határt vetetted, mellyet által nem haghatsz.
Ime en te erőlen teremtet állatod, vgyan i ol er
tzem, hog hamar időn el vegeződik az en ele tem
nec futása. Annac ökaert teneked en teremto m
nec, cki ennekem testet és lelket attal, és engem, et
iffiufagomtól fogva elterted, s. kegyelmesen meg
ratottal az te szent igid nec ismeretiben, mind ez
mai napig) nagy halakat adoc, ezekert, és min
den egyeb, en velem való te io teremenydert, k
kisseb vagyoc minden te irgalmassagidnal: és ke
tec tegedet, hogy az en vensegembennis (mikor
meg fogarkozik az en erőm) et ne hagy engemet
hanemaz vtolso napon, engedgyed hogy te ve
led edgyüt elhesse, amaz boldog és örök vilagol
sagban, melyben elakozol, á te örök fiaddal, és á
sz. Leleked, s. mindente sz. Angyaliddal, és vala
sottiddal, magaslatlando és dicsferendo Isten
nind öröcke, Amen.

De adeliken ibe van uing:

Ad Firmu Filium. (127 lupul a)

Ad Beuu Spiritum Sanctum. (127
leuic b)

Index 4 leuic.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

